

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési ár:
Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Főszerkesztő
MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65. szám.
Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnepnap után is.

II. év.

Budapest, 1898, szerda, december 7-én.

337. szám.

Törvényen kívül.

Írta: gróf Tisza István.

Az idő halad; gyors léptekkel közeledünk január elseje felé anélkül, hogy bárminő kilátásunk lehetne azon törvények idejében való megalkotására, melyekre a magyar nemzetnek az alkotmány sértetlen fenntartása, az államélet folytonosságának biztosítása s életbevágó gazdasági érdekeink védelme szempontjából multhatatlan szüksége van.

A törvény nélküli állapot előre veti árnyékát s fel kell vetnünk a kérdést: kit terhel ennek bekövetkeztéért a felelősség, s annak beálltával mi a teendő?

Vajjon kell-e az első kérdéssel behatóan foglalkoznunk? Hiszen szeptember eleje óta együtt van az országgyűlés, idejekorán beterjesztettek mindazon javaslatok, melyeknek letárgyalása ez év végéig szükséges volna s nyilvánosan, a csudálgató és méltatlankodó magyar közvélemény szemeláttára folytatta és folytatja az ellenzék a napirendvitát; napirend előtti felszólalások, zárt ülések és névszerinti szavazások játékát. Az obstrukció minden nemének igénybevétele az egész vonalon: ez, egyedül ez teremti meg a mai helyzetet s ez obstrukciós hadjárat részeseit és egyedül őket terheli a felelősség úgy azért a szegyenért, azért a kiszámíthatatlan anyagi és erkölcsi kárért, mit eljárásuk már is hozott a magyar nemzetre, mint azért, minek ujév után történnie kell.

Hiszen mit tehetne a kormány, hogy a nemzetet a törvény nélküli állapot bekövetkezésétől megkímélje? Beavatkozásra, intézkedésre törvényes módja nincs. Hárszabályaink mai állapotában minden kisebbségnek ezer módja van az alkotmányos élet megakasztására s ha ettől saját hazafiúi kötelességérzése nem tartja vissza, eljárását kormány és többség tűrni kénytelen. Egyetlenegy lépés áll a kormány előtt, melylyel beenyulhatna az események kerekébe: lemondásának benyújtása.

„Mondjon le Bánffy s a Ház normális munkaképessége azonnal helyreáll”. halljuk ismételtén az ellenzék részéről. Igaz, hogy reáidézhetnők e jó tanácsra az obstrukciót indokoló ellenzéki beszédek számos oly paszusát, mely ezzel az ígérettel egyenes ellentétben áll, de nem bánom, fogadjuk el valóban, hogy ez egész ellenzéki harc Bánffy Dezső állása ellen irányul, hogy pusztán ürügy minden egyéb, mit az obstrukció indokál felhozta, s hogy az sivár személyi harc egy gyűlölt egyéniség megbuktatására. Nem szép dolog, ha így áll a dolog, de akkor kétségtelen, hogy e férfi visszavonulása átsegít legalább a pillanatnyi veszélyeken.

De hát szabad-e, lehet-e a meg-

oldás ezen módját választanunk? Adhatunk-e az alkotmány alapelveinek sérelme nélkül sanctiót azon törekvésnek, hogy a kisebbség kiűzhesse az ország kormányából azokat, kiket a korona és a többség bizalma odahelyezett?

Alkotmányunknak s általában a parlamenti kormányzatnak alapvétele, hogy a közhatalmat jogi és politikai felelősség mellett azok gyakorolják, kiknek kezében a korona s a népképviselő többségének bizalma összpontosul, s a parlamentarizmus lényege és legnagyobb előnye abban rejlik, hogy a kormány egész politikai irányában, annak minden tényében e két faktor összhangzó akarata nyilvánul. Fejedelmi jog és nemzeti akarat így jutnak harmonikus kifejezésre, így nyernek egyenrangú érvényesülést. Minden kísérlet e két faktor bármelyikének jogos befolyása ellen, minden törekvés más körök, más tényezők akaratának érvényesítésére, jött legyen az felülről vagy alulról, kívülről vagy a Ház kisebbsége részéről, lázadás az alkotmány lényege, a nemzeti akarat szuverénitása ellen, melynek koncessziókat tenni, melylyel megalkudni valóban alkotmányos érzelmű embernek nem szabad.

Nem tartozunk a személyi kultusz tulbuzgó hívei közé, nem vonjuk kétségbe, hogy olykor érdemdus, kiváló férfiak is azzal tehetnek a közügynek legnagyobb szolgálatot, ha a vállalkra nehezülő odiummal együtt félreállanak. Lehetnek idők, midőn elérkezik az abnegatio, a lemondás szüksége is. De ma, ezek után a támadások után, Bánffy Dezső lemondása az alkotmányos élet alapfeltételeinek megtagadásával, a nemzeti akarat elhomályosításával s a kisebbségi usurpatio győzelmével volna egyértelmű. Neki azon a helyen, hová őt a korona és többség bizalma állítja; ki kell tartania, mert távozása kompromitálná az alkotmány alapelveit s a parlamentarizmus jövő fejlődése szempontjából súlyos veszélyt rejtene magában. Am folytassa tovább az ellenzék ádáz munkáját; ha ennek gyümölcsésként a törvényen kívüli állapot január elsején beáll, ezért a felelősség Isten és ember előtt egyedül csak őt terheli.

Nézzük azonban, minő következményekkel jár e helyzet, minő föladát elé állítja az a kormányt és a többséget?

A törvényen kívüli állapot létrejött a kormány hibáján kívül, tőle nem függő tényezők működése folytán: Beáll az magától, amint január elseje a költségvetésre és vámügyre vonatkozó törvényhozási intézkedések nélkül bekövetkezik. Nem a kormány valamely rendelete vagy intézkedése idézi azt elő, ipso facto áll be a törvénysértések egész so-

rozata, mert hiszen az állam törvényes kötelezettségeinek eleget tenni, mások szerzett jogait kielégíteni, a nemzet vitális érdekeit a pusztulástól megóvni költségvetési törvény nélkül nem lehet. Beáll tehát a jogsérelem azon esetben is, ha a kormány nem intézkedik, de ezen esetben anarchiával, a közviszonyok elzüllesztésével, a nemzet anyagi és erkölcsi károsodásával tetézve. A kormány csak három dolog között választhat tehát: tétlenül hagyja az anarchiát s a törvénysértések tömegét bekövetkezni, vagy intézkedik és pedig vagy úgy, hogy a kisebbség, vagy úgy, hogy a többség akaratát emelje érvényre.

Ily körülmények között nem joga, de eminens kötelessége a kormánynak az intézkedés, saját — és pedig úgy jogi, mint politikai — felelősségére, törvényes hatáskörének áthágásával. Ki tagadhatná, hogy jog és alkotmánysérelem ez? Ki tagadhatná, hogy itt a kormány oly ténye előtt állunk, mely a lényegét illetőleg igazolást, forma szempontjából pedig reparatiót igényel?

Ez utóbbinak egyszerű módja az, hogy a kormány eljárását mint törvénysértést a Ház elé terjeszti, felelősségét felveti az egész vonalon, törvényben kér és kap felmentvényt tettének jogi következményei alól, a politikai felelősséget pedig a bizalmi kérdés felvetése által tisztázza. Minden törvénysértés, ha azt az illető kormány nem elmagyarázni, nem elszépitni törekszik, ha mint ilyet bevallja s a felmentvényt és sanctiót utólag törvényben kapja meg, teljesen reparálva van; a közjogon ejtett csorba kiköszörültetett s az alkotmány épsége teljesen korrekt közjogi formák között helyreállított.

Hogy pedig a kormány eljárása lényegében megegyezék az alkotmány, a parlamentarizmus szellemével, annak előfeltétele, hogy e kormány a szó valódi értelmében alkotmányos legyen, vagyis rendelkezék az arra egyedül hivatott alkotmányos faktorok bizalmával, hogy tőle nem függő okok tették legyen lehetővé ezen faktorok akaratának törvényalkotás formái között való kifejezésre jutását s végül, hogy a kormány intézkedései tartalmuknál fogva a törvényalkotásra hivatott faktorok akaratát emeljék érvényre s a nemzet sorsát intézni hivatott alkotmányos tényezők helyesléseivel találkozzanak.

Ily esetben a törvénysértés csakis formai lehet, s e formai törvénysértés nemcsak nem ütközik az alkotmány szellemébe, de egyenesen annak követelménye, azt menti meg erre joggal nem bíró faktorok tulkapásaival szemben. Hiszen alapelve, kiinduláspontja minden alkotmányosságnak, a nemzeti akarat-

nak, a többség akaratának döntő érvényesülése, a nemzet sorsának intézése körül. Ha a törvényalkotásra hivatott tényezők akaratát előzetesen konstatálható s csak technikai okokból nem juthat törvény alakjában kifejezésre, nem akkor esik-e az alkotmány lényegén súlyos sérelem, ha a nemzet sorsának intézésére más, erre joggal nem bíró tényező, legyen az a képviselőház kisebbsége, vagy bárki más, nyer döntő befolyást?

Alkalmazzuk ez igazságot a mai helyzetre: Január elsejével a formai jogsérelem mindenestre, minden körülmények között beáll, de a törvényhozás nagy többségének akaratát előzetesen, hitelesen konstatálható, az ország kormánya bírja úgy e többség, mint a korona bizalmát, s intézkedéseiben csak arra fog szorítkozni, hogy az ország viszonyai általános összeomlástól megóvassanak s a lehetőleg mielőbb megalkotandó új törvények rázkódtatások nélkül életbelépjenek. Valóban akkor sértene meg a kormány az alkotmány lényegét, ha ezen intézkedésekért — utólagos felmentvény reményében — a felelősséget magára nem vállalná.

A szabadelvű pártban ma előterjesztett indítvány még sokkal világosabbá teszi a helyzetet. Egyfelől kötött marsroute az a kormány számára, midőn a rendkívüli intézkedések körét a status-quo fentartására szorítja, másfelől minden kételyt kizárólag dokumentálja a nagy többség akaratát. Hiszen e javaslat tartalma lényegében teljesen azonos egy költségvetési és kiegyezési provizórium tartalmával, ezen javaslat aláírása s e provizóriumoknak névszerű szavazásban való elfogadása között a dolog lényegét illetően semmi különbség nincs. Formai, hárszabályszerű hatásában igenis van a kettő között különbség, de ha a Ház abszolút többsége ezen javaslatot aláírta és benyújtotta, ez épen semmi kételyt nem hagy fenn a nemzeti akarat tartalma iránt.

Ily körülmények között belekergetheti az ellenzék a kormányt a formai jogsértésbe. Ha kedve van hozzá, tegye meg, de aztán viselje érte a felelősséget, komoly veszély azonban csak akkor érhetné alkotmányos életünket, ha a hárszabályokkal visszaélő kisebbség magatartása a nemzeti akarat érvényesülésének tudná útját állani.

Szilágyi.

Az isteni színjáték, a politika ma egy rég előre sejtett jelenettel gazdagodott: Szilágyi Dezső közölte a miniszterelnökkel, hogy a képviselőház elnökségéről lemond s hogy lemondását hivatalosan is bejelenté holnap. Ez az esemény. Pontot teszünk utána, mint öt perc szünetet szokott volt adni a távozó elnök is, ha a Házban esemény történt.

Az egyéni kiválóság, a lelki gazdagság, melyet Szilágyi Dezső három évtizeden át különböző politikai és kormányzati pozíciókban, és mindig férfias hajthatatlansággal együtt tündökölt; többször hozta már Szilágyi Dezsőt olyan kritikus helyzetekbe, melyektől a kevésbé kiválóak, avagy a lágyabb kedélyek meg-

vannak óva. Ő mind a két kvalitásban dúskál; pályája azért nem folytonos, hanem megszakított; a Deák-párti politikus és a párfonkivüli miniszterjelölt között folytonossági hiányt mutat az egyesült ellenzéki Szilágyi; az egyházpolitikai miniszter és az 1898-ik évi Szilágyi közé esik az 1896-ik év Szilágyia. Barátai, akik bámulják nagy kaliberét és erejét, féltelmesen nagynak tartják, régóta aggódnak is, hogy ez a szakgatott út nem vezet a legelőkelőbb polczra. De ez mindegy. A kiegyezési korszak legmozgalmasabb esztendejében elég vigasztaló látvány az Magyarországnak, hogy legnagyobb férfainak egyike csak a saját karrier-jének támaszt nehézségeket; de szívesen meghajol ama ki nem fejezett és mégis általános vágyakozásnak, mely a legnagyobbak közül is akar valakit ép a folyó napokban a magyar alkotmányosság tántoríthatatlan papjának látni. A nemzetnek tudniillik Josipovich nem elegendő. Egy Szilágyi Dezsőnek kell fölemelnie az alkotmány lobogóját, hogy mellünkről a lidércnyomás elszálljon egy percze. Neki kell megvárnia hatalmas üstökét, hogy erőnkben bizzunk, neki, a jog és igazság kérlehetetlen magyarázójának kell rámutatni ifjúkorunk vén nevelőjére, a törvénykönyvre, hogy hitünk megmaradjon. Teheti ő ezt ridegen is és politikailag nem hibátlan módon; azért ne is fogadja őt senki sem védelmébe, hogy döntése előtt nem tekintett előbb mindenfelé körül, ahová csak kötelessége lett volna nézni; de döntése után ne is tagádjá senki, hogy ami veszteség a Háznak és veszteség a párt aktív vezérkarának (hiszen Szilágyi vissza akar vonulni), hogy az nyereség a nemzet közszellemének. Sok frivolság kellene ahhoz, be nem látni, hogy az alkotmányért exponálni magát ma ép oly nemes vállalkozás, mint a hazáért tünni el mindent.

Igaz, Szilágyinak a hajthatatlan Verbőczy szerepet megkönnyítette és szükséges logikai következmény gyanánt állította oda több körülmény; hiszen önkéntes távozása, mely dologilag csakis politikai véleménykülönbségen és a törvényhozói hatalom formai szabadságairól való engedékenyebb felfogásán alapul, mint egy távolabbi láncszemhez, személyi mozzanatokhoz is hozzá van fűzve. Mert a dolgok rendje az ő személyétől a nagy népszerűség mellé megtagadta a nagy hatalmat is és juttatta ez utóbbit másnak. Ő pedig, aki mindamellett, hogy külsőleg leginkább bomlasztani tud, bensőleg egyesíteni szeret és egyéni kiválóságának megkíván minden képzelhető correlatívumot, ő nem volt meglepődve ez elosztással és tudott is ép akkora feszültséget produkálni, hogy egyenlővé lett a másik pólussal, a pozitív feszültséggel. De minek folytassuk ezt ily képesen, mikor nem akarjuk metaforák alá rejteni az igazságot! A Szilágyi népszerűsége és a Bánffy hatalma egyforma erős battria volt mind a kettő s a harcban a kettő közül annak ígérkezett a győzelem, a melynek okosabb a kezelője. Ebben a kvalitásban is vetélkedtek a vezérek mindig, csak az utóbbi időben kért helyet magának, mint egy feltartóztatatlan

áradat, a Szilágyi egyénisége, a benső erő, a parlamenti élet kifürkészhetetlen villamos árama, amely ha nekiindíttatik, csudákat művel, de melyet gyakorta el kell zárni, hogy — csudákat ne műveljen. Most ez utóbbi volt a célravezető s. most kettőjük közül ezt — Bánffy tette. Ebből hát konzekvenciák keletkeztek és konzekvenciák nélkül ma szegényebb volna a magyar politikai világnézet idealizmusa.

A Murray Grenville politikai rajzaiban egyébiránt szerepel egy izmos kovács, akit radikális képviselő létére folyton üldöz a republikánus párt. De közbeszik az államcsiny, a deczemberi nap, és a radikális kovács ime egyszerre csak a bonapartistákkal együtt kezdi becsukatni a republikánusokat. Mert a nagy terminusokkal együtt járnak a nagy változások. Mily jó is, hogy ezt a nagy kovácsot a határnap utánra most már hiába várják magukhoz a — bonapartisták.

Válságok napja.

A magyar politikában hosszú idők óta nem volt olyan viharos nap, mint a mai. Nem olyanok voltak ezek a viharok, mint aminket az obstrukció heteken keresztül produkált; ezek nem emberek műviarai voltak, az események viharzóttak a fejünk fölött.

Szinte szóra se érdemes, aminek a megviharozására az emberek készültek: a mentelmi-vita és Josipovich Imre lemondása. Este jóformán meg is feledkeztek róluk az egymásra torló hatalmas események során. Szilágyi Dezső lemondott, lemondott a két elnök is (vagy le fog mondani holnap), Láng Lajos és Kardos Kálmán. Este pedig a szabadelvű párt egy történelmi fontosságú értekezletet tartott, amelynek határozatai végtelen nevezetességük ezekben a válságokkal és viharokkal terhes időkben.

A nap főeseményeiről már hallott komoly véleményt az olvasó, itt csak a tudósító a szó, aki így referál kronologiai rendben a mai nap eseményeiről:

(Szilágyi lemondása.)

A Josipovich lemondása nem maradt meg sokáig szenzációnak. Az ellenzék, amely még e lemondás hatása alatt sietett a parlamentbe és rögtönzött konferencián iparkodott az együttes ostrom módját megállapítani, kiküldötte Horánszky Nándort, hogy Szilágyi Dezsővel beszélje meg, vajjon napirend előtt vagy más fermában hozzák-e szóba a horvát miniszter lemondását.

S ekkor Szilágyi Dezső azt felelte Horánszky Nándornak:

— Légszívesebben venném, ha ma csöndben maradnátok, mert utoljára elnökölök.

Horánszky Nándor nagy megütközéssel kérdezte:

— Beadtad a lemondásodat?

— Most megyek Bánffyhoz! — felelte Szilágyi Dezső.

És azzal föl is kereste a miniszterelnököt, akinek bejelentette, hogy most szóval terjeszti elő neki lemondását, amit reggelig írásban is megfogtenni.

Forrásaink szerint a miniszterelnök és Szilágyi között a következőképp folyt le ez a történelmi fontosságú jelenet:

— Nem volna a dolog még kiegyenlíthető valamiképpen? kérdezte Bánffy. — Nem gondolod?

— Mondj le! felelte Szilágyi.

— Ez csak a kérdés fele, de ki vállalja a miniszterelnökséget utánam? Gondolnád, hogy téged a korona elfogadna?

— Nem, de elfállja Széll.

— Nem gondolnám, — felelte Bánffy.

— Akkor a bán.

— De ha én most engedek, és ezzel a többség letenné a fegyvert a kisebbség előtt, egyetlen miniszterelnöknek se volna többé nyugta Magyarországon.

E párbeszéddel dőlt el a Szilágyi végleges lemondása.

Horánszky Nándor révén, de más úton is roppant gyorsan terjedt el a folyósókra a jelentős hír. Első hatása minden pártra egyforma volt. Mélyszéles sajnálkozást keltett és a bizonytalanságnak azt az érzését, mely csak természetes, mikor a magyar parlamentnek ez a legkiválóbb tagja lemond a tanácskozáskor vezetésének nehéz feladatáról. A halfolyosón különösen nagy volt a suttogás, míg maguk az ellenzéki pártvezérek meg nem hozták a hirt, hogy Szilágyi Dezső nem a „Berliner Tagblatt” ismeretes cikke miatt távozik, hanem a saját nyilatkozata szerint nem akar az ex-lex állapotok bekövetkezésekor a parlament élén állani.

Az ellenzéki pártvezérek ezalatt azon is tanácskoztak, hogy nem volna-e jó az ügyet nyomban a nyilvánosság előtt is szóba hozni. De erről a szándékról maga Szilágyi Dezső beszélte le őket.

(Miért elnököl Szilágyi.)

Ekkor már egymást kergették a hírek a folyosón.

Valaki azt kérdezte:

— Miért elnököl még Szilágyi Dezső?

S erre a folyosó két verzióval felelt. Az egyik az volt, hogy Szilágyi Dezső még a tegnapi napon ebédre invitálta a volt francia kultuszminisztert, a Budapesten időző Bourgeois Leont s erre az ebédre meghívott több politikust is. Súlyt helyez tehát rá, hogy ezen az ebéden még ő reprezentálja hivatalosan a magyar képviselőházat (Szilágyi nem is jelent meg ezen az ebéden) s épen azért csak holnapra terjeszti be írásban lemondását. A második verzió pedig az volt, hogy miután Láng Lajos alelnök az ülés kezdetén még nem volt a képviselőházban, Kardoss Kálmán pedig szabadságon van, Szilágyi kénytelen volt még a mai ülésben elnökölni.

Igy szálltak a hírek. Közben Szilágyi Dezső már régen megnyitotta az ülést s a tanácssteremben megindult a vita. A képviselők többsége azonban kűnn maradt a folyosón és izgatottan beszélte meg a legújabb fordulatot. Egyszerre csak meglátták Láng Lajost, aki mit sem sejtve, jött a Házba. Körülfogták és hamarosan értesítették Szilágyi Dezső lemondásáról. De ugyanakkor már a miniszterelnök is hívatta Láng Lajost s a képviselők most összesereglettek a miniszteri szoba elé, amelynek ajtaja mögött Láng Lajos eltűnt.

(Láng Lajos is lemond.)

Körülbelül negyedóra telt el. Akkor kijött Láng Lajos s a kérdések ostromával találta magát szemközt.

Egész röviden jegyezte meg:

— Én is beadtam a lemondásomat!

S mialatt a képviselők az újabb szenzációval szétfutottak a folyósókra, Láng Lajos a szabadelvű párt néhány előkelő tagjának elmesélte, hogy a miniszterelnök fölkérte az ülések vezetésére. Ő azonban azt felelte, hogy

míg a Szilágyi Dezső lemondásának okait nem ismeri, semmiféle ígéretet nem tehet. Mert a házszabályokat ő sem tudná másképen értelmezni, mint Szilágyi Dezső. Ennek az álláspontnak az igazolására Láng Lajos fölemlítette Conrad von Eybesfeld osztrák kultuszminiszter esetét, aki a Hohenwarth-kabinetnek volt tagja. Egy zsidó tudóst nevezett volt ki egyetemi tanárnak s mikor emiatt megtámadták, azt felelte, hogy az a tudós a legkiválóbb a maga szakjában, tehát ki kellett neveznie. Hogy zsidó, arra nem is gondolt, mert a felekezettel ő nem törődik. Mikor Conrad von Eybesfeld ezt a parlamentben kijelentette, az ellenzék viharosan megtapsolta. De a többség klerikális frakciójának vezére, monsignore Greutter (egy nagyműveltségű s rendkívül elmés férfi) annál erősebben kifogásolta a miniszter liberális nyilatkozatát s a kabinet feje előtt ki is jelentette, hogy amennyiben Conrad von Eybesfeld nyilatkozatát az utolsó betűig vissza nem vonja, ő és pártívei föltétlenül kivonulnak a pártból. Hohenwarth tehát kapacitálni kezdte minisztertartását és Eybesfeld a következő ülésben csakugyan az utolsó betűig visszavonta nyilatkozatát.

Ekkor történt, hogy az ellenzék vezére azt mondta:

— Der Herr Conrad von Eybesfeld ist der umgekehrte Martin Luther. Luther sprach in Worms: „Hier steh' ich und ka n n n i c h t a n d e r s !” Der Herr Conrad von Eybesfeld sagt aber: „Hier steh' ich und ka n n a u c h a n d e r s !”

— Hát én nem tudom másképen is alkalmazni a házszabályokat — mondta Láng Lajos s azért feltételenesen beadtam a lemondásomat.

(Mindenféle kombináció.)

... Most már párjával futott a szenzáció. Sőt félénken ugyan, de a kombináció valószínűségével lépett fel a harmadik szenzáció, hogy Kardoss Kálmánra sem lehet számítani, mert őt az első viharos ülés is megijesztette, ilyen időkben pedig pláne nem fog vállalkozni az ülések vezetésére. Az ellenzék tehát gunyosan kezdte hiresztelni, hogy a kormány kénytelen lesz korelnököt az elnöki székbe ültetni: Madarász Józsefet, vagy legjobb esetben Janicsáry Sándort. De ezt az ellenzék sem vette nagyon komolyan. Ellenben most már megkezdődött a találgatás az utódokra nézve. Egész határozottsággal beszéltek, hogy báró Bánffy Dezső miniszterelnök gróf Tisza Istvánt akarja fölkeríteni házelnöknek, Gajári Ödönt pedig alelnöknek. Mások viszont arról akartak tudni, hogy a házelnöki állás Darányi Ignácra vár, mint aki talán népszerűbb az ellenzék szemében s így Szilágyi Dezső után leginkább tudná ezt a fontos helyet betölteni. Ebben az esetben a földművelési tárczát helyette gróf Tisza István vállalná el.

Ezek a kombinációk is gyorsan terjedtek. De az ellenzék is kimondta a tromfját:

— Még azt sem fogjuk megengedni, hogy az elnökválasztást napirendre tűzzék!

(A Josipovich-ügy.)

Forrt és kavargott a folyosó. Főtt a sok szenzációtól, tervezgetéstől és fenyegetéstől. Azalatt pedig a tanácssteremben elunták a mentelmi locsogást és hamarosan zárt ülést kértek a Josipovich-ügy megbeszélésére. A

Szilágyi lemondását akarták volna inkább megbeszélni, de erről maga Szilágyi beszélte le őket. Így aztán a zárt ülésben a horvát miniszter esetéről folyt a szó, de a folyosó azontul is a nagyobbik szenzációból táplálkozott. A szabadelvű párt tagjai sűrű csoportokban beszéltek meg a fordulattal kapcsolatosan kolportált ellenzéki híreket s az esti konferenciával biztatták magukat, amelynek most már az egész vonalon kell a megnyugvást meghoznia. E csoportoknak mondta báró Bánffy Dezső, ahogy a zárt üléstől néhány percze kijött:

— Ez mind a személyes hajszja folytatása. A lemondások politikai kielemezésével is az én személyemre tör a kisebbség. S ha én rólam volna csak szó, de könnyen állnék föltre. Jobb életem és kivált nyugodtabb volna, ha már nem volnék miniszterelnök. De ez a kisebbség azontul bármikor követelhetné a többségtől a kabinet fejét. Ma az enyémet, holnap a másét — mert a kisebbség kedvére egyik miniszterelnök sem működhetnék. Furcsa is volna. A többség támogatná, a kisebbség pedig megkegyelmezne a kormányfőknek. Hiszen akkor voltaképpen a kisebbség kabinetjéről volna szó.

A szabadelvű párt tagjai élénken helyeselték ezeket a szavakat. Időközben az ülés bevégeződött s a folyosó népe még hallhatta, hogyan éljenzi meg az ellenzék Szilágyi Dezsőt, mikor az ülést berekeszti — utoljára...

Törvényjavaslat az ex-lex állapotról.

(A szabadelvű párt értekezlete.)

Ily előzmények után kezdődött a szabadelvű párt értekezlete, amely elé óriás érdeklődéssel tekintett az egész ország. Amíg ez a nagyfontosságú tanácskozás tartott, az ellenzéki pártkörök is népesek voltak s mindenütt lázas kíváncsisággal várták a történetekről esetleg érkező értesítéseket.

A Lloyd-épület népes volt minden zugában, kétszázan voltak jelen, s az egybegyűlt képviselők lelkes hangulatban várták a történeteket.

Magáról az értekezletről, mely a történelmi momentumhoz illő komoly hangulatban folyt le, gyorsírói jegyzetek alapján a következő szöveg szerint hű tudósítást adjuk:

(Az értekezlet megnyitása.)

Báró Podmaniczky Frigyes elnök: Tisztelt értekezleti tagok! Méltóztassanak helyeiket elfoglalni.

A mai értekezlet tárgya: Tisza Kálmán képviselőtársunk felszólalása. Övé a szó. (Halljuk! Halljuk!)

(Tisza Kálmán beszéde.)

Tisza Kálmán: Tisztelt értekezlet! Ma én kértem az első szót, mert olyan tárgyról akarok beszélni és olyan javaslatot akarok tenni, amelynek, azt hiszem, közlegénytől kell jönnie. Azt, hogy minő a helyzet, amelyben ma vagyunk, itt hosszasan leírni nem szándékozom, hisz mindnyájan tudjuk, ismerjük. Azt hiszem, elmondhatjuk, hogy úgy a kormány, mint a szabadelvű párt megtette mindaddig híven kötelességét, de a Háznak szövetkezett ellenzéki pártjai oly eljárást követnek, amely miatt mindennek daczára, úgy látszik, a cél, hogy a minek törvényé kell lennie, január 1-ig törvényé legyen, elérni nem fogjuk.

Ezen eljárásról nem akarok ma bővebben szólni. De szembem azokkal, amiket például ma is hallottunk, szabad legyen megmondanom, hogy oly eljárást, aminőt most a szövetkezett ellenzék követ, mint jellemezték másutt, szabad országban, Angliában. Anglia egyik szabadelvű államférfia, Davonshire herceg azt mondta: ez lázadás az alkotmány ellen; (Igaz! Ugy van!) és egy amo-

rikai író, Mussonnek hívják, aki 1897-ben adta ki könyvét, tehát az angol cloture behozatala után, sajnálja, hogy Angliában a feltétlen, korlátlan szólásszabadság korlátoztatott, de azt mondja utána: de igaz, az a másik nem lett volna egyéb, mint törvényhozás kisebbség által, vagyis törvényhozás fizikai erővel. (Igaz! Ugy van! Élénk tetszés. Gondolom, ezen két nem gyanus forrás eléggé jellemzi az eljárást.)

Mi lesz ennek következtése, minek kelljen később történnie, arról én ma nem beszéllek. Csak beszéljünk arról, ami január 1-én beáll és arról, hogy milyen lesz akkor a helyzet, ha így folytatódik és minek kell azután történnie.

En azt hiszem, hogy mindenki belátja azt, hogy az, hogy január 1-én tul az ország összes viszonyai, nemcsak pénzügyei, hanem összes viszonyai felforduljanak, lehetetlenség. (Ugy van!) Lehetetlen nézni azt, hogy az országnak minden úa, osztály és pártkülönbség nélkül véghetetlen károsodásnak legyen kitéve, (Ugy van!) és utóljára magának az országnak legalább mint magyar államnak még fenállhatása, vagy legalább is tekintélye veszélyeztetve legyen. Ilyen helyzet két esetben fordulhat elő: egyik eset, ha a kormány nem teljesítette kötelességét, készakarva, vagy nem készakarva, de elkésve terjesztette be a javaslatokat, melyeknek időhöz kötött megoldása szükséges. Ha ez az eset bekövetkeznék, akkor természetes, hogy ennek nem lehet más következtése, mint az, hogy nem egy értekezleten, hanem a Házban az a kormány leszavaztatván, elveszti a többséget, elmegy s aztán más kormány, nem hibás kormány veszi át a vezetést, de az is kénytelen lesz akkor már a szükséges törvények meghozatala előtt is az ország ügyeit vezetni, a felfordulástól megmenteni. (Ugy van!)

A másik eset és ez a mai eset, mert senkisésem tagadhatja, hogy a kormány mindazon javaslatokat, melyeknek január 1-ig törvényre kellett volna válni, nem csak betervezte annak idejében, de azok bizottsági lefolytatását is eszközölte úgy, hogy ha közbe nem jön az ellenzéki obstrukció, azokból törvény válhatott volna már régen. (Ugy van!)

Ily körülmények közt azon kormányt illeti, nem annyira a jog, de a kötelesség. (Ugy van!) az országot január elsején megmenteni attól, hogy oly véghetetlen károk okoztassanak neki s az anarchiának dobassék oda. (Ugy van! Élénk helyeslés.)

De uraim, nem tagadhatom, hogy aggályos a jövőt illetően is ez az eljárás, mert ki áll arról jót, hogy valamely más kormány később, nem hasonló előzmények után az ugynevezett ex lex kormányzáshoz nyúl és hivatozik a most történné mint precedensre? Ennek szeretném én, amennyire lehet, elejét venni azáltal, hogy konstatació legyen, hogy először is most nem a kormány hibájából történt az, hogy ezen szomorú helyzet előállt, amit mindnyájan tudunk s másodsor, hogy azt, hogy ez nem az ő hibájából történt, a képviselőház összes számának felét meghaladó számú képviselő az által, hogy erre vonatkozólag egy törvényjavaslatot nyújtott be, konstatació, bemutatva tehát, hogy ha praecedensre akar valaki hivatkozni, csak oly teheti, ha hivatkozhatik egyúttal egy, ezen eljárásnak nem a kormány hibájából történtét igazoló többségére a képviselőháznak; (Ugy van! Élénk helyeslés!) és így más viszonyok közt arra hivatkozni nem lehet. (Élénk taps és helyeslés.)

Ez célja azon törvényjavaslatnak, melyet indoklásával együtt benyújtani óhajtok. (Halljuk: Halljuk: Olvassa:)

(A törvényjavaslat)

Törvényjavaslat a kormánynak adandó felhatalmazásról.

I. szakasz.

Felhatalmaztatik a kormány, hogy arra az esetre, ha az 1899. év négy első hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló törvényjavaslat 1898. évi december harminczegredikeig törvényre nem válnék, az államháztartás érdekében szükséges

teendőket az ebben megállapított határok közt intézze.

Felhatalmaztatik továbbá a kormány, hogy arra az esetre, ha a magyar-osztrák monarchia két államának kormányai által megállapított kiegyezési javaslatok ugyancsak folyó évi december végéig törvényhozási elintéztést nem nyernének, az azokban tárgyalt ügyekre nézve a teljes viszonyosság biztosítása esetében a mostani állapotot fentartsa.

2. szakasz.

E törvény érvénye 1899. évi december 31-ig tart, de előbb is megszűnik az államháztartással kapcsolatos ügyekre nézve, amint az 1899. év négy első hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló törvény megalkottatott; a többi ügyekre nézve pedig akkor, amikor azokat illetőleg a törvényhozás másképen intézkedett. E törvény végrehajtásával a kormány bízatik meg.

Indokolás.

Daczára annak, hogy első sorban a kormány és azután a szabadelvű párt részéről is minden megtörtént az indemity kellő időben való létrejöttének érdekében, ép úgy, mint az ugynevezett kiegyezési javaslatok letárgyalására, mégis a képviselőház kisebbsége részéről követett eljárás következtében, ha kivált ez tovább is úgy tart, alig remélhető, hogy csak az indemity-javaslat is még ez évben törvényre váljon, a többi említett javaslatokra nézve pedig ez már teljesen kizártnak tekinthető.

Ha ebben a helyzetben érkeznék el az 1899. évhez, bárki legyen is akkor kormányon kényszerítve lesz saját felelősségére a későbbi felmentés reményében megtenni mindazt, ami okvetlenül szükséges arra, hogy az ország összes ügyei meg ne zárvartassanak, érdekei helyrehozhatatlan kárt ne szenvedjenek.

Bizunk a jelen kormányban, hogy ezt, ha kell, meg fogja tenni — bár mennyire érezze is az ezzel járó felelősség súlyos voltát — mert az országot anarchiába süllyedni nem engedheti.

Erre a kötelességre rámutatva, hangsúlyozni kell hazafiai komoly aggodalmunkat a felett, vajjon ezzel a „Salus rei publicae suprema lex esto” helyesen értelmezett alapelvnek alkalmazásából folyó kötelességteljesítéssel nem alkottatik-e oly precedens, amelyre azután az elv tágabb magyarázata mellett hivatkozhatnak majdan más viszonyok között, más kormányok, a haza érdeke s az alkotmányos szabadság komoly veszélyeztetésével.

Fájdalom, ezt a veszélyt elhárítani, szemben a kisebbség eljárásával nincs hatalmunkban.

E törvényjavaslat betervezésének egyik célja, felhívni a képviselőház minden tagjának a figyelmét arra a veszélyre. Talán elérjük ezáltal, hogy legalább az indemity-javaslat kellő időre törvényre váljék. Másrészt e törvényjavaslat betervezése által gátat vetni kívánunk annak, hogy az előreláthatólag bekövetkező szomorú eset bárki által könnyű szerrel felhasználható praecedenssé ne válhassék. Mert a javaslat benyújtása után ezt csak oly kormány és oly viszonyok közt használhatja fel, amelyek arra is hivatkozhatik, hogy a képviselőház kétségbe nem vonható számszerű többsége előzetesen nyilvánította és törvényjavaslat benyújtásával dokumentálta az egyetértést és szolidaritást abban, hogy e rendkívüli eljárás az ország és a nemzet érdekében az adott viszonyok között, mint ideiglenes és kiegészítő feltétlenül szükséges volt.

Kelt Budapesten, 1898. december hóban.
Beadják: (Következnek az aláírások.)

(Tiszta Kálmán indokolása.)

Hát t. értekezlet, mint méltóztatnak látni, ezen indítvány által elérni kívánt cél csak úgy érhető el, hogy, amint az indoklásban is mondva van, ez nem egy és nem egy csoport ember nevében nyújtatik be, hanem annyi képviselő követeli, kik számszerint is a

képviselőház összes tagjaiból többséget képeznek. (Élénk helyeslés.) Azért kérem, ha méltóztatnak helyeselni, sziveskedjenek aláírni. (Hosszantartó élénk helyeslés.) En csakis az esetben, ha az, amit jeleztem, eléretik, (Halljuk! Halljuk!) tartom benyújtandónak, de magam részéről minden esetre azon nyugalommal fogom bezárni beszédemet, még egy rövid figyelmeztetés után, hogy ezen alkalommal is igyekszem azt, amit hazánk iránti kötelességemnek tartottam, megtenni. (Hosszas élénk tetszés és helyeslés, éljenzés és taps.)

És azt mondhatom még, szabad legyen hozzátennem, hogy azok, akik aláírták, akár legyünk annyian, hogy benyújtható legyen, akár nem, azt hiszem, hogy maguk részéről is azzal a megelégedéssel lehetnek és azon biztonsággal, hogy igazolják, hogy amennyire csak lehetett, igyekeztek a törvényes utat megösvényezni. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés és éljenzés.)

(A miniszterelnök nyilatkozata.)

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: Tisztelt értekezlet! Kötelességemnek tartom ezen kétségtelenül nagyfontosságú értekezleten, ezen nagyfontosságú indítvány elhangzása után elsőnek szólalni fel és a kormány nevében álláspontomat ezen javaslatra vonatkozólag, ezen indítvány tekintetében határozottan megismertetni. (Halljuk! Halljuk!)

Azt mondja az indokolás végmondata: „E rendkívüli eljárás az ország és a nemzet érdekében az adott körülmények közt mint ideiglenes és kiegészítő feltétlenül szükséges.” Hát igenis, tisztelt értekezlet, feltétlenül szükséges valamit tenni ezen rendkívüli körülmények között, egy ideiglenes és kiegészítő intézkedést arra, hogy egyáltalában ezidőszert Magyarországon az állami élet gépezete fentartassék. Nagy és nehéz körülmények között vagyunk és kétségtelenül a kabinetnek és nekem, mint a kabinet elnökének, felelő nehéz gondokat okoz az állapot s a helyzet, amelybe jutottunk, amiben, tiszta lelkiismerettel mondhatom, mi, a kabinet, hibásak nem vagyunk (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés) s amint mondtam az igen tisztelt előttem szóló, nem hibás a szabadelvű párt sem, amely a kormány vezetése mellett mindent megkísérelt arra, hogy az állami gépezet meg ne álljon, hogy Magyarország az 1899. évtől fogva is, alkotmányos életében ügyei menetét biztosíthassa. Sajnos, hogy különböző okoknál fogva, amelyek most kétségtelenül személyi jellegűekké csucsosodnak ki, ez ma majdnem lehetetlen; és azért, midőn a kormány felelősségének tudatában a legnagyobb gondok között van s gondoskodni kell arról, hogy az államgépezet meg ne akadjon, ezen ideiglenes és kiegészítő módozatot örömmel fogadják, mint olyant, amely legalább is az alkotmányos jogosultságot és az alkotmányos uton való megoldást tüzi ki célul.

Amint az előttem szóló tisztelt képviselő ur és indítványozó ur is mondtam, egy veszedelmes praecedens jellegével bírhat ez eljárás; de épen azért, mert igen helyesen mondtam azt, hogy arra, hogy más körülmények között használható ne legyen, szükséges, hogy a meghatározottakban többség mondja ki azt, hogy ezen indítvány betervezésével szükségesnek látja, hogy valami történjék az állam gépezetének működésében tartása érdekében. (Ugy van! Helyeslés.) A kormány távol áll attól, hogy valami törvénytelen kívánna csinálni; a kormány felelősségének tudatában, az ország érdekének és ismeretében van és kerülni akar minden olyant, amire a törvénytelenységnek vádja felhozható legyen; de tulfelől felelősségének tudatában azt sem teheti, hogy összetett kézzel nézze, hogy január 1-én mi történik (Ugy van! Helyeslés.); hogy Magyarország állami, politikai, alkotmányi tekintélye teljesen alá-süllyedjen. A felelősség nagy, de vállalunk kell, anélkül, hogy törvénytértést tervelnénk, anélkül, hogy törvénytértést elkövetni akar, nánk; hiszen esetleg csak arról lehet szó, hogy az állapotokat fentartsuk, nem pedig arról, hogy valami törvénytelen csináljunk. En nagyon nehéznek és komolynak látom a helyzetet és az ellenzék elhatározását is nagyon resolutusnak, de mégis, nem tudom, bizonyos homályban lebeg előttem azon talán

kétes remény, hogy az utolsó perczen talán mégis meggondolják, hogy a személyes küzdelem, a személyes harc még sem ér annyit, hogy azért Magyarország alkotmányát ingassák meg. (Ugy van!) és Kubinyi Géza képviselő urnak a képviselőház mai ülésén történt felszólalását bizonyos határig egy intelemnek is tekintem, mely figyelmezteti az ellenzékét arra, hogy meggondolni kell a dolgot és meggondolni szükséges.

Igaz, hogy ezzel szemben az ellenzék részéről odaállítatik az, hogy mondjon le a kormány, mondjak le én és minden rendbe jön. (Derűtség.) Hát én hajlandó vagyok, tisztelt értekezlet, hinni, hogy talán ebben a perczen az indemnity rendbe jön és talán január 1-jétől kezdve a törvényen kívüli állapot a költségvetés tekintetében nem fog jelentkezni; de vajjon nem ezzel egyenlő veszély, vagy talán nagyobb veszélyű is az, hogy amint az előttem szólott tisztelt képviselő ur idézete mondja, a lázadás az alkotmány ellen sikerül (Ugy van! Ugy van!) és vajjon az alkotmány ellen sikerre jutott lázadás nem épen úgy tiporja lábba az alkotmányt, (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés.) mint a hogy nem tiporja, de talán bizonyos határig érinti az, hogy a kormány saját kötelességének tudatában az állapotok fentartására vállalkozik.

Elmondottam t. értekezlet ma a képviselőházban azt is, hogy ne az ellenzék kívánja az én távozásomat, amit nem tartok jogosnak; először nem tartok jogosnak azért, mert nem látom, hogy azok a vádak jogosultak legyenek. (Igaz! Ugy van! Zajos helyeslés és éljenzés.) Akár tárgyiak, akár személyiek legyenek azok, melyek ellenem felhozhatók, de nem látom jogosultnak és elfogadhatónak azt, hogy egy ekkora nagy párt legyen a fegyvert a kisebbség előtt. (Ugy van! Élénk helyeslés) és amint már mondtam, győzelemre segítse a lázadást az alkotmány ellen. (Ugy van! Ugy van!) És mondtam azt, hogy, igenis hogyha e pártban azt tapasztalnam, hogy a kormány iránt megingott a bizalom, ha azt tapasztalnam, hogy nincsen bátorság a küzdelmet a haza és az alkotmány érdekében felvenni, fentartani, igenis megtenném. De ugy, azt hiszem, hogy ha egyszerű követelésre lefejeztetni engedném ezt a pártot, nem tennék szolgálatot a köznek s ha a momentán előnyök talán jelentkeznek is abban, hogy az indemnity megszavaztatnék, az a meggyőződésem, hogy Magyarországon többé talán hosszú időn keresztül alkotmányos formák között a parlamentarizmus kívánta többség mellett kormányozni nem lehetne (Ugy van! Ugy van!) és hetekről-hetekre, hónapokról-hónapokra változhatnának a kormányok, jönének és mennének, de Magyarország alkotmányos élete egészséges nem volna és nem volna egyéb, mint a kisebbség uralma. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés.)

Ezekre való tekintettel, tisztelt értekezlet, kötelességünknek tudatában addig, amíg a támogatás és a helyeslés e párt részéről jön, álljuk helyünket, (Élénk helyeslés) vállaljuk teendőinket, (Élénk helyeslés) nem a törvénysértésre, hanem az ország érdekeinek szempontjából az állapotok fentartására.

Miután pedig az indítvány, amely beadott, e tekintetben bizonyos mitüáló jelleggel bír és mintegy enyhíti a helyzet súlyos voltát, szívesen járulok hozzája, és ha az kellő többséggel támogatva a Házhöz beterjesztetik, magam részéről csak örvendeni fogok és azt helyeslem. Méltóztassanak egészen függetlenül, tárgyilagosan ezen kérdést megfontolni, megbeszélni. Komoly küzdelemnek megyünk elbe. Aki a komoly küzdelemre a haza érdekében, Magyarország alkotmányának biztosítása céljából vállalkozik, az jöjjön velünk, aki ugy tartja, hogy az ut, melyet követünk, nem jó, határozza el magát és váljon ki. (Hosszas zajos tetszés, helyeslés és taps.) Ha a többség nem lesz támogatásunkra, ugy, mint mondtam, visszalépünk; mindaddig, míg a többség helyesli e törekvést, helyesli küzdelemünket, addig, tisztelt értekezlet, kötelességünknek tartjuk helyünkön megállani (Éljenzés.) és akkor, azt hiszem, hogy akármilyen támadásokkal szemben egyebet nem mondhatnak rólunk, mint azt, hogy kötelességünket megtettük, (Hosszas lelkes éljenzés.)

(Aggodalmak.)

Emmer Kornél: Azt hiszem, hogy az a nyíltság, amely eljárásomat mindig jellemezte, kötelességemmé teszi, hogy aggodályaimat előterjeszem és nagy köszönettel fogom venni, ha azok elosztását a tisztelt értekezlet megkísérle. Én azt találok, hogy jogilag tökéletesen ugy áll a dolog, amint azt Tisza Kálmán tisztelt tagtárs előterjesztette; hanem ha a tényeket tekintjük, meg azt tekintjük, hogy a hatalmi kérdés szempontjából hogy áll a dolog, akkor azt kell szerény nézetem szerint konstatálnom, hogy az a végszükség, amely indokoltá tenné ezt az indítványozott lépést, még ma nem forog fenn. (Ellenmondás. Halljuk! Halljuk!) még nem aktuális; mert aziránt már csak nem lehet senkinek sem kétsége, hogy ezt a lépést csak a végszükség indokolhatja. (Ugy van!) Hiszen maga az indítványozó tisztelt tagtársunk is arra alapítja eljárását. (Halljuk! Halljuk!)

Már most a hatalmi álláspont szempontjából azt kell beismernünk, hogy a parlamenti helyzet olyan, hogy nem vagyunk abban a helyzetben, az igaz, hogy a tisztelt kormány tekintetében biztosak lehetünk abban, hogy január elsejétől alkotmányosan lesz képes kormányozni. Ezzel szemben már mostan két módja volna a megoldásnak: az egyik az, apellálni a nemzetre. (Most? Most már nem lehet!) De ez feltételezi, hogy legalább az indemnity már meg legyen szavazva. Arról meg vagyok győződve, hogy az ellenzéki szövetséget az indemnityt meg azzal a feltétellel sem szavazza meg, ha garanciákat nyujtának neki, hogy a választások után a kormány lemond, hogy ha a kormány csak a választások keresztülvitelére vállalkozik. (Derűtség.)

Hát engedjek meg, egy egyszerű párttag is gondolkozhatik ezek felett, amelyek énnékem, megvalloim őszintén, elég álmatlan éjszakát okoztak, mert énnékem nincsen semmi más érdekem, mint az, hogy lelkiismeretemmel tisztában legyek. A másik expediens pedig az, hogy ha a tisztelt kormány lemond (Felkiáltások: Nem engedjük! Halljuk!), de azzal ismét szemben áll az a veszedelmes precedens, amely azzal alkottatik. Mindazonáltal az én elmében a helyzet ugy tükröződik vissza, hogy ez a kísérlet az alkotmányosság megmentésére kínálkozik és ez a kísérlet megteendő volna és csak ha az nem vezet eredményre, akkor kellene nyulni ahhoz az expedienshez, amelyet Tisza Kálmán tisztelt tagtársunk előterjesztett. (Felkiáltások: Ebből nem kérünk! Mozgás.) Ez az én alázatos nézetem. Ebben sem helyeslése nem foglaltatik az obstrukciónak, sem bizalmatlanság a párt és a kormány iránt, amely utóbbinak tiszta intenczióiról teljesen meg vagyok győződve, méltóztassanak ezt az aggodalmat, ha lehet elosztani és akkor a végszükség beálltát el fogom ismerni.

(A megnyugtatás.)

Tisza Kálmán: Tisztelt értekezlet (Halljuk! Halljuk!) Én csak arra vagyok bátor figyelmeztetni az előttem szóló (Halljuk! Halljuk!) tisztelt barátomat, hogy ezen javaslat nem idézi fel a végszükséget, sőt, amint az indokolásban meg is van mondva, még azon halvány reményt is táplálom, hogy talán ennek láttára legalább az indemnityt létre jönni fogják engedni, de ha nem engedik, bocsánatot kérek, hisz egy ilyen javaslatnak beadása nem máról holnapra történik, hiszen azzal minden esetre néhány nap eltelik, de ezáltal már a figyelmeztetés, azt hiszem, mindenkinek megadatott arra, hogy gondolja meg azt, hogy mi a helyes teendő.

Ami pedig a többi expedienseket illeti, bocsánatot kérek, azokról itt a pártkonferencián határozni nem tartom a lehetőségek közé tartozónak; hiszen azt csak nem határozhatjuk el mi, többség, hogy abban az egyik vagy másik tekintetben történjék meg a kisebbség akarata. Különböző méltóztassanak meggondolni, az, hogy ki legyen kormányon, ki menjen, ki maradjon, függ két dologtól. Egyfelől attól, hogy nem egy körben, nem egy klubban, de a képviselőházban leszavaznak; a másik faktor a korona; pohát mi, mint pártértekezlet, sem egyik, sem másik faktornak az ügyébe nem avatkozhatunk. (Helyeslés.)

(Tisza István beszéde.)

Gróf Tisza István: Tisztelt értekezlet! Csak egy pár, igen rövid szóra kérem a tisztelt értekezlet figyelmét, hogy a javaslatnak olyan oldalára hívjam fel a tisztelt értekezlet figyelmét, amely az eddigi felszólalásokban elő nem hozatott.

A javaslat beterjesztője elmondta, miszerint egyik célja, vagy a főcélja a javaslatnak az, hogy lehetőleg nehezzé tegye hasonló esetekben a praecedensre való hivatkozást. (Ugy van!) Tökéletesen helyeslem. De gondolom, ezen javaslat benyújtása által még egy másik nagy előnyt érhetünk el. Tudjuk mindnyájan, hogy künn, az országban elítéli ugyan a közvélemény tulnyomó többsége az ellenzék magatartását, de azért tagadhatatlanul — és nem is volna jó, ha nem így volna — nem tetszős az a kilátás a közönség előtt, hogy január elsejével esetleg törvényen kívüli állapot jöjjön létre. Hát én gondolom, nekünk az ügy érdekében és az ország érdekében meg kell ragadnunk minden alkalmat arra, hogy lehetőleg dokumentáljuk, miszerint itt az alkotmányosság csak formai sértés követeltik el, hogy a kormány eljárása az alkotmányos élet lényegével, szellemével nem csak ellentétben nem áll, de annak egyenes folyománya. (Ugy van!) És én ugy gondolom, hogy igen czélszerű volna ezen törvényjavaslat beadása épen ennek dokumentálása szempontjából is. (Helyeslés.) E törvényjavaslat tartalma tudniillik nem egyéb, mint lényegileg ugyanazon felhatalmazás a kormány részére, a melyet az indemnity tartalmaz és amelyet egy rövid kiegészítési provizorium tartalmaz. (Ugy van!) Felhatalmazás a statusquo alapján tovább vinni a költségvetést és fentartani Ausztriával a közgazdasági viszonyt.

Mármost kérdem a tisztelt értekezletet: a dolog lényegét felvéve, micsoda különbség van abban, ha egy ilyen törvényjavaslatot a képviselőház abszolút többsége aláír, vagy egy névszerűt szavazás alkalmával névszerűt elfogad? (Igaz! Ugy van!) Formailag a dolog egészen más; egyik esetben törvény jön létre, a másik esetben nem; de a dolog lényegét tekintve a többség akaratát, a nemzeti akaratot ép ugy deklamáljuk e javaslat aláírásával. (Ugy van!) Mint, hogy ha egy névszerűt szavazás alkalmával adnók rá szavazatunkat. (Ugy van!) Hát én azt gondolom, és is egy indok, melynél fogva e javaslat megnyugtatóra szolgálhat a joggal nyugtalankodó közvéleménynek, s még ez indokot felakartam hozni. (Élénk helyeslés.)

(Elosztatott skrupulusok.)

Hegedűs Sándor: Azt hiszem, talán nem méltóztatnak rossz néven venni, ha többen felszólalunk, (Halljuk!) mert azt hiszem, hogy oly historiai mozzanat előtt állunk, mely a magyar parlamentarizmus történetében még nem fordult elő és így egyenként is tartozunk ezért felelősséggel, melylyel számolnunk kell. Én határozottan csatlakozom az előterjesztett törvényjavaslatához és azt hiszem, hogy annak legszerencsésebb magyarázója az az indokolás, amelylyel az előterjesztett és az amit gróf Tisza István imént elmondott, de minthogy a pártban való érintkezés alkalmával a kiszivárgott hírek után homályos fogalmak keletkeztek ezen törvényjavaslat intencziói és céljai iránt, azt hiszem, hogy egy-két szóval mégis szükséges, hogy ezen, előttem is felmerült aggodalmak szempontjából megvilágosítsuk ezen törvényjavaslatot. (Halljuk!)

Tényleg 1898. december 31-ikéig ez az egész javaslat, ha benyújtatik is és ha tárgyalásra, napirendre tűzetik is, ami magától szükséges, illetőleg magától következik, semmi sem egyéb, mint egy előkészítés, egy előintézkedés, egy biztosíték a kormánnyal szemben és az országra való appellációra (Ugy van!); de addig e tekintetben a végszükség esetét el nem ismeri és csak arról gondoskodik, ha előáll az a végszükség esete (Ugy van!), hogy abban az esetben legyen, én nem is tekintem egyebnek, mint egy manifestációra a nemzet előtt. (Ugy van!) hogy a többség, amelynek formai akaratát fizikai erőszak akadályozza a megnyilatkozásban (Ugy van!), mit akar, hogyan akarja és milyen biztosítékkal akarja az átmeneti időt körül-

renni. (Ugy van!) Ennek a következtében tehát mindjárt hozzá is teszem azt a két skrupulust, amiben én nem osztoztam, amelyet én feleslegesnek tartottam és az illetőket, akik velem közölték, sikerült megnyugtatnom, de amit fel kell hoznom, mert jobb, hogyha minél őszintebben és minél nyíltabban megadják, mert én azt hiszem, hogy egy-két szó, őszinte, határozott nyilatkozat többet ér most, mint sok mindenféle okoskodás. Az egyik az, hogy nem csökkentem-e az a kormány felelősségét, amennyiben, amint most is még egyszer átolvastam, a javaslat szövege a saját felelősségét a kormánynak nem említi. Nézetem szerint ez a kormány felelősségét nem csökkenti; mert ezt a kormány maga felelősségére fogja tenni egész végig, amit tesz és a 48-iki törvény követelményei értelmében is a maguk szigorában helyt kell, hogy álljon, mi a magunk felelősségének hivatalos formát nem adhatunk ott az országgyűlésen, e tekintetben meg vagyunk akadályozva; de a morális felelősséget meggyőződésünk szerint magunkra vesszük e tekintetben. (Ugy van! Helyeslés.) És egyebet nem teszünk. De olyan cautelek közt vesszük magunkra, hogy praecedens arra nézve, hogy akár az, hogy a kormány törvénytelen cselekedetei, akár pedig, hogy egy kisebbség erőszakos hatalommal való visszaélésére felhasználhassa, teljesen ki van zárva. (Ugy van!)

Különben én azt hiszem, hogy a kormányelnök módot fog magának találni, e tekintetben a kormány felelősségeinek intakt és teljes fentartását és illetőleg érvényesítését hangsúlyozni.

Tisza Kálmán: Megmondta most is!

Hegedüs Sándor: Ez az egyik. A másik aggodalma az volt, amit szintén nem osztottam és igazán örömmel mondhatom, sikerült is azoknál eloszlattam, akikkel érintkeztem, ebből a szempontból az, hogy vajjon nem jelenti-e ez azt, hogy most a parlament elnapoltatik és parlament nélkül kormányoz a kormány. Hát én azt hiszem, hogy ez is egyáltalában ki van zárva. (Helyeslés.) A parlamenti ellenőrzés fenmarad és e tekintetben, azt hiszem, a kormány szintén megnyugtathatja a pártot és az országot. Így tehát, én azt hiszem, egész nyugodtan és határozottsággal elfogadhatjuk és csatlakozhatunk ehhez az indítványhoz.

Méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy ennek dacára mélyen érzem a felelősséget, amely egyenként és mindnyájunkat ezzel a lépéssel terheli, de azt hiszem e tekintetben számot kell magunkkal vetni. Mindegyik baj; az is baj, ha azt kell tennünk, az is rossz ha ezt kell tennünk, de a bajok és a rossz között a kisebbik rosszat és a kisebbik bajt kell választanunk. (Ugy van!) És kérem, ha mindjárt minden személyes vonatkozástól eltekintek, ha kizárólag tekintetben minden rekonzentet vagy minden ellenszenvet, amint hogy ilyen perczekben ki is kell hogy zárjuk. (Igaz!) Tisztán a tényezőket kell, hogy vegyük, úgy amint azok felállítva egymással szemben állanak abban az esetben is minden matematikai számítás és minden physikai kombináció, tehát a morális motívumoknak tekinteten kívül hagyása mellett is, a kényszerhelyzetet úgy látom, hogy sokkal kisebb baj az, ily módon lehetővé tenni az államháztartás és az egész állami gépezetnek zavartalan további vezetését 1899. január elseje után, sőt sőt többet mondok, a monarchia fennállását is. (Ugy van!) Mert ne méltóztassanak elfelejteni, hogy Ausztriával való viszonyunk tekintetében is, valamint a külföld itéletében is aziránt merültek fel leginkább scrupulusok, hogy vajjon egyáltalában helyt fog-e állni Magyarország és Magyarország kormánya helyt állhat-e e tekintetben vállalt kötelezettségeiért. (Ugy van!) Meg vagyok győződve, hogy nyugtatólag, csillapítólag fog hatni az egész európai közvéleményre. (Élénk tetszés.) Meg vagyok győződve, hogy egész Magyarország közvéleménye, ha látja, hogy igenis, fájdalom, ezen eshetőség beállta következtében csorba ütöttik, azt ne tagadjuk, alkotmányunk formai értékén, de a praecedensnek lehető kerülésével és mégis a dolog lényegében minden intézkedés a maga rendes kerékvágásában megy. (Élénk helyeslés.)

És kérem, méltóztassanak meggyőződve lenni,

hogy ez igen nagyjelentőségű dolog. Ez anyagilag és erkölcsileg az ország egész helyzetére minden vonatkozásában igen lényeges dolog. Mert ezzel szemben milyen választásunk volna? Engedjen meg Emmer Kornél tisztelt tagtársunk, hogy az általa felvetett — mert nem javasolta — skrupulusainak megfelelő megoldásokkal veszélyesebb. (Halljuk! Halljuk!) Mert akárhogy kerültünk ebbe a helyzetbe — nem is fejtetem, hogy kiné a hibájából — de akárhogy kerültünk ebbe a helyzetbe. Mihelyt egyszer a dolog úgy áll, hogy a kormány és többség minden eszközt megpróbáltak és most is egész béketűréssel és kitarással megpróbálnak arra, hogy december 31-én mindazok a javaslatok törvényerőt nyerjenek, amelyekre szükség van a terminus szerint, hogy azok január elsején életbálcshessenek és ezzel szemben nem skrupulusokból származó érdemleges tárgyalással állunk szemközt, hanem egy határozottan kimondott harccsal, amely egész nyíltan megmondja, hogy éppen azt akarja, hogy az törvényerőre ne emelkedjék, abban az esetben azt hiszem azt mondani: jól van, paktálunk tehát azzal, megadjuk magunkat akár abban a formában, hogy a kormányt buktatjuk, akár abban a formában, hogy az ellenzéknek egyik vagy másik kívánságát e tekintetben teljesítjük, azt hiszem, hogy ez úgy parlamentárisunkra, mint alkotmányunkra (Zajos tetszés és helyeslés.), valamint különösen az ország állására és tekintélyére nézve sokkal nagyobb baj. (Hosszantartó élénk tetszés és helyeslés. Felkiáltások: Igaz! Ugy van!) Mert, nem akarom a szenvedélyeket érinteni és nem akarom untatni a t. értekezletet, (Halljuk! Halljuk!) de aki éber figyelemmel kíséri, hogyan fordult meg tekintélyünk rovására a közvélemény úgy Ausztriában, mint a külföldön ellenünk, (Igaz! Ugy van!) a legutóbbi magatartás következtében, az tisztában lehet azzal (Igaz! Ugy van!) hogy ha ez a magatartás nemcsak fenyegetés alakjában, hanem siker alakjában jelenik meg, akkor, azt hiszem, olyan csorbát ejtetünk ennek az országnak konszolidációján és tekintélyén, a melyet azután nem lehet reparálni. (Ugy van! Helyeslés.) És a végső szavam pedig a másik szempont, amelyet érintek, a praecedens szempontja: Hát kérem, mikor teremtünk veszedelmesebb praecedenset: akkor-e, ha a parlamenti többség olyan javaslatok mellett — mert ezt se méltóztassanak elfeledni, — oly javaslatok mellett, amelyeknek érdemleges intézkedései ellen az ellenzék sem tesz kifogást, mert azt mondja: kell intézkedés, kell a kiegészítésre vonatkozó ideiglenes intézkedés, szükséges ez mind, — azonban mi mindezt még sem adjuk meg, mert azt akarjuk, hogy december 31-éig ezek törvényerőre ne emelkedjenek, — mondom oly törvényjavaslatokkal szemben, amelyeknek fizikai szükségességét nem diffikultálja maga az ellenzék sem, mégis az ellenzékkel szemben ilyen javaslatok alapján leteszi a fegyvert, azt mondja, igazad van, én meghajlok előtted; hocsánatot kérek, ez nem sokkal veszedelmesebb praecedens-e, mint az, amit ilyen cautelek mellett megteremtünk, amelynek tulajdonképpen csak morális jelentősége van? Ez, azt hiszem, semmi kétséget sem szenved. (Ugy van!)

És most tisztelt konferencia, csak még egy szót! (Halljuk! Engem, méltóztassanak elhinni, akik ismernek, tudják is, semmiféle rokon- vagy ellenszenv, és semmiféle számítás egyéb nem vezet, mint az, hogy mi a legcélszerűbb az ország érdekében; de azt is tudom, hogy nagy felelősség terhel, akár milyen jelentéktelen ember vagyok, nagy felelősség terhel, amikor kimondom a szót és aláírom azt az okmányt. Nyugodtan és határozottan teszem. (Élénk helyeslés és éljenzés.) És azt vagyok bátor mondani — talán tölem kevésbé veszik rossz néven, mint nagyobb emberektől, — mint barát a barátunk, és egyszerű, igazi közkatona a többinek:

Fentoljuk meg ugyan jól, nyugodtan és higgadtan, de ha arra határoztuk magukat, hogy ez kisebb baj és kisebb rossz, az az az én bitem és meggyőződésem, akkor írjuk is alá azt az okmányt, (Aláírjuk!) és ha aláírtuk az okmányt, akkor viseljük a felelősséget, (Ugy van! Zajos

helyeslés.) viseljük a felelősséget nem bujkálva és nem félve, hanem öntudatosan és határozottan és vonjuk le abból a következményeket. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés.) Mert kérem ez az elhatározás nem egy percnyi érvénynyel bír; ennek az elhatározásnak következményei vannak. (Ugy van!) Ennek az elhatározásnak, bár provokálni nem akarok és azt hiszem senki sem akarja ezt, esetleg kemény harcok, kemény megpróbáltatások lesznek a következményei. Legyünk ezekre elkészülve és a mint a költő mondja „mindenki úgy igyék abból a forrásból, amint meggyőződik, hogy üdvösséget, vagy pedig kárhozatot iszik.“ Ugy járuljunk ezen okmány aláírásához, a mint hisszük, hogy jó, hanem akkor azután teljesen és egészen teljesítsük kötelezettségünket. (Ugy van! Ugy van! Élénk taps és helyeslés.)

(A felelősség kérdése.)

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: Tisztelt értekezlet! Egynéhány szavam van még az előttem szólott Hegedüs Sándor képviselő ur beszédjének azon részéhez, amely a felelősségre vonatkozik. Hát igenis, tisztelt értekezlet, a politikai, az alkotmányos felelősség természetesen feltétlenül a kormányt terheli. A kormány ezt vállalja, kell is, hogy vállalja, mert az alkotmány értelmében minden tényért minden eljárásért és mindazért, ami a parlamentben történik, a felelősséget hordoznia kell. És ezt úgy véli, hogy, ha esetleg bekövetkezik az az eshetőség, amelyről itt szó van, január elseje után nem az országgyűlés elnapolásával, hazaküldésével, hanem ellenkezőleg az országgyűlés együttartásával (Hosszu zajos helyeslés) kell, hogy a felelősséget hordozza. Ez nem azt teszi, hogy ünnepekre vagy más körülményekre való tekintettel rövid időre, egyes napokra a ház elnapolható nem lesz, de jelenti azt, hogy a l l a n d ó a n e g y ü t t k e l l e n n i e, hogy minden tényért, minden eljárásért a felelősséget hordozhassa és a parlamentben minden perczen a felelősséget vállalhassa. (Helyeslés.) Ezt akartam elmondani a tisztelt képviselő ur beszédének első részére. Beszéde második vagy mondjuk legutolsó részében szólott ismét a felelősségről, de az egészen más természetű, másképen értette; értette a képviselőkre, akik mint választottak választóiknak felelősséggel tartoznak a tekintetben, hogy az ország érdekeit hiven szolgálják; erre a felelősségre hivatkozott ő beszédének végén, mely felelősség terheli a képviselőket és amely felelősség természetesen csak lelkiismeretükkel szemben áll meg és áll fenn, kiki úgy járván el, ahogy lelkiismerete és meggyőződése szerint helyesebbnek tartja; a politikai felelősség, melylyel a tényleges felelősségrevonás össze van kötve, fennáll, az terhel minket, vállaljuk, mert meggyőződésünk szerint az ország érdekében vállalnunk kell. (Hosszas zajos helyeslés és éljenzés. Élénk felkiáltások: Irjuk alá mind!)

(Az elnök zárószava.)

Báró Podmaniczky Frigyes elnök: Tisztelt értekezlet! Miután többé senkisé nem kíván szólni, az eddig hallottak után, úgy hiszem, kimondhatom azt, hogy az értekezlet egész zöme teljesen lelkessadással elfogadta az indítványt. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés.) De amint a mondottakból méltóztatnak érteni, ehhez különösen szükséges az, hogy most azonnal mindnyájan írjuk alá. Ez az én kéréssem. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés.)

Ennek elmondása után ezt a mai nevezetes értekezletet bezárom. (Élénk éljenzés.)

(A javaslat aláírása.)

Az értekezlet után, a kabinet tagjait kivéve, valamennyi jelenvolt sietett a Tisza Kálmán által felolvasott törvényjavaslatot aláírni. Rövid idő alatt kétszázalötven irták alá a nevezetes iratot, míg a távollevők azt a legközelebbi napokban fogják aláírni. A törvényjavaslatnak a képviselőházban való beterjesztését e hét végére vagy a jövő hét elejére tervezik. A párttagok késő estig a leglelkesebb hangulatban együtt maradtak.

(Aki nem írta alá.)

Az értekezleten jelen volt szabadelvű párti képviselők közül a következők tagadták meg a törvényjavaslathoz való hozzájárulást: Emmer Kornél, gróf Széchenyi Aladár, gróf Toroczky Miklós és Weisz Berthold. Ők ezzel tehát a szabadelvű pártból ki is léptek. Az összes kilépők számát körülbelül tizenötre teszik, az esetleges kilépő horvátokon kívül, kikről különböző hírek szárnyaltak a pártkörben. De minden forrás megegyezik abban, hogy a horvátok a bán akarata szerint mozognak. Kérdés tehát, hogy miképp fogja föl a helyzetet a horvát bán?

Az ellenzéki pártkörökből.

Az újabb, horderejükben korántsem kicsinyelhető politikai események, magától értetődően, igen élénken foglalkoztatják az ellenzéki pártköröket, melyekben a helyzet megvitattása egyébként már hetek óta állandóan képezi a disputa tárgyát. Josipovich lemondása, Szilágyi Dezső és Láng Lajos mai kijelentései a legmélyebb hatással voltak az ellenzék minden oldalára. Míg Josipovich föllépése a köröket nagy örömmel töltötte el, mert ebben saját küzdelmük jogosultságának bizonyos módon való előmozdítását látják, addig Szilágyi szereplése nagyon is megosztott véleményekkel találkozott. Abban megegyeznek a vélemények, hogy Szilágyi az elnöki széktől való megváltásával súlyos csapást mért báró Bánffyra, de az ellenzék küzdelmének ezzel még sem tett szolgálatot. Ez az egyik csoport véleménye. Másoknak az a felfogásuk, hogy Szilágyi nem választotta meg helyesen az időpontot arra, hogy magas és díszes méltóságát elhagyja, mert ép ezekben a válságos időkben nem lett volna szabad arról a helyről távoznia, melyen legtöbbet segíthetett volna.

Sokan azt remélik Szilágyi Dezsőtől, hogy le fog szállni a képviselői padokra és onnan a legközelebbi napokban fogja hirdetni szavát, hogy a maga nagy kvalitásával hozzájárjon és segítsen a felkavarodott parlamenti helyzeten.

A szabadelvű pártban ma este történtek nagy szenzációt keltettek ellenzéki képviselők körében. Abban a körülményben, hogy nem a kormány, hanem a szabadelvű párt részéről terjesztik be a törvényjavaslatot, melynek tartalma szerint a kormány felhatalmazást nyer a rendes parlamenti működés helyreállításáig az összes függő kérdésekben való intézkedésre, nagy jelentőséget látnak. Azt állítják, hogy ezzel be van igazolva, hogy a kormány nem bírja a törvényen kívüli állapotok létesítéséhez a korona előzetes hozzájárulását, és ezért a párt bizalmában keresi a megoldást.

Ezt a felfogást többen már holnap kifejezésre is akarják juttatni. A holnap esti ülésre az ellenzék egyébként nagy erővel készül. Valamennyi a vidéken lévő képviselő táviratilag felrendeltetett. A holnap esti nap folyamán különben az összes ellenzéki pártok értekezletre is vannak egybehíva, melyeken a parlamenti helyzet új fordulatával szemben követendő esetleges együttes magatartást fogják megállapítani.

A Rakovszky-ügy háttérben.

(Az országgyűlésből.)

Válsághírek a levegőben, meglepő lemondások egymás tetejében: — ugyan kiknek lett volna kedve a Rakovszky István mentelmi ügyével foglalkozni? Mindössze két szónok vállalkozott, Sággy Gyula és Polónyi Géza. De ők se bírták megállani, hogy a rettentő kö-

zönyt a szenzációk fölemlítésével ne próbálják megtörni. Barátságosan megosztzkodtak tehát a két szenzáción és Sággy Gyula a Josipovich lemondását, Polónyi Géza pedig a Szilágyi-válságot tette beszédje végibe pontnak. Így biztosítottak maguknak legalább egy kis éljenzést.

Szilágyi Dezső azonban tiltakozott.

— Kérem az urakat, ne reflektáljanak az én ügyemre, hagyják azt meg az én kezében.

Az ellenzék úgy vélekedett, hogy az elnök utolsó kérését respektálnia illik. Legalább ma. Fordított tehát egyet a taktikán. Hamarosan kicsínálta, hogy a Josipovich-ügyben zárt ülést kér mára, a Szilágyi-ügyben pedig holnapra. (Akkor ugyanis már nem elnököl Szilágyi.) S így egyelőre egészen háttérbe szorult a mentelmi vita s jött helyébe az első zárt ülés, sok rokonszenves tüntetéssel a távozó horvát miniszter iránt és sok kellemetlenkedéssel a miniszterelnök iránt. Mikor pedig a hosszura nyult zárt ülés után Szilágyi Dezső újra megnyitotta az ülést, hogy a holnapi napirend megállapításával berekessze, az ellenzék teljes számmal odasereglett az elnöki dobogó alá és tüntetve, lelkesen kiáltotta:

— Éljen Szilágyi!

— A másik székben viszontlátással!

Igy végződött ez a mai ülés.

A képviselőház ülése.

Szilágyi Dezső elnököl, de már az ülés előtt híre terjed, hogy ez az utolsó elnöklése, mert holnapra írásban is beterjeszti lemondását. A tanácskozás iránt kevés érdeklődés mutatkozik, mert a képviselők többsége a folyósókon pertraktálja az egymást kergető híreket.

(A Rakovszky-ügy.)

A napirendhez felszólal:

Sággy Gyula, aki egészen a Chorin álláspontjára helyezkedik és hosszan polemizál Puleszky Ágosttal és Plósz államtitkárral. Szóba hozza végül Josipovich lemondását és abból azt a következtetést vonja le, hogy nagy sülyedés, amikor a kormánypártban nincs más, aki a magyar alkotmányosságot védje, mint csak a horvát miniszter. (Zajos tetszés halálól.)

Polónyi Géza a Rakovszky-ügyet intő példának állítja a Ház elé, amely mutatja azt, miképp akar a kormányhatalom a jövőben elbánni az önálló emberekkel. Molnár Béla a rendőri hatalmat fölibe emelte a törvényhozás tekintélyének. Plósz államtitkár pedig egy zűgfiskálishoz sem illő rabuliztikával a rendőri preventív intézkedést fejére ültette a törvényhozásnak. Szociálista vagy nihilista szerepet tölt be az igazságügyi miniszteri államtitkár, amikor azt hirdeti brutális demagógiával, hogy a misera plebs contribuens eltiprását elűri, de maguk a képviselők a mentelmi jog palástjába burkolóznak! Ez lázítás az alkotmány ellen!

Krecsányit azért küldték a Múzeum-kávéház elé, hogy a képviselőknek a szabad járást biztosítsa! Hát mért nem ismerte Krecsányi Rakovszkyt? Hogy merre Krecsányi Rakovszkyt neve be-mondására felszólítani? Ehhez semmi joga sem volt! Ehhez nem képviselővel szemben is csak akkor lett volna joga, ha intézkedését előbb plakátrozta volna. Azt mondják az előadói székben, hogy Rakovszky e szavaival „majd megtanítom őnt”, a hatóság ellen sérelmet követett el. Mikor történt ez? Amikor már kétszer elrendelte Krecsányi a Rakovszky letartóztatását. Miért mondta Perczel Béni a rendőrkapitánynak: letépek a csillagát, keresztüljárak a lelken, ha Rakovszkyra teszi a kezét? Vajjon azért, mert Krecsányi nagyon jogosan viselkedett? És ha Rakovszky ellen büntető eljárást indítanak azért, mert ezt mondta: „megtanítom”, miért nem indítanak Perczel Béni ellen, aki sokkal könnyebbet mondott? Elhiszi-e valaki, hogy Perczel Béni a feje magassága védelmére a rendőrség üldözése ellen és nem a Perczel név? A fegyveres erőnek jogosulatlan igénybe vételével való letartóztatás az, ami Rakovszkyval történt, tehát teljesen befejezett rendőri büntetés. Ezt a törvényből kimutatja. Hosszasabban szól a Bánffy kormányzatnak minden jogot és tisztességet lejárató rendszeréről, amely immár, mint a legújabb

események is mutatják, még az elnöki állás méltóságát sem kíméli, azt is sárba rántja.

Szilágyi Dezső hosszan csöngött: Kérem önöket, urak, szíveskedjenek azt, ami az én ügyem, kezemből hagyni s arra nem reflektálni. (Hosszas éljenzés.)

Polónyi Géza: Ebből a kormányzati korszakból, amelyben minden jogtalanság és törvénytelenység uralkodik, menekül a tisztesség. Nem fogadja el a bizottság véleményét. (Éljenzés, taps.)

Az elnök: Tíznel több képviselő zárt ülést kért: ezt elrendelem.

(A zárt ülés.)

Az elnök megnyitja a zárt ülést s kéri, van-e helye a zárt ülésnek.

Gróf Apponyi Albert: Nem barátja a zárt ülésnek. A horvát miniszter lemondása miatt kérték a zárt ülést. Alkotmányellenes viszonyok bejelentése olyan, hogy azt huszonnégy órán át sem lehet szó nélkül hagyni. Az ellenzék harcza törvényes és parlamentáris. Az alkotmányellenes forma bejelentéséről a kormánypárt felelős. De majd erről nyilvános ülésen beszélünk.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: Apponyi azért kér zárt ülést, hogy röviden bejelentse, hogy nincs szükség zárt ülésre. Az tény, hogy a kabinet és a kabinet egy tagja között nézeteltérés volt azon esetre, ha az indemnitás január elsejére nem lesz. Ezért Josipovich beadta lemondását. Ez a tény s annak megbeszélése nyílt ülésre való. Ezért ne határozzuk el a zárt ülést.

Kossuth Ferencz: A zárt ülésnek helye van. A horvát miniszter lemondásának indoka olyan, hogy azt 24 óráig sem lehet szó nélkül hagyni. Ez ellen a kormányzat ellen minden fegyverrel kell és szabad küzdeni. Majd meglátjuk, a jog vagy erőszak győz-e?

Rakovszky István: A néppártot azzal a súlyos váddal illették, hogy reakzionárius. Itt van a mód arra, hogy bebizonyítsák, hogy híven ragaszkodnak a törvényhez és alkotmányhoz, Josipovich lemondása után egy napig se lehetett várni, hogy a kormány tudja, mit várhat az ellenzéki pártoktól. Szégyen, hogy Magyarország miniszterelnöki székében oly ember ül, aki a horvát minisztertől leczkét kap az alkotmányból. Ötven év előtt Jelasics támarta meg az alkotmányt, ma egy horvát miniszter védi azt meg.

Horánszky Nándor: A zárt ülés czélja elérett, minden további lépés a nyilvánosság elé tartozik. A miniszterelnök megerősítette a lemondás tényét és indokaira nézve azt, ami a sajtó útján nyilvánosságot látott. Ha e tekintetben tövedés fogrna fön, felvilágosítást kér. Egyébként a zárt ülés folytatásának nem látja helyét.

Báró Bánffy Dezső csak ismételheti, hogy arra az esetre, ha az indemnitás január 1-ig törvényerőre nem emelkednék, a kabinet s egy tagja közt nézeteltérés merült fel. Konstatálta ezzel a tényt s megadta a szükséges felvilágosítást. Minden további dolog a nyilvánosság elé tartozik.

Madarász József azt látja, hogy az ezredéves alkotmány alapköveiről van szó. Adót az országgyűlés belegegyezése nélkül csak hazaárulók szedhetnek. (Zajos helyeslés halálól.) Josipovich alkotmányos, törvénytisztelő miniszter lépésével szemben a kormánynak nem szabad hallgatnia. Szólok egy pártnak sem lévén tagja, felszólalt azért, hogy kijelentse, miként nem elég a kormány tagjaira a függetlenséget háritani. Kijelenti, hogy ha az, amiről szó van, megtörténik, a királyt félrevezették gonosz tanácsosai, hogy adott esküje ellen való eljárást engedjen meg.

Az elnök: A királyt, mint közvetlen cselekvőt ki kell hagyni a vitából.

Polónyi Géza egész terjedelmében hozzájárul Kossuthnak, a függetlenségi párt vezérének előterjesztéséhez. Elérkezett a cselekvés ideje. Reá és barátaira a függetlenségi pártiak számíthatnak.

Kubinyi Géza igazat ad Apponyinak abban, hogy a nyilvánosság előtt tárgyalandó: ki lesz a felelős azért, ha az országot rákényszerítik az ex lex állapotra. Oly lépéshez, amely meggyőződésével ellentétben áll, soha nem járul, de az ellenzékhez is azt a kiáltó szót intézi, hogy midőn a baza üdvéről van szó, tegyék félre a kicsinyes személyi kérdéseket, s csak azt tartásuk szem előtt,

hogy az ex lex állapot elő ne álljon. Hiba személyes torzalkodásból oda kényszeríteni a koronát a nemzet többségét, hogy a kisebbség akarata előtt meghajoljon. Reméli, hogy ez nem történik meg. Bizik gróf Apponyiban, hogy a konzekvenciát teljes mértékben elfogja viselni. Bizik az ellenzék hazafiságában s tudja, hogy a válságos pillanatban el fog érkezni az a mentő gondolat, mely elhárítja az országról a keserű poharat.

Szentiványi Árpád: Itt nincs személyes torzalkodás. Az ellenzék nem vágyik a miniszterelnök helyére, aki már két ízben megcsalta a nemzeti pártot.

Az elnök e kifejezésért rendretasítja szót.

Szentiványi Árpád: Megkorrigálja szavát, hogy a miniszterelnök nem tartotta meg ígéretét a kuriai bíraskodási és a provizóriumos javaslatnál. Foglalja el a miniszterelnök helyét Szilágyi, Csáky, az Andrássyak s huszonnégy óra alatt helyre áll a normális állapot.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: Nem követi előtte szólókat arra a személyes tételre; azonban még is meg kell jegyeznie, hogy a szabadelvű párt s a nemzeti párt között semmi oly megállapodás nem volt, hogy ha bizonyos kérdések megoldatnak, azontul állandóan együtt fognak menni. Horánszky maga jelentette ki, hogy a provizóriumos javaslat támogatásának semmi politikai következménye nem lesz. Annak pedig, hogy a kuriai törvényjavaslat újabb nem tárgyalattott, a képviselő- és főrendiház között felmerült ellentét volt az oka. Az 1898. I. törvényczikk 3. szakaszára nézve a nézetkülönbség szülő és gróf Apponyi között a japáni szerződésnél maradt fel. Lehet, hogy nem értették meg egymást. Ami azt illeti, hogy szülő menjen el, akkor minden rendben lesz, e tekintetben a kérdést nem az ellenzékhez, hanem a szabadelvű párthoz intézi. Készséggel megragadja a legelső alkalmat, hogy távozzék e helyről; addig azonban, míg a többség bizalmával megtisztelt, kötelességének tartja helyén maradni. (Hosszantartó zajos éljenzés jobbról.)

Horánszky Nándor azok után, amikor a miniszterelnök a vele való pertractálásról mondott, megjegyzi, hogy a tárgyalás konkrét dolgokra vonatkozott, konkrét megállapodások létesültek, amelyekre nézve a miniszterelnököt szöszegés vádjával kell illetnie. E kérdés bővebb tárgyalását is a nyilvános ülésre tartja fenn.

Ivánka Oszkár: A Josipovich-ügyben a miniszterelnök kitért az egyenes válasz elől. Josipovich ő előtte kijelentette, hogy a lapokban megjelent nyilatkozata szöszegés igaz. Ez ügy a nyilvános ülésben lévén megvitandó, nyilatkozzék a kormány, hogy mily formában akarja e tárgyalást, s hogy a kabinet oly tagja válaszoljon, a kinek a szavát elhíhetik.

Az elnök figyelmezteti szót, hogy tartózkodjék a sértő kifejezésektől.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: Nem reflektál a sértésekre, megjegyzi azonban, hogy a miket kijelentett, azokból nem következik, hogy akár megerősítette volna, akár ellentétbe helyezkedett volna azzal, ami Josipovich miniszter nyilatkozatáról a lapokban megjelent.

Kossuth Ferencz kijelenti, hogy ő és pártja mindig elveért küzdött s bármily kormány legyen, amely megsérti a törvényeket, az ellen teljes erőnkkel fogunk küzdeni.

Gajári Ödön: Mindig tiltakozik oly jelenségek ellen, melyeket a közélet szempontjából a rákfenénél károsabbnak tart. Ilyen az a személyi hajszá, amelyet az ellenzék megindított; semmi bevére azt az önmegtartóztatást, melyet a hivatalos állás parancsol, sértést sértésekre halmoz. Máltaianabb eljárás a személyes hajszá azon neménél, amelyet az ellenzék követ a mai pártvezetőkkel szemben, már nem is lehetséges. (Élénk helyeslés jobbról.) Az ily sértések mérge megrontja egész közéletünket. Az ország reputációjára való tekintettel térjenek napirendre e kérdés fölött s halaszassék a további tárgyalását napirendre. (Élénk helyeslés.)

Polónyi Géza annak jellemzésére, hogy mennyire lehet bizni Bánffy szavában, elmondja az ő és Ugron esetét Bánffyval, mint a Ház elnökeivel. 1894-ben Bánffy azt tervezte, hogy az újságírókat a Ház folyosójáról kitalja. E célból elhívatta magához a szót és Ugront, és rábeszélte őket e tervre, noha ők ellene nyilatkoztak az ajtó befalzásának. Mikor aztán a szót kitette magát a sajtó heragjának, mely őt e miatt bojkottálta, a miniszterelnök, a nélkül, hogy a szót és Ugront előre értesítette volna, kés alatt kiigyezett az újságírókkal. Később Polónyi egy ízben fölkereste a miniszterelnököt és ez így szót hozzája:

— Ugy-e, te haragszol rám?

Polónyi azzal felelt, hogy van rá oka, mert rutul járt el vele szemben.

— Hallgass meg — szót erre Bánffy. Én kényszerhelyzetben voltam. Akkor nemcsak kormányválság, hanem koronaválság is fenyegette az országot. E katasztrófát csak úgy kerülhettük ki, hogy én, mint a Ház elnöke, nem megyek a Kossuth temetésére. Tudtam, hogy ezzel népszerűtlenné leszem magamat és itt volt hozzá a sajtóval való viszályom. Ki kellett békülnöm a sajtóval, hogy e népszerűtlenségnek szemébe nézhessek. A szót (Polónyi) már akkor kifejezte, hogy Bánffynak e mesét el nem hiszi s eljárását perfidnek tartja. (Nagy zaj, mozgás és fölindulás a Házban. Zaj.)

Báró Bánffy Dezső: Nem voltam a tremeben. Polónyi a koronaválságról beszélt, ki kell jelentenem, nem igen emlékezem. (Nagy zaj.) Polónyi urral bizalmasan nem igen beszélhettem. Mint házelnök nem is értesülhettem. Négy szem közli beszélgetést nem szokás elmondani. Ott mindent elmond az ember. Ismétlem, erről nem beszélhettem.

Polónyi Géza: Bizalmasan nem beszélgetünk, de erről mások is tudnak. A Dezsőffy-eset után Bánffyval szemben nincs szükségem tanura, mert én becsületes ember vagyok. (Nagy zaj.)

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök nem ismeri el jogosultságot annak, hogy négy szem közli folytatott beszélgetéssel szemben tanura hivatkozhassanak, amidőn kijelenti, hogy az, ami állított nem áll. (Hosszantartó zajos helyeslés jobbról.)

Horánszky Nándor Gajári felszólalására válaszolja, hogy ha fontos országos érdekek valakivel megállapodik, az illető nem tartja meg a megállapodást s ezt szemére vetik, vajjon személyes támadás ez, s vajjon méltányos-e ezért szót és társait vádolni.

Olay Lajos hozzájárul Kossuth Ferencz szavaihoz. Fontolja meg mindenki, hogy az ex lex állapot a parlamentarizmus végveszélye. Ezen segíteni kell. Josipovich tudott segíteni s leköszönt. Tegye ezt Bánffy is. Ha nem teszi, szavazzon neki a többség bizalmatlanságot.

Gajári Ödön: A nemzeti párt mindig azt mondja, hogy a kormányelnök nem teljesített bizonyos nekik tett ígéreteket. Ha e váddal fellépnek, úgy legalább világosságot akarunk e kérdésben. A kuriai bíraskodási törvény létre nem jött ép oly kérdésé vezethető vissza a szabadelvű párt, mint a Ház magatartására. Ami az 1898. I. törvényczikket illeti, azokhoz a magyarázatokhoz, melyekkel Horánszky akkor az 1867. XII. törvényczikket itt a Házban megvilágította, szót ma is rugaszkodjék, de azokhoz az utólagos konzekvenciákhoz, melyeket ma állítanak fel, nem járulhatna. Ha e kérdésben a miniszterelnököt szöszegéssel vádolják, tájrák fel leplezetlenül, tételről-tételre a megállapodásokat. Szót akkorra tartja fenn a szavazhatóság tekintetében véleményének kijelentését.

Sághy Gyula: Nincs jogosítva személyes hajszáról panaszkodni oly miniszterelnöknek, aki ezt folytonosan üzi. Oly miniszterelnöknek, aki nyíltan bejelenti alkotmányértési szándékát, 24 óráig sem lenne szabad helyén maradni.

Gyurkovics György csatlakozik Apponyi azon felfogásához, hogy a horvát miniszter lemondásának indokai nyílt ülésen tárgyalassanak. Az indennáti-javaslat erre bő alkalmat fog nyújtani. Legyenek meggyőződve, hogy szót és társai részéről sem fogják ezt elmulasztani, mintán nem csak arról van szó, hogy mit tesz a horvát miniszter, hanem hogy mit tesznek a horvát képviselők is. (Egy hang az ellenzékéről: Átjönnek az ellenzékre.) Ha oly véleményben vannak a horvátokról, aminőt már több ízben nyilvánítottak, ne várják, hogy a horvátok önköz állanak. Ismétli, hogy a kérdést nyílt ülésen véli tárgyalandónak.

Szentiványi Árpád az előzmények után fenntartja azt, hogy a miniszterelnökkel szemben való eljárásukban a legkisebb kiméletlenség sincs.

Az elnök ezek után kijelenti, hogy ezuttal zárt ülés folytatásának nincs helye s hogy az ülés ismét nyilvánossá alakul át.

(Az ülés vége.)

Az elnök újra megnyitja az ülést és jelenti, hogy a holnapi ülésben a mai napirend megvitatásának folytatása következik. Az ülést bezárja.

Polónyi Géza: Éljen Szilágyi Dezső! (Zajos éljenzés a baloldalon.)

A képviselőháznak délelőtt tíz órakor ülése lesz.

KÜLFÖLD.

Mac Kinley üzenete. Mint Washingtonból táviratozzák, Mac Kinley ma megnyitotta a kongresszust. Üzenetében a következőket mondja:

Daczára a háboru miatt szükségessé vált toheremelésnek, az ország nagyon kielégítő, egyre növekvő jólétnek örvend. Spanyolországnak nem sikerült Kuba szigetén a békét helyreálltania és ez vezetett a háborura. Minthogy a sziget kiürítése újv előtt nem fejezhető be, az új foglalások igazgatásának kérdését akkor fogják tárgyalni, ha majd jóváhagyást nyer a békeszerződés. Addig is meghagyják a jelenlegi katonai uralmat, míg nyugalom és állandó kormányzat nem lesz a szigeten.

Az üzenet megemlékezik a genfi merényletről és azt mondja, hogy az amerikai nép e gyászos alkalommal rokonszenvét nyilvánította Ferencz József császár és király ő felsége iránt.

Kína egyes részei különféle európai hatalmak birtokába jutottak, de az amerikai állampolgárok jogai és Kína szükségleteinek Amerika után való kielégítése nem szenvedhet kárt az új birtokosok netáni kizárólagos eljárása miatt. Az elnök bizottság kiküldését kéri oly célból, hogy a kínai kereskedelem- és ipar föltételeit az amerikai termékek és gyármányok piacának kiterjesztése szempontjából tanulmányozza.

Azután azt mondja az üzenet, hogy a Franciaországgal való egyezmény az amerikai kiviteli kereskedelem egy részét súlyos terhek alól menti föl. A többi nemzetekkel való tárgyalások is haladnak. Ily irányu tárgyalások folynak most Németországgal. Amerika mindenképen azon lesz, hogy Németországot meggyőzze róla, milyen alapos felügyelet alatt állanak a kivitelre szánt sertésárak. Ezek után az üzenet áttér az Angliával való viszonnyra, amely állandóan kielégítő. A kanadai kérdésben függőben levő tárgyalások kedvező befejezése kiváló elégtételt fog nyújtani az elnöknek. Mac Kinley aztán a pénzügyi helyzetet ismerteti és azt mondja, hogy az elmúlt zárszámadási évek hévetelei a pacific-vasut vételárával együtt 405,321,335 dollárt tettek, a kiadások pedig 443,368,582 dollárt. Végül a hadsereg szaporításának szükségét hangoztatja az üzenet. Három új csatahajót és tizenkét új cirkálóhajót kell építeni.

A „Liberál” című madridi újság foglalkozik Mac Kinley üzenetével és azt mondja, hogy az újabb sértés a lovagiatlan győző részéről.

Az osztrák expozé.

Bécs, december 6.

Az osztrák képviselőház mai ülésében néhány személyes ügy elintézése után bejelentette az elnök, hogy a kormány egy három havi költségvetési provizóriumról szóló javaslatot nyújtott be.

Ennek kapcsán dr. Kaizl pénzügyminiszter beterjeszti az 1899. évi költségvetést.

Az előirányzat szerint az összes államkiadás 760,286,793 forint, a bevétel 700,764,834 forint, az előirányzott fölösleg tehát 468,041 forint.

Mint hogy 1898-ra a talajjavítási alap és az 1898. július elsején kelt császári rendeletre 100.000 forinttal emelt hozzájárulás beszámításával a kiadásokat 722.572.331 forinttal, a bevételeket 723.221.759 forinttal s így a fölösleget 348.928 forinttal irányozták elő, emélfogva az 1899. évi előirányzat fölöslege az előző évit 119.113 forinttal haladja meg.

A pénzügyminiszter válaszában arra utalt, hogy az 1899-iki szükségletet 365 millióval haladják meg az 1898-iki kiadásokat. Ha azonban a hivatalnokok fizetésének emelése fejében előirányzott tízenhárom milliónyi rendkívüli költségvetési tételeket levonjuk, 1899-re az állami kiadásoknál huszonhárom millióval való emelkedését kapjuk. Ez a szám körülbelül megfelel a fedezetek huszonhárom millióval való emelkedésének.

Beszéde során dr. Kaizl kifejti, hogy a be-terjesztett budgetről joggal mondhatni, hogy ez a költségvetés elsősorban az államszolgálatban álló alkalmazottakról való gondoskodás költségvetése. (Élénk helyeslés.) Kijelenti a miniszter, hogy az esetben, ha a Ház megszavazza a czukoradót, megszünteti a nem szívesen látott és vexatórius illetékeket, így az utvámokat, az újságbélyeget. (Élénk helyeslés.) és különösen a szesz és italokkal való kiskereskedés külön illetékeit. Azonkívül szándéka a miniszternek az illetéktörvényt az államkincstár rovására reformálni, még pedig úgy, hogy a paraszt-ingatlanok átírását megkönnyíti. A költségvetés szolid voltának igazolására arra hivatkozik a miniszter, hogy az adósságok törlesztéséről is kell gondoskodnia. Amidőn az 1897. évi fölöslegekből 20 milliót erre a célra fordított, a sóbányajegyek törlesztésében olyan eredményt ért el, hogy öt év alatt ez az adósság 100 millió forintról 50 millió forintra apadt le. Ezenkívül 11 és fél millió forintot szánunk a közös államadósság törlesztésére az 1899-iki költségvetésben. Ebben az a törekvés nyilvánul, hogy új adósságok csinálása helyett a meglévőket is csökkentjük. A miniszter azután tüzetesen ismerteti a költségvetés belső szerkezetét és kifejti, hogy a gazdasági helyzet tetemesen javult. A miniszter azután a költségvetés egyes tételeit méltatja és rámutat azokra a hátrányokra, amelyek abból erednek, hogy most úgy az 1898-iki költségvetés, mint a két provizórium és az 1899-iki költségvetés még elintézetlen, ami a parlamentet nemcsak költségmegszavazási jogától, hanem a kiadások ellenőrzésétől, tehát legfontosabb jogai egyikétől fosztja meg.

A miniszter így végzi beszédét: A parlamentre és a parlamentárizmusra nézve a veszély abban áll, hogy először is mindinkább elveszíti maga alól a talajt a nyugodt, tárgyilagos parlament tanácskozás, másodsor, hogy mindinkább érvényre jut egy parancsoló mandátum és végül, hogy a többség elvét, a parlamentárizmus egyik alapföltételét mindinkább kétségbevonják. Ezek a veszedelmek összefüggenek egymással. Ha minden többségi elvnek az érvényesülését a parlamentben megakadályozzák, természetesen ür támad, amelynek az a következménye, hogy nem csak többségi határozatok nem jöhetnek létre, hanem általában parlamentáris határozatok sem, a mi a parlament egész működését megbénítja. Olyan kormány, amely reakcionárius tendenciát követ, örülhet a parlament ems hanyatlásának, de mi nem örülhetünk neki. Mi sajnáljuk ezeket a viszonyokat, mert komoly bajt látunk bennük, bajt a 14. § daczára, mert a parlament, jóllehet korlátja, de egyszersmind hatalmas támasza minden kormánynak és mert parlamentáris ellenőrzés nélkül tartósan semmiféle kormányzat el nem képzelhető. Ez okból mindenkinek, aki azt akarja, hogy közéletünk egészséges és jogszerű fejlődés útjára terelődjék, azon kell lennie, hogy ezek az állapotok megszűnjenek. A miniszter a parlamentre appellál, hogy teljesítse és újra átvegye legfontosabb feladatait a lakosság érdekében és kötelességeiről megemlékezzék. (Élénk helyeslés és taps.)

Az expozé után szóba került az osztrák-provossz konfliktus.

Großs képviselő hangsúlyozza, hogy a miniszterelnök válasza Jaworski és Engel képviselők

interpellációjára az Ausztráliából való kiutasítások tárgyában nagy feltűnést keltett. Nem lehet ezt a választ halogatással mellőzni s azért indítványozza, hogy a válasz felett vitát kezdjenek. Pártja távol van attól, hogy osztrák állampolgároknak Poroszországból való kiutasítását helyeselje, még ha ezek a kiutasítások szláv nemzetiségű alattvalókat érnek is, de az a megjegyzés, amelyet a miniszterelnök az interpellációra adott válaszában tett, bizonyos értelemben fenyegetésnek tekinthető. Szólo nem hiszi, hogy a miniszterelnök tudatában lett volna szavai jelentőségének; itt csak politikai tapintatlanságról van szó. Szólo erősen meg van győződve róla, hogy a közös kormány nem járult hozzá a miniszterelnök szavaihoz, mert szövetséges állammal szemben nem lehet megtorlástól beszélni. Szólo nem hiszi, hogy a miniszterelnök szavai a német-osztrák szövetséget veszélyeztethetnék. A hármasszövetség világbéke-szövetségnek bizonyult. Azt hiszi, hogy a Ház többségének legnagyobb része szintén erősen ragaszkodik ehhez a szövetséghez. (Tetszés a baloldalon.)

Az indítványt 166 szavazattal 124 ellenében elvetik.

Iro azon a czímen szólal fel, hogy kérdést akar intézni és megtámadja a miniszterelnököt, amiért megfenyegette a német birodalmat. Amidőn a Németországgal és Oroszországgal való szövetségről kezdett beszélni, az elnök többször figyelmeztette, hogy szólnon a tárgyhöz és végül megvonta tőle a szót.

Schönerer megtámadja az elnököt, amiért megvonta Irotól a szót, amit a házszabályok megsértésének mond. A Schönerer-párt és a többség között néhány heves jelenet támadt.

A német trónbeszéd.

(Távirati tudósítás.)

Vilmos császár ma megnyitotta a német birodalmi gyűlést és hosszabb trónbeszédet mondott. A beszédnek nincsenek olyan kiemelendő mozzanatai, amelyek Európában feltűnést kelthetnének. A császár bejelentette a szociális törvények kiegészítését, szükségesnek mondta azt, hogy a hadsereget továbbfejlesszék a béke és a haza érdekében ez rokonszenvvel nyilatkozott a világbéke eszméjéről, amely — úgy mond — az ő politikájának is legfőbb célja.

Melegen emlékezett meg néhai Erzsébet királyasszonyról és köszönetet mondott az olasz királynak az anarchisták ellen való konferencia egybehívásáért. Majd Németország gyarmatpolitikájáról nyilatkozott — előzetesen kiemelve, hogy a külhatalmakkal a viszony változatlanul barátságos — és beszéde valóságos lendületre kapott, midőn keleti útjáról számolt be.

A trónbeszéd érdekesebb részei különben így szólnak:

A szociális törvények további kiegészítését a szövetséges kormányok ezután is, mint eddig, szívükön viselik. Ezen a téren ismét törvényjavaslat fog önök elé terjesztetni, amely a rokkant- és aggkori biztosítás hiányait igyekszik a lényegesebb tekintetekben orvosolni. Az ipartörvényhez benyújtandó novella munkát, hogy az a védelem, amely az ipari munkásoknak már biztosítva van az életet, egészséget és erkölcsöt fenyegető veszedelmek ellen, kiterjesztessék a kereskedősegédekre és tanulóokra is.

Az a terrorizmus, amelylyel a dolgozni nem akarókat a munka folytatásában vagy elfogadásában megakadályozzák, rájuk nézve káros jellegűt öltött. Az én meggyőződésem és magas szövetségeseim meggyőződése szerint az állambatalomnak itt elodázhatatlan kötelessége a személyes szabadságot és az önrendelkezés jogát a leghatározottabban megvédeni. De erre a fennálló büntető rendelkezések nem elegendők. Emélfogva azoknak kibővítése és kiegészítése szükséges. Ezt a czélt tartja szem előtt az ipari munkáviszonyok védelméről szóló törvényjavaslat.

A birodalom bevételéi a lefolyt pénzügyi évben is, egész máig, emelkedő fejlődést mutatnak. A birodalmi háztartás terve a hadsereg

szervezetében eszközöndő változtatás költségei mellett gazdagon gondoskodik arról, hogy az alsó- és középhivatalnokok számos osztályának helyzete javíttassék és hogy a gazdasági érdekek előmozdítassanak különösen a gyarmatokon. Ha ennek következtében az egyensúly helyreállítására nagyobb mértékben kell kölcsönökhöz folyamodni, mint a legutóbbi esztendőben, az egyszerű kiadások szokatlan nagysága mellett mégis remélhető, hogy azok nem fognak többé ismételődni még csak megközelítő nagyságban sem. Több törvényjavaslat fog önök elé terjesztetni, amelyeknek az a céljuk, hogy pótolják a hadügyünk bizonyos lényeges hézagait. A hadsereg növekedésével a parancsnoki állások alkotása nem mindenütt tartott egyenletes lépést, és néhány helyen a meglévő szervezetnek a vezérek befolyását nagyobb mértékben biztosító újabb tagolásra van szükség.

Szintugy nem halasztható tovább egyes fegyvernemeknél a szervezet tökéletesítése, hogy szükség esetén az előálló követelményeknek és a technika haladásának megfelelőhessenek.

Önök pedig a hadsereg részére szükséges eszközök megszavazásával lehetővé fogják tenni ama nagy feladatnak teljesítését, hogy a béke és a hazának megbízható védője legyen.

Németország viszonya valamennyi külhatalommal változatlanul barátságos. Hogy a magam részéről hozzájáruljak a világbéke fentartásához és egyre szilárdabbá tételéhez: az én politikámnak ez a legfőbb célja. Meleg érdeklődéssel üdvözöltem emélfogva drága barátomnak, az orosz császár ő felségének nemeslelkű kezdeményezését, hogy nemzetközi értekezlet töljön össze, amely a békének és a dolgok fönnálló rendjének lesz hivatva szolgálni. Az értekezleten fölmerülő javaslatok, amelyek alkalmasak ama nemes cél előmozdítására, bizton számíthatnak kormányom részéről a rokonszenyes fogadtatásra.

Mély fájdalommal és iszonyattal emlékszem meg arról az átkos gonosztettéről, amely húsz övétszáz év társamat, Ferencz József császár és király ő felségét oly hirtelen fosztotta meg felséges nejétől. Ez az elvetemült tett, amely egész Németországban a fejedelmek és a nép szívében egyaránt a legmélyebb részvétet keltette, az olasz király ő felségének kormányában azt az eszmét ébresztette, hogy az anarchista pápa gánda ellen teendő hathatós intézkedések ügyében tanácskozás tartassék, és értekezlet összehívására indítottak. Az a készség, amelylyel ennek a köszönetre méltó meghívásnak minden oldalról eleget tettek, arra a biztos reményre jogosít, hogy a helyes mérték a jogok és kötelességek között, mint elengedhetetlen követelménye a nemzetközi viszonyok üdvös fejlődésének, nemcsak elméletileg fog újból elismertetni, hanem gyakorlatilag alkalmazható következményekben is nyilvánulni fog.

A német gyarmatok üdvös fejlődésben vannak. Az ellenséges törzsek rendzavaró vállalkozásait kelet- és nyugatafrikai védőcsapataink diadalmasan levertek. Az új guineai társasággal védterületének a birodalom által való átvétele iránt szerződés jött létre.

Kiao-Csa o-ba-n megtörténtek az első lépések a védterület gazdasági fejlődésére. A határ, a kínai kormányval egyetértőleg, véglegesen meg van állapítva. A szabad kikötő megnyílt, a kikötői építkezések megindultak és a határ felé vivő vasút kiépítésének megkezdése a legközelebbi jövőben várható. Kormányom az idegen államok szerzett jogainak lelkiismeretes tiszteltéstartásával a jövőben is arra fog törekedni, hogy az évről-évre fontosabbá váló gazdasági összeköttetést Németország és Kína között továbbfejlessze és a német birodalom alattvalóinak biztosítsa az őket megillető részt a szélső kelet gazdasági megnyitásánál.

Konstantinápolyban, Palesztinában és Szíriában tett látogatásom alkalmával örömmre szolgált, hogy saját szememmel győződhettem meg arról, hogy a német technika és német erkölcs a török birodalomban élő németbirodalmi alattvalókat tiszteltetreméltó állásokba juttatta.

Megindult szívvel időztem azokon a helyeken, amelyeket a Megváltó szenvedése oly drágává aratott az egész kereszténységnek. Hogy templomot állítsanak ott az evangélikus felekezetnek, ez benső óhajta volt már három elődömmel a porosz királyságban. Hogy nekem adatott meg ez óhajta megvalósítása és a jeruzsálemi Megváltó-templom átadása az Ur szolgájanak, ez újabb ösztönzés nekem arra, hogy az Isten kegyelméből nyert hatalmat továbbra is a kereszténység örök alapigazságainak érdekében használjam. Ettől az érzéstől vezéreltetve, nagy meglepéssel töltötte el szívemet, hogy teljesíthetem a német katolikusoknak egy régi óhajtatását: a Sion hegyén fekvő és reájuk nézve magasztos emlékek által megszentelt hirtok megszerzésével. Remélem tehát, hogy a török birodalomban tett látogatásom, az ép oly vendégszerető, mint fényes fogadtatás, amelyre a szultán ő felségénél a két birodalom baráti viszonyainak megfelelően találtam, maradandó javára és üdvére fog válni a német névnek és a nemzeti érdekeknek.

Tisztelt urak! Midőn most felelősségteljes tanácskozásai megkezdésére elbocsátom önöket, annak az óhajtatásnak akarok kifejezést adni, hogy a küszöbön álló törvényhozási időszak a kormányok és a népképviselet közös munkássága révén jelentős korszak lesz népképzőségünk szellemi és gazdasági fejlődésében.

A birodalmi gyűlés elé terjesztett költségvetés 1554,530.650 márka kiadást irányoz elő, még pedig 1300,845.810 márka állandó és 162,473.651 márka egyszeri rendes kiadást és 91,211.189 márka egyszeri rendkívüli kiadást. A rendes kiadások között a birodalmi hadsereg rendes szükséglete 79,893.688 márkával, a tengerészeté 30,431.500 márkával és Kiao-Csao igazgatásának költségei 8,500.000 márkával szerepelnek, a rendkívüli kiadások között pedig a hadsereg számára 44,606.689 márka és a tengerészet számára 33,879.000 márka van előirányozva. A bevételekből a vámokra és fogyasztási adókra 762,260.960 márka, az egyes országok járulékaire 489,953.828 márka és rengkívüli bevételekre 91,211.189 márka esik.

Berlin, december 6.

A birodalmi gyűlés elé terjesztett törvényjavaslat szerint a hadsereg békeállománya 1899. október 1-től kezdve fokozatosan emeltetik, úgy, hogy az 1902-ik pénzügyi év folyamán 502.506 közemberre, őrvezetőre és tizedesre fog emelkedni és ebben a magasságban marad 1904. márczius 31-éig. Az 1902. pénzügyi év végén 625 gyalogzászlóalj, 422 lovasszászad, 574 tábori tüzérezred, 38 gyalog tüzérezred, 26 utászszázalaj, 11 műszaki százalaj és 23 vonatszázalaj fog fennállani.

Picquart üldözése.

Páris, december 6.

Több lap jelenti, hogy Picquart kérelmére a haditörvényszék azt a tábornokot, akinek parancsnoksága alatt Picquart szolgált, megidézte, hogy Picquart erkölcsi tanujaként vallomást tegyen. A kormánybiztos, állítólag, ötven tanut idézett meg a „petit bleu” ügyében.

A tegnapi jelentésekkel szemben azt jelenti a „Matin”, „Libre Parole” és a „Petit Journal”, hogy a semmitűzők tegnap kihallgatta Galiffet tábornokot.

A „Radical” új afférről ad hirt, úgynevezett „Henry-affér”-ről és fentartással jelenti, hogy a semmitűzők vizsgálata során kitűnt, hogy Henry volt az az áruló, aki a hadügyminiszterium okiratait kiszolgáltatta. Henry életmódja nem felelt meg jövedelmének. Mikor a pénz eredetét kutatták, rájöttek részben az igazságra, amit Henrynek Esterházyhoz való viszonya megerősített. Arra a feltevése jutottak, hogy Henry, aki évenként 30.000 frankot adott ki, holott évi jövedelme csak 8000 frank volt, Esterházy közvetítésével külföldről kapott

pénzt. Mikor az okiratok hiányát észrevették, Henry régi iratokból elkészítette a Dreyfus-dossier, a bordereaut pedig Esterházy írta Henry diktálása nyomán.

Páris, december 6.

A Rue Vaugirard-on tegnap Dérouléde elnöklésével antiszemita gyűlés volt, amelyen több beszédet mondtak, köztük Millevoye és más képviselők. A szónokok hevesen kifakadtak a zsidók ellen s azt hangoztatták, hogy ideje a szavakról a cselekvésre áttérni. Dérouléde felszólította a résztvevőket, hogy csoportokra oszolva, menjenek a Rue de Pacra a Pre-aux-Cleres helyisége elé, ahol a reviziós párt gyűlést tartott, amelyben Faure Sebestyén (forradalmár) Dreyfus és Picquart érdekében és a hadsereg ellen beszélt. A tüntetők hét-nyolcz csoportban a Rue de Pacra vonultak Dérouléde és Millevoye vezetésével. Néhány csoportot utközben föltartóztattak. Az a csoport, amelyet Millevoye vezetett, a Cherche-Midi előtt azt kiáltotta: Halál Picquart! Le a zsidókkal! A rendőrség közbelépett és szétoszlatta a tüntetőket. Ezalatt Dérouléde, nagy tömeg élén, és tömérdek kíváncsi embertől kísérve a Rue de Pacra a Pre-aux-Cleres elé érkezett, ahol fölszólítására: Éljen a hadsereg! Éljen Franciaország! kiáltásokba tört ki a tömeg. A rendőrség kénytelen volt a tüntetéseket megakadályozni. A revizionisták kivonultak a teremből s heves verekedésre került a dolog, amely alatt benn a teremben két revolverlő vésdördült el. A rendőrség erre berohant a terembe s egy sebesült embert magával vitt. A tüntetők visszavonultak s a revizionisták rendben távoztak a teremből. Dérouléde és Millevoye a boulevardon találkoztak, ahol a velük lévő tömeg a hadsereget éltette. Onnan a Place de la Concorde mentek, ahol a strassburgi emléknél beszédet mondtak, amely után a tüntetők szétoszlottak.

Páris, december 6.

A Pre-aux-Cleres termében elődördült két revolverlövés egy Libertad nevű anarchista tette, akit a rendőrség letartóztatott. A már említett sebesültön kívül egy rendőrgyűrkőt is talált az anarchista lövése. Két rendőr a verekedés alatt sebesült meg.

Páris, december 6.

A semmitűzők kihallgatta Bertulus vizsgálóbíró.

TÁVIRATOK.

A hazatért emigránsok.

Szófia, december 6. Az Oroszországba emigrált bolgár tisztek visszahívása kellemetlen következményekkel jár a bolgár szolgálatba visszavett tisztekre, mert a társaságban nem szívesen látják őket. Ugyanez volt az eset akkor, amikor az orosz hadseregben szolgáltak. Az orosz helyőrség tisztjei a bolgár tisztekkel szolgálaton kívül nem álltak szóba. Mikor Dimitrievet, a bolgár tisztek legelőkelőbbjét kinevezték helyőrségi adjutánsná, még a szolgálatban is rendkívül barátságtalanul bántak vele. A hadosztályparancsnok, akinél Dimitriev panaszkodott, kijelentette, hogy semmit sem tehet érdekében és maga részéről egy cseppet sem csodálkozik tisztársai viselkedésén. Ekkor az ügyet Szófiában is sűrűn tárgyalták. A szófiai orosz diplomáciai ügyvivőt is bevonták annak idején a tárgyalásba.

A boroszlói kiutasítások.

Berlin, december 6. A Wolf-ügynökségnek jelenti Boroszlóból: Az öt évnél hosszabb idő óta háborítatlanul itt élő osztrák alattvalók hivatalosan összeállított névsora 326 nevet ölel föl különböző kereseti ágakból. 1898. április elseje óta 397 osztrák alattvaló jött be Boroszlóba és mindeddig háborítatlanul maradt. A kiutasítási intézkedések 1898. április elseje óta Boroszlóban 96 osztrák alattvalót értek, akik közül azonban sokan halasztást kaptak és a kiknek több mint fele a kiutasítás előtt itt valamely büntetendő cselekményt követett el.

Kina.

London, december 6. A „Times”-nak jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: Nankingban változatlan a helyzet. A francia konzul azzal fenyegetőzik, hogy több hajót fog ki-rendeltetni és nem fogja beérni csupán demonstratív jellegű készülődésekkel az ellenségeskedés szemben. A konzul a júliusi felkelésért kárpótlásul a francia telep területének nagyobbitását követeli. A francia követ figyelmeztette a cungli-jáment, hogy a követeléseket teljesítse, mielőtt kényszerítő rendszabályokhoz nyulnak.

Közgazdasági táviratok.

New-York, december 6.

	decz. 6. cents	decz. 5. cents.
Buza decemberre	72 ⁵ / ₈	72 ⁵ / ₈
„ áprilisra	78 ⁵ / ₈	73 ⁷ / ₈
„ májusra	70 ⁵ / ₈	70 ⁵ / ₈
Tengeri decemberre	39	39 ³ / ₈

Chicago, december 6.

	decz. 6. cents	decz. 5. cents
Buza decemberre	64 ⁵ / ₈	65 ¹ / ₈
Tengeri decemberre	33	—

HIRESK.

Lapunk mai száma 20 oldal.

— Kállay Béni kitüntetése. Kállay Béni, a közös pénzügyminisztert magas kitüntetésben részesítette a király: a Szent István-rend nagykeresztjét adta neki. A kitüntető királyi kézirat így szól:

Kedves Kállay!

Önnek Szent István-rend nagykeresztjét a díj elengedésével adományozom.

Kelt Bécsben, 1898. évi november hó 30-án.
FERENCZ JÓZSEF s. k.

— Bismarck irói sikere. A maga nemében páratlan az a siker, amelyet Bismarck herceg most megjelent emlékiratai, a „Gedanken und Erinnerungen”, elérték. Mint Berlinből írják, a mult hét végeig háromszáz tizennyolcz ezer példányt rendeltek meg belőle. Ez a rengeteg mennyiségű könyv több mint hetedfélmillió márka értékét képviseli. Az első kiadás már teljesen elfogyott és már egyetlen példány sem kapható belőle. Most lázasan dolgoznak rajta, hogy a második kiadás minél előbb megjelenhessen. Ehhez fogható sikere csak Grant amerikai elnök emlékiratainak volt, bár az sem közelíti meg a „Gedanken und Erinnerungen” sikerét. Grant könyvéből több mint százezer példányt adtak el a könyv kiadói. Kár, hogy élő író művének nincs ilyen nagy kelete soha.

— Az általános lefegyverkezésért. A világbéke barátai nem érik be azzal a mulékony lelkesedéssel, amelyet II. Miklós csár szenczácciósi indítványa megjelenésekor a közönség körében keltett, hanem a kedvező hangulatot erélyes és állandó mozgalommal akarják ébrentartani. Erre váll a berni központi békeiroda főtükarának, Ducommun Elie-nek újabb körlevele is, amelyben a turini nemzetközi békekonferencia egyik fontos határozata alapján a nemzeti békeegyesületeket kitartó munkára buzdítja és közli, hogy a csár békemanifestumával kapcsolatos összes aktuális világmozgalmakról ez év végével külön terjedelmes jelentések fognak napvilágot látni. A berni békeiroda ez alkalomból külön szózatot bocsátott ki „Kiáltvány a népekhez” címen, a Magyar Békeegyesület pedig, mint értesülünk, a napokban küldte az ország kiváló egyéniségeihez és testületeihez egy újabb programmat, melynek klasszikus tartalma és alakja az egyesület elnökének, Jókai Mórnak tollát dicséri.

— A hírlapirodalom köréből. Az Egyetértés homloka a mai nappal megváltozott. Csávolszky Lajos felelős szerkesztő mellől lekerült Kossuth Ferenc főmunkatárs neve, aki a laphoz azt mondja visszalépése okául, hogy a pártelnöki teendők nagyon igénybe veszik az idejét. Visszalépéséhez hozzájárult bizonyára, hogy az „Egyetértés” legutóbb gyakran olyan politikát hirdetett, amely az

övéből némileg eltér. Csávolszky Lajos mellett a lap most Dienes Mártont nevezi meg mint helyettes szerkesztőt.

— A kik Andréet keresik. A művelt világot nem hagyja nyugodni Andréa bizonytalan sorsa, és minduntalan hallunk mentő-expedíciókról, melyek a hátor sarkutazót fel akarják keresni. Egy ilyen mentő-expedíció november közepén Koppenhágából indult utnak Szibéria felé J. Stadling vezetésével. Az expedíció december elején már Jenisszejszkbe (a Jenisszei folyam mellett) érkezett, a honnan Stadling a következőket írja Nordenskjöld tanárhoz intézett levelében:

— Szerencsésen érkezünk ide, Andréának azonban mindeddig még semmi nyoma. Mi megtettünk mindent, ami módunkban állt. Utunkat innen északnyugotnak vesszük. A Taimir-félszigetre szándékoztunk menni, de ez a sötét évszakban lehetetlen. A benszülöttek még tavasszal sem akarnak bennünket oda elkísérni. Ugy terveztük, hogy a Jegestenger partján egész Archangelszkig haladunk előre, de csúsz és más eféle bajok megátoltak bennünket ebben. A legközelebbi állomás, ahol rövidebb ideig megpihenünk, Krasnojarszk. Az expedíció nemrég hagyta el a Lena torkolatát, hogy csónakon Olenesz-be menjen, ahonnan aztán a part mentén keresőjáraton fog tovább haladni célja felé.

— Bourgeois az Országos Kaszinóban. Bourgeois, a volt francia közoktatásügyi miniszter ma este az „Országos Kaszinó” egyik kisebb termében vacsorált. Vele voltak: gróf Apponyi Albert, Berzeviczy Albert, Blaskovich Sándor, Dessewffy Arisztid, dr. Emmer Kornél, gróf Eszterházy Mihály, Körösi József, Láng Lajos és Rosenberg Gyula. Az ebédnek, mely igen zajos és vidám volt, csak késő éjszaka szakadt vége. Kossuth Ferenc holnap déjeunert ad Bourgeois tiszteletére.

— Az eperjesi tüntetés. Az eperjesi tüntetésről, amelyről mi is megemlékeztünk, ma a következő értesítést kaptuk: A december második ünnepélyek alkalmával némi félreértés fordult elő, amelyet egyesek nagyítani szeretnének, hogy abból első nem fordult konfliktusokra vonjanak következtetést. Mikor a katonazenekar élénk zenéje mellett egy század katonaság a megtartott istentiszteletből a lakanyába vonult, a kollégiumi épület mellett való elhaladásakor néhány joghallgató az emeleti tantermekben hazafias dalt kezdett énekelni. Ez bizonynyal fel se tűnt volna senkinek, ha véletlenül a katonazene, mely éppen a Rákóczi-indulót játszotta, az épülethez érve, el nem hallgatott volna. Ekkor a nyitott ablakokon át az ének lehallatszott az utcára s némelyekben azt a teljesen indokolatlan feltevést keltette, hogy az ifjuság tüntetni kíván. A nyomban megtartott vizsgálat azonban kiderítette, hogy minden ilyen tüntetési szándék feltétlenül ki volt zárva s az ifjuságnak még ugyanaznap estéjén tartott népes közgyűlése, amelyen dr. Horváth Ödön, a jogakadémia dékánja is résztvett, ezt egyhangú lelkesedéssel hozott határozatában ki is jelentette s tiltakozott az ellen, hogy a néhány joghallgató által elkövetett, eléggé meg nem fontolt, de alapjában teljesen ártatlan és minden célzattól ment cselekményt bárki is félremagyarázza s főképen az ellen, hogy azt bárki is a jogakadémia polgárságának tudja be s az egész jogásztisztületnek tulajdonítsa! Ezt a határozatot az ifjuság háromtagú küldöttséggel nyomban átküldötte a helyőrség parancsnokához s a dékánnak, kinek hozzájuk intézett beszédét nagy lelkesedéssel fogadták, köszönetet szavaztak a szíves közbenjárásért. A dékán a kar nevében is hasonló értelemben írt át a parancsnoksághoz s az ügy immáron ez uton teljesen el van intézve.

— Sub auspiciis regis. Kolozsvártól táviratozza tudósítónk: Ünnepe volt ma a kolozsvári Ferencz József egyetemnek. Két végzett hallgatót avattak föl „sub auspiciis regis” Zsilinszky Minály közoktatásügyi államtitkár jelenlétében, aki Wlassics miniszter képviseletében utazott le. A fölvavatottak K. Boér Elek államtudományi és Erdélyi Lajos bölcsészeti doktor. A szertartást Ferencz Adolf rektor végezte a szokásos ünnepséggel. A gyűrű át-

nyújtásakor Zsilinszky államtitkár szép beszédet intézett a fölvavatottakhoz. Dr. K. Boér Eleket Sándor János Kis-Küküllő vármegye alispánja még az ünnepélyen kinevezte tiszteletbeli főszolgabírónak. Az államtitkárnál számos testület és magánember tisztelettel a nap folyamán.

— A württembergi király gyászja. Stuttgartból táviratozzák: Néhaj Frigyes württembergi herceg özvegye, a király anyja, ma reggel meghalt. A megboldogult 1821-ben született és 1845-ben esküdt meg Frigyes herceggel. A hercegnéért a bécsi udvarnál hat napi gyászt tartanak, mely december 8-án kezdődik.

— Sarcey és — az esperanto-nyelv. Az esperanto nyelv, mely rövid idő alatt Európa csaknem valamennyi országában ismeretes lett, Sarceynek, a híres párisi kritikusnak is megtetszett. Hosszabb cikksorozatot írt az öreg ur a Figaroba az esperanto nyelvről. Elmondja, hogy ő nem barátja ugyan a nyelvtani kísérletezéseknek, mindazonáltal ettől a legújabb nemzetközi nyelvtől nem lehet sok jó tulajdonságot megtagadni. Franciaországban — írja Sarcey — annyira népszerű az esperanto nyelv, hogy már két lapjuk is van a híveknél. Franciaország utján Oroszországba is átvándorolt s ott annyira gyökeret vert már, hogy egyes lapok állandóan közölnek esperanto nyelven írt apró cikkeket.

— Hirtelen halál. Sztúrek Ferencz Nyiregyháza város főkapitánya, — mint nyiregyházi tudósítónk jelenti — ma délután félöt óraker szívszélhűdésben meghalt. Csütörtökön temetik.

— Öngyilkos tüzérfőhadnagy. Somogyi György tüzérfőhadnagy, — mint orsói tudósítónk táviratozza, egy héttel ezelőtt nyomtalanul eltűnt ornan. Utoljára egy dunaparti vendéglőben látták a főhadnagyt, amint vigan mulatott. Mikor megelégette a mulatságot, egy halászt fogadott föl, aki vállalkozott rá, hogy csónakon átvizsi Adakaleh szigetére. Somogyi főhadnagy beült a csónakba és azóta nyoma veszett. Vele együtt azonban a halász is eltűnt. Ma adakalehi török halászok egy fölözslásnak indult holttestre akadtak, melyet tűzértiszti egyenruha foszlányai borítottak. A hatóságok megállapították, hogy a holttest Somogyi György. Egy czédulát találtak a főhadnagy zsebében, melynek elmosódott betűi azt mondják, hogy a főhadnagy életuntságból kereste önként a halált.

— Elsüllyedt gőzös. Egy Batumból érkezett távirat szerint a Fekete-tenger keleti partján, öt mérföldnyire Ocsemcsirytől mult éjjel nagy hajószerecséltenség történt. A Batumból jövő „Peter” nevű gőzös ugyanis nekiment az „Elisabeth” nevű személyszállító hajónak és akkora léket ütött rajta, hogy az „Elisabeth” néhány perc alatt elsüllyedt. Az összeütközés olyan heves volt, hogy az „Elisabeth” utasainak alig volt idejük a mentő-csónakokat leereszteni és a „Peter”-re átszállani. Sok utas a tengerbe veszett. Mindkét hajó személyzete közül többen megsebesültek. A „Peter” az elsüllyedt hajó megmentett utasait és személyzetét visszavitte Batumba.

— Halál a vizsgálati fogságban. Izgalmas napja volt a mult hónap kilencedikén Vácznak. Az eléggé csendes városban ezen a napon lőtte le ifju Krecsák József, fia egy gazdag városi képviselőnek, Spatz Bernátot és tizenégyéves Hermina leányát. A rémes eset úgy történt, hogy a fiatal Krecsák-fiú, aki végtelenül vallásos volt, Spatzék megharagították s Krecsák dühében az ablakon keresztül golyóra töltött puskával lőtte le Spatzot és leányát. A kétszeres gyilkost azonnal elfogták s Budapestre, a pestvidéki törvényszék fogságába vitték. Egy ideig nem is szabadkozott a fogság ellen, csak mikor a vizsgálóbíró előtt állott, világosodott ki teljesen, hogy a szerencsétlen ember örült. Mikor vizsgálóbírája vallatni akarta, bolyeges kérvényt követelt tőle s csak aztán ígérte meg, hogy be fogja vallani véres tettét. Révész Béla védőgyűvéd kérvényt adott be s több tanuval igazolta, hogy Krecsák József epileptikus. Dr. Ducz Lajos, a pestvidéki törvényszék vizsgálóbírája, a mult héten künn is járt Váczot és negyvenöt tant hallgatott ki, köztük Gaéri Géza országgyűlési

képviselőt, volt polgármestert és dr. Zádor János polgármestert, akik mind igazolták, hogy a gimnáziumokat járt fiatal ember kiskorától fogva epilepsziában szenved. Ezek után végtárgyalásra nem is volt kilátás és Krecsákot már a legközelebbi napokban átszállították volna valamelyik örültek-házba. A vizsgálati fogságban azonban baja többször elővette s tegnap egy roham a pestvidéki törvényszék fogságában megölte. A fiatal gyilkos holttestét a törvényszék engedelmével, Vácra viszik s szülei ott temettetik el.

— A koldus tragédiája. Az Angyalföldön, a magyar államvasut töltése mellett, egy piszkos rongyokba burkolt holttestet találtak. Valami öreg koldus volt szegény, csaknem nyolczvaneztendőse. Nem volt neki, hol a fejét lehajthatta volna, még hat krajczárt sem tudott szerezni, hogy a menedékházba mehetett volna. Kint csavargott szegény éjszaka a vad, elhagyatott helyen és nyilván elkésredésében akart egy vonat elé állni, hogy elgázoltassa magát és véget érjenek szenvedései. A vonat nem gázolta el, csak leökte a töltésről, de olyan erővel, hogy a szegénynek több bordája betört s a jótékony halál elérte. Holttestét bevitték a boncoló-intézetbe. A rendőrség vizsgálatot indított ügyében.

— Apát-szentelés. Dr. Várady Lipót Árpád közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsost, akit most tüntetett ki a király a cikádori apáti címmel, ma szentelte föl Vaszary Kolos hercegprimás a budavári primási palotában. A fölvatási szertartáson, mely a szokásos fényvel ment végbe, válogatott közönség volt jelen, különösen sok hölgy. A szertartás előtt a hercegprimás csöndesmisét pontifikált Kohl Medárd és Klinda Theofil titkárok segédletével.

— Kassalik Ferencz emléke. Fényes gyász-ünnepély volt ma a belvárosi plébániatemplomban néhaj Kassalik Ferencz pesti polgár emlékére. A pazar gyáspompával díszített templom megtelt előkelő közönséggel és különböző egyesületek küldöttségeivel. A gyászmisét Kirner Károly apát-plébános mondta két káplán segédletével. Az operai tagokkal kibővített ének- és zenekar Cherubini ismeretes nagy rekviemét adta elő Szanthner Zsigmond karmester vezetésével.

— Betörés az Andrássy-uton. Az Andrássy-út tizenegyedik száma alatt levő Ellinger-féle ékszerboltban ma éjjel betörők jártak s az összes, több mint huszezer forintot érő ékszert elvitték. Az éjjeli őr vette észre az esetet tizenegyedfél óra tájban s rögtön jelentette a dolgot a rendőrségnek. Tíz detektivet mozgósítottak, de a nyomozásnak éjjel után két óráig csak annyi eredménye volt, hogy megállapították a betörés időpontját. Este nyolcz óra tájban lehetett ez. A tolvajok az utcáról jutottak be a boltba. Fölzakították az ajtóra bocsátott vasfüggönyt s azután lehúzták maguk után ismét, hogy odabent kényelmesen szedhessék össze a sok különféle ékszert.

— Halálos verekedés a hajléktalanok menedékhelyén. Hochl József napszámos ma este a hajléktalanok külső váci-út menedékhelyén összeütközött néhány munkással. Nagy verekedés támadt s eközben valaki leöntötte Hochl Józsefet vítrival. A szerencsétlen teljesen összegegett s fél óra mulva meghalt is. A verekedők közül többet letartóztattak.

— Az oltáregyesület jubileuma. Az oltáregyesület intézménye most ünnepli fennállásának fél-százados jubileumát. Az első egyesület ötven évvel ezelőtti alakult Brüsszelben. A jubileum alkalmából december 9., 10. és 11-ik napjain ünnepi ájtatosságokat tartanak az angolissasszonyok Lipótutcai templomában. Az ájtatosságokban résztvevő hívők pápai bünbocsánatban és a legszentesebb apostoli áldásban részesülnek.

— Egy örmény püspök szobra. A magyarországi örmények nagy mozgalmat indítottak az iránt, hogy Verzeriskul Oxendiusnak, egykori püspöknek, aki ebbe az országba bevezette őket, Szamosujvár főterén szobrot állítsanak. A hazafias örmények az egész ország közönségét fölkéri, hogy adakozásukkal tegyék lehetővé nekik a szobor föllállítását. Aki valamelyes összeggel hozzá akar-

nak járulni az emlékmű költségeihez, azok küldjék adományukat Esztergár Gergely állami főgimnáziumi hittanárhoz Szamosújvárra. A derék örmények megérdemlik, hogy nem-hitsorsosaik is segítsék őket nemes szándékuk megvalósításában.

— Felismert öngyilkos. Emlegettük, hogy a múlt hónapban a Mária Terézia-téren egy öreg ember agyonlőtte magát. A rendőrség csak most tudta megállapítani, hogy ki volt. Az illető Linder Károly bécsi születésű, hetvenhárom éves arany-műves, aki a soroksári-úton lakott. Valószínűleg életuntagságból lett öngyilkossá.

— Vaidóli Jaeger tanár-féle normál-alsóruhákát (Benger gyártmányú), kötött és szövött gyapjúruhákat ajánl *Heyek Adólf, Szervita-tér „a vadászudvarhoz”*.

Naplirend.

Naplár: Szerda, december 7. — Római katolikus: Ambrus — Protestáns: Ambrus. — Görög-orosz (november 25.) Katalin vt. — Zsidó: Kislev 23. — Nap két: reggel 7 óra 19 perczkor, nyugszik: délután 3 óra 51 perczkor. — Hold két: éjjel 12 óra 7 perczkor, nyugszik: déli 12 óra 7 perczkor.

A horvát miniszter fogad délelőtt 8—10 óráig. **Nemzeti muzeum:** képtár, nyitva délelőtt 9—1-ig. Többi írási, köztük a néprajzi osztály is (csillag-utca 15. sz.) 50 krajczár belépődíj mellett tekinthetők meg.

Modern metszetek kiállítása, az országos képtárban (Akadémia, II. emelet) nyitva d. e. 9—1-ig. Megtekintése díjtalan.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. kerület, Oszlop-utca) nyitva hétköznapokon délelőtt 10—1 óráig.

A „Hódoló díszfelvonulás”, Eisenhut Ferencz órási körképe Városliget, Andrásy-ut végén, Mihaló reggel 9-től este 1/25 óráig. Belépő díj 50 kr. Gyermekjegye 30 krajczár.

Angol iparművészeti tárgyak kiállítása, az iparművészeti muzeumban, nyitva d. e. 9—1-ig és d. u. 5—8. Megtekintése díjtalan.

Technológiai iparmúzeum nyitva 9—12-ig és délután 3—5-ig és 7—9.

Schnierer Aladár meghalt.

Fekete zászló hirdette az egyetemen, hogy dr. Schnierer Aladár egyetemi tanár, akit az ifjuság csak „Schnierer papá”-nak nevezett, ma kora hajnalban meghalt. Miniszteri tanácsos, méltóságos ur volt, de a nagyhangú czimek nem zárták el szívét az ifjuság elől. Őszinte barátja, tanácsadója volt mindegyiküknek; az indexálrás, a vizsgázás és az egyetemi élet többi rémei nem voltak olyan rettenetesek, ha az alfiór vagy a vizsgázó Schnierer papa volt. Tanítványai szerették is kivétel nélkül, s a második alapvizsgánál és a történeti szigorlatnál, ahol ő is kérdezte az észjegot, mindenki azon igyekezett, hogy hozzá kerüljön.

Az utolsó években különben már ritkán vizsgáztatott. Tizenhárom éve kinezta fájdalmas mellbaja, amely nemrégiben ágyba is döntötte, és ne-jének gyöngéd ápolása is hiába volt: ma reggeli egynegyed három órákor elragadta a halál. Megilletődve fogadja majd e hirt sok-sok tanítványa, akik több mint egy negyedszázad alatt hallgatták előadásait, az egyetemi dekanátusban pedig ezentul már senki sem fogja kérni, hogy Schnierer papa legyen a cenzora...

Schnierer Aladár dr. 1836. február 23-án született Lajtha-Bruckban, ahol atyja a magyar határvonalon harminczad-hivatalnok volt. A gimnáziumot és jogot Budapesten végezte és miután néhány évig a magyar királyi jogügyi igazgatóságnál és a pesti kereskedelmi és váltótörvény-székénél volt gyakorlaton, 1863-ban a kassai királyi jogakadémiára tanárrá nevezték ki. 1872-ben a budapesti egyetemre került, ahol több mint huszonhat éven át a jog és az államtudományi enciklopédiát, az észjegot és a büntető jogot tanította. Ez idő alatt többször dékán és rektor is volt és érdemeinek elismerésül a miniszteri tanácsosi czímmel tüntették ki.

A magyar jogi irodalmat több szakmunkával gazdagította; ezek: „A büntető jog általános tanai”, „A büntettekről és a bünbödésekről szóló büntető jog különös része” és „A büntettek és vétségekről szóló magyar büntetőtörvény magyarázata”.

Az elhunyt ravatalát ma délelőtt állították föl a csillag-utca 8. számú házában, ahonnan holnap délután harmadfél órákor lesz a temetése.

A beszentelést Kurcz Vilmos ferenczvárosi plébános végzi. Az engesztelő gyászmiseáldozatot pén- teken délelőtt tizenegy órákor mutatják be az egyetemi templomban.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* Fumagalli az Operaházban. Fumagalli, aki már ismételt vendégszerepelt Budapesten, e hét szombatján, 10-én kezdi meg idei vendégszereplését a magyar királyi Operaházban. Ezuttal „Otello”-ban Jago szerepét fogja énekelni, ugyanezt a szerepet, melylyel 1895-ben vendégszereplését Budapesten megkezdette. Desdemonát Vasquez grófné, a szimszerepet Perotti fogja énekelni.

* A „Lili” jubileuma. Hervé operetteje, a „Lili”, esütörtökön üli meg a Népszínházban százados jubileumát. A száz előadás közül Amelie—Antonine szerepét Küry Klára 55-ször, Hegyi Aranka 44-szer játszotta; Plinchard tüzérszerepét Szirmai Imre 55-ször, Tihanyi 22-szer, Solymosi 10-szer, Németh József hatszor és Makó Lajos hatszor adta elő.

* Botrány egy preméere-en. A bécsi Theater an der Wien-ben tegnapelőtt adták először és utoljára Sturm Róbertnek „A fókák” című bohózatát. A közönség megbotránkozással fogadta a négyfelvonásos darabban összehalmozott szület-lenségeket. A humorok vagy szellemességek egyetlen szikrája sem csillan meg. Az első felvonást még csak elszenvették, de a másodikban már teljes erővel kitört a püsszegés és a füttty. A közönség nagyrésze már a darab közepén otthagya a színházat. Akik azonban ott maradtak, azok kedélyesebben fogták fel a helyzetet. A nézők való-sággal együtt játszottak a színészekkel. Közbeszóltak, hangos megjegyzéseket tettek, a színészek kérdéseire a közönség felelt, stb. Mikor például az egyik színész azt mondja:

— Menjünk Kongóba!

A közönség kórusban azt felelte rája:

— Bizony, ez volna a legokosabb!

Mikor pedig Blasel a szerepe értelmében azt mondta:

— Csak már a holnapi lapokat olvas-hatnám.

Az egész közönség harsogó kacaj közben azt kiáltotta:

— No hiszen, nem lesz köszönet benne!

Egy színésznőnek, a szerep utasítása szerint, a szekrénybe kell bujnia. A férje keresi:

— Vajjon hol lehet a feleségem?

— A szekrényben, a szekrényben! — hang-zott a földszintről.

Blaselnek azt kell mondania:

— Oh, mily mélyre sülyedtem!

— Bizony mélyre sülyedt, szegény Blasel! — kiáltják feléje.

Ilyen kedélyeskedéssel kísérték végig a darabot. A klakk ugyan megpróbálta néhányszor, hogy túllármázza a füttylést és püsszegést, de ez csak meddő kísérlet maradt. A darabot így mind-járt születése napján el is temették. Beavatott em-berek szerint a darab szerzői egy Stubenvoll nevű hölgy és egy zongoragyáros, akik a Sturm Róbert álnév mögé rejtőztek. Mint a darab sorsa mutatja, erre elég okuk volt.

* Sandrock Adél. A bécsi ismert művész, aki a Burgszínház mellőzése miatt ott hagyta, jövő kedden az újságíró-egylet javára föllép a Raimund-színházban. A „Kaméliás hölgyet” játsza.

* Novelli Párisban. Erneste Novelli, akit ez idő szerint a legnagyobb olasz színművésznek tartanak, oly diadallal játszott Párisban, mikor ott első ízben járt, hogy most újra vendégszerepel a Renaissance-színházban. A „Mások kenyéré”-ben; Turgenjev darabjában — amelynek főszerepét Budapesten Zaccanitol láttuk — rendkívüli si-kere volt.

* A műbarátok pályadíja. A „műbarátok köre” három művészi pályázatot hirdetett, amelyre beérkezett művek az iparmúzeumban voltak kiál-litva. A bíráló-bizottság december elsején döntött a pályázatok fölött. A kisebb színezett terra-cotta szoborra özvegy gróf Pálffy Pálné által kitűzött

száz forintot Damkö József vágvidéki paraszt asz-szonyt ábrázoló szobrának, s a magyar tárgyú aquarellre gróf Dessewffy Aurélné adományából kitűzött kétszáz forintot pedig Edvi Illés Aladár-nak ítélte oda. A gobelin módjára festett paneau-ra beérkezett műveket bár megdicsérte a bizott-ság, de a Lyka Döme által adományozott 280 fo-rintos díjat egyiknek sem szavazta meg és így azt újból ki fogják tűzni.

FŐVÁROS.

(Az eskütörli hídfő.) A kereskedelmi minisz- tériumban Csörgheő Gyula államtitkár elnöklése alatt ma délelőtt értekezlet volt az eskütéri hid budai és pesti fejenek rendezése tárgyában. A ta-nácskozásban a belügyi, pénzügyi, kereskedelem- ügyi, földmívelésügyi minisztériumok, a főváros és a közmunkatanács kiküldöttei vettek részt. A ter- vzet szerint, amelyet az értekezlet el is fogadott, a hidhoz vezető útvonal a pesti oldalon a Kossuth Lajos utcától kezdve törés nélkül, egyenesen visz a hid tengelyébe, míg a budai oldalon a lejáró ut kétfelé ágazik s az Egyház-térre és a Rudas-fürdő igazgatósági épülete mögött a Gellért-rakpartra vezet.

A költségvetés.

(Negyedik nap.)

A főváros törvényhatósága beleunt a költség- vetés tárgyalásába és az általánosságban való vi- tatkozásnak ma délután vége szakadt. Váratlan volt ez a fordulat, mert a felszólalásra jelentkezők listája szerint még kilenczen akartak kritikát mon- dani a főváros gazdálkodásáról s úgy, ha a beszé- dek során néhány személyes és ügyrendi kérdés is fölszínre vetődik, két napig még nagyjában is eltart a szóharcz.

Akik azonban föliratkoztak, kettő kivételével mind távollétükkel tündököltek a mai napon. Való- színűleg a szerénység nem engedte őket a köz- gyűlési terembe, mivel a főváros gazdálkodása te- rlen szerzett tapasztalataikat nem akarták fitogtatni. Lehet azonban az is, hogy az önismeret fogta el valamennyit a vitára való sieltében.

Ez még nem is volna baj, hét-nyolcz ember hiánya föl se tűnik négyszáz között. Oly hasonla- tosak egymáshoz, hogy néha alig különböztethetni meg őket. Hanem az már igazán baj, hogy ami- kor milliókról van szó, a közgyűlés nem h a t á r o z a t k é p e s. Ma pedig úgy volt: négyszáz bizottsági tag közül alig volt jelen a tanácskozá- son ötven. Emiatt nem szavazhattak a mai gyű- lésen, emiatt maradt a költségvetés általánosságban való elfogadása, vagy elbuktatása pöntekre.

M á r k u s József elnök, mikor a tárgyalást megnyitotta; még azt hitte, hogy mire a vitába belemelegszenek, majd megérkezik valamennyi, aki beszélni akar s előre be is jelentette, hogy mivel holnap rendes közgyűlés lesz, csütörtökön pedig ünnep, a költségvetés tárgyalását majd pénteken folytatják s a szavazás is erre az ülésre marad.

W a g n e r Jenő volt ezután az első felszó- laló. Szerinte a mutatkozó hiányon segíteni csakis úgy lehetne, ha az utak építésére előirányzott össze- getek törölnék; ez pedig nagy hátránnyal járna, mert a ma jó karban levő utak is hamar haszna- vehetetlenekké válnának. Az öt százalékos iskola- adó helyett ajánlaná, hogy hozzák be az öt száza- lékos s z e g é n y a d ó t. Ez is hozna két-há- romszázezer forintot és nem terhelne jobban a polgárságot. Egyébiránt javasolja, hogy adják visz- sa az egész előterjesztést a tanácsnak, mert az nincs kellőleg előkészítve és a mutatkozó hiányo- kat pótolják a házbér-krajczár-adó emelésével.

M e d r e y Zsigmond ellenzi a szódavíz-adót, mig elfogadja az ötszázalékos iskola-adót s a pezsgő megadóztatását. De nem hallgathatja el, hogy ha valami nem sikerül, akkor a tanács azt mondja, hogy ő csak végrehajtó közeg, ha pedig sikerül, az oroszlanrészt magának tartja fönn.

Az elnök sorra szólíttatja ezután föl azo- kat, akik szóásra jelentkezték s neveket felírták: R á c z Károly, K o l l á r Lajos, G u n d e l János, Ó r l e y Lajos, H e l t a i Ferencz, K o m l ó s Ágost, S z a l a i Mihály és egy sincs jelen, végig néz ezután a termen és mivel pedig a szavazáshoz száz bizottsági tag jelenléte szükséges, s annyi most nincs jelen, a tárgyalás folytatását pöntek délutánra tűzi ki.

VIDÉK.

* (Uj fürdő Fogarason.) Aladics Emil, fogarasi királyi főerdész — mint fogarasi tudósítónk írja — egy hideg-, meleg- és gőzfürdő tervezetét dolgozta ki s a tervezetet a napokban fogja egy érdektársaságnak bemutatni. Aladics úgy kontemplálja a vállalat finanszírozását, hogy a megalakuló fürdőigazgatóság ezer darab huszonötforintos részjegyet bocsátana ki. A rendelkezésre álló huszonötezer forint alapitokéból vásárolnák a telket és abból építenék föl a fürdőt is, még pedig oly módon, hogy a fürdőbe vezetett gőzt más ipari célokra is kihasználnák. Bauszner Guido főispán igen melegen pártolja a fürdő ügyét, amely ilyen módon bizonyára gyorsan fog előbbre jutni.

* (Az obstrukció ellen.) Löcséről írja tudósítónk: A mai rendes megyei közgyűlésen Csongrád-megye obstrukcióellenes átirata került tárgyalásra. A közgyűlés, melyen igen nagy számban jel lentek meg a bizottsági tagok, egyhangulag és általános lelkesedéssel elfogadták az állandó választmánynak azt az indítványát, hogy Csongrád-megye átiratához Szepesmegye is hozzájáruljon azzal a kijelentéssel, hogy a jelenlegi obstrukció sem a parlament, sem az ország érdekében nem kívánatos.

* (Vas vármegye közgyűlése.) Vas vármegye mai évnegyedes közgyűlésén történt meg a bizottsági tagok választása. A választás a szabadelvű jelöltek általános győzelmével végződött. A közgyűlési bizottságba Ernuszt Kelemt, Szabó Lászlót, Vörös Istvánt, Dersé Gyulát és Maróthy Lászlót választották be.

TÖRVÉNYKEZÉS.

— Oláh rezervisták. Harmadéve nyáron két oláh legény, Ruzs András és Zsurzs Ábrahám vonult be fegyvergyakorlatra. Az ezred Marosvásárhelytől utott sátorlábort. Julius 18-án a két rezervista a tábor közelében levő cukorgyári vendéglőbe ment. Mulattak, idogáltak s amikor aztán jókedvük lett, rágyújtottak a Lukácsiu-féle nótára. Ez a dal a hirhedt román papot magasztalja, akit tudvalevőleg izgatás miatt elítéltek.

A korcsma magyarérsű vendégei meghotránkoztak a honvéd-mundérba öltözött legények viselkedésén s följelentették őket.

A marosvásárhelyi törvényszék izgatás miatt száz-száz forint pénzbüntetésre ítélte a rakoncátlanokot. A királyi tábla szigorította ezt a büntetést s kétheti fogházzal sújtotta a vádlottakat. Ezt az ítéletet Sebestyén Mihály bíró előadása mellett ma a kuria is helybenhagyta.

A kétfelleges francia.

Sulyos váddal terhelve állott ma a budapesti büntető törvényszék előtt D'Elseaux Rezső, egy francia család ideszakadt sarja. Még kadétkorában, mint egy ismert ezredes fia a tisztipályára készült, viszonyt kezdett Kolozsvárral egy könnyelmű nővel, aki később elvettette magát D'Elseaux-val. A házasság azonban nem tartott soká és D'Elseaux Budapestre jött. Itt megismerkedett egy fiatal leánnyal, akit hamarosan megkért és feleségül is kapott. Két évi boldog házasság után egyszerre betoppant az első feleség és a mit sem sejtő fiatal asszonynak azt vágta a szemébe, hogy szeretője a férjének. A rettenetes felfedezést megerősítette az ügyészség rendelkezése amely elrendelt D'Elseaux Rezső letartóztatását. Ma pedig kettős házasság vádját emelte ellene Chudovszky Géza királyi ügyész a büntető törvényszék előtt, amelyben Czárán István bíró elnökölt.

A tárgyalás során először D'Elseaux Rezsőt, a vádlottat hallgatták ki. A vádlott harminczéves, magánhivatalnok, két gyermek atyja. 1869-ben család miatt egy esztendei fogházbüntetést kapott.

Elnök: Ön 1883-ban Kolozsvárral házasságot kötött Elstner Juliannával?

Vádlott: Erről mit sem tudok. Igenis megházasodtam 1894-ben Budapesten, a belvárosi plébánián.

— Hát hol lakott 1883-ban?
— Kolozsvárral.
— És ott megesküdött 1883. február 5-én Elstner Juliannával. Igaz ez?

— Elmondom kérem, hogy mi történt. Abban az évben, mint fiatal kadét Beszterczéről Kolozsvárra helyezték át a huszárokhoz. A kaszárnyában azt mondta egy káplár, hogy átellenben van egy korcsma, annak a feliróleányával egykettőre viszonyt lehet kötni. Én átmentem a korcsmába, megszólítottam a leányt, akit ott Kornélnak hívtak és azt kérdeztem, mikor lehet hozzájönni? Azt felelte, hogy este másszám be hozzá az ablakon. Ez meg is történt és a viszonyunk hat-hét hónapig tartott. Akkor a leány azt mondta, hogy az apjától nagy summa pénzt kap, ha bebizonyíthatja neki, hogy tisztességes lett és férjhez ment. Arra kért, hogy tegyünk úgy, mintha egybekelnénk és a házasságkötést megelőző valamelyik aktusról küldjünk be az apjának valami okmányt. Ez meg is történt és Elstner Julianna megkapta az apjától a neki szánt összeget. Ekkor már én elhagytam a katonaságot és a pénzből Szamosfalva közelében birtokot béreltem. Itt együtt éltünk. De akkor észrevettem, hogy az asszony erkölcstelen életet él, sőt erre akarja csábítani Róza nevű tizenéves esztendő nővérét is, aki szintén nálunk lakott. Egyszer egy korcsmában félreismerhetetlen helyzetben együtt találtam egy férfival. Ekkor kikergettem a házból és feljöttem Budapestre.

Elnök: Szóval, nincs tudomása arról, hogy házasságot kötött volna Elstner Juliannával?

Vádlott: Nincs.
— Pedig itt a kolozsvári katolikus plébánián kiállított házassági levél. Hogy képzeli a dolgot?

— Megmondom kérem. Annak az asszonynak az erkölcstelen életéhez tisztességes névre volt szüksége. Engem fiatal, tapasztalatlan kadétot behálózott, belevitte abba, hogy az anyai öröksége megkapása céljából megtegyem a házasságkötést megelőző lépéseket. Arról, hogy vele megesküdtem volna, mit sem tudok. Lehet, hogy akkor holt-részeg voltam. Lehet, hogy más volt helyettem a plébánián.

— Tanuk bizonyítják, hogy ön ott volt és józan állapotban.

— Részemről ott nem voltak tanuk.
— De ön első feleségével együtt nászruhában lefényképeztette magát. Itt a fénykép.

— Az hat hónappal korábbi időből származik. Azt küldtük be Elstner Julianna apjának, hogy elhiggye, hogy én elvettem a leányt. Ezért kértük a kihirdetés alól való dispencziót is.

Elstner Julianna elmondja, hogy abban az időben szomolónó volt a kolozsvári „Vörös korcsma”-ban. Együtt élt D'Elseaux-val.

Az elnök: Ki jött rá a házasság gondolatára?

Tana: Mindketten.
— Mikor esküdtek?
— 1883-ban február 5-én, a katolikus plébánián.

— Miért ott?
— Hogy elkerüljük a feltűnést és hogy gyorsabban menjen a dolog.

— Találkozott itt Budapesten a férjével?
— Igen, a vásárcsarnokban többször is. Ott hallottam két esztendő előtt, hogy megházasodott.

A védő: Hogy jelentette ön be magát itt Budapesten?

Tana: Kérem, itt együtt élek Fündingérel, hát Fündingerné néven voltam bejelentve.

— Tehát azóta már mással él?

— Igen, kérem.
Nyiri Aranka, a második feleség következett most. Elmondta, hogy husz éves és boldog házasságban él D'Elseaux-val, akitől két gyermeke van.

Elnök: Mondja el, hogy ismerkedett meg D'Elseaux Rezsővel?

Tana: Apámnak borbélyüzlete van. D'Elseaux odajárt és mikor másodszer látott, megkért az anyámtól. Tudakozódtunk utána és azt hallottuk, hogy hivatalnok a kultuszminisztériumban.

— Nem tudakozó az előletről?
— Nem, kérem.

— Nem tudták, hogy csalásért egy évig börtönben ült.

— Ezt most hallom először...
— Hogy tudta meg, hogy már van neki felesége?

— Kérem, épen az első gyermekemet hozdoztam karon, amikor egy délután bejött hozzánk ez a nő. Azt kérdezte, hol van özvegy Nyiri Zauszánna? Anyám azt mondta, hogy ő az. Az asszony rám mutatott: Hát ez itt ki? Anyám azt kérdezte: Hát maga kicsoda? Erre kiabálni kezdett: Én D'Elseaux Rezső vagyok, ez meg itt a... és itt egy csunya szót mondott. Sírva fakadtam, anyám meg intette, hogy ne kiabáljon. Tovább kiabált: Lehet is ilyen népekkel tisztességesen beszélni! Előbb az anyjával élt, most meg a leányt...! De keserű poharat fog még kiinni. Már keresik a detektívek! Ezzel elment...

— Aztán mi történt?
— Mikor hazajött az uram, azt mondtam neki: Itt volt az első feleséged. Néztük az arcát, de nem változott semmit.

— Mit felelt?
— Azt, hogy: Van én nekem sok feleségem. De te vagy az igazi.

A tanuk azt bizonyították, hogy D'Elseaux 1883. február ötödikén Kolozsvárral a katolikus plébánia egyik szobájában megesküdött Elstner Juliannával és hogy ez alkalommal teljesen józan volt. Felolvasták ezután a püspöki dispencziót, amely a két házasságra lépőt felmentette a kihirdetés alól. A tanuk megesküdésével a bizonyító eljárás véget ért. A vádbeszédek során elsőnek az ügyész utalt a tárgyalás eredményeire és indítványozta, hogy a törvényszék D'Elseauxt a kettősházasság büntetében marasztalja el s amiért a második házasságakor eltitkolta házasság voltát, a büntetőtörvénykönyv 251. §-ának második pontja alapján hozzon ítéletet.

A védő plaidoyerjében utalt arra, hogy D'Elseauxt fiatal legénykorában behálózta. Az első házasság tényleg csak együttélés volt. A második házasság a boldog, két gyermek is származott belőle, ez a házasság az igazi. Az ügyész sulyos minősítése ellen azt hozza fel, hogy D'Elseaux első házassága elhallgatásával nem követett el tévedésbejött, mert felesége sohasem kérdezősködött elől. Kéri a bírakat, hogy ítéletükkel ne sujsák a második feleséget és a két apró gyermeket.

A bíróság ezután még D'Elseaux védekezését hallgatta meg, aztán meghozta ítéletét. Eszerint a törvényszék D'Elseaux Rezsőt a kettős házasság büntetében vétkesnek találta és egy évi börtönre ítélte. A bíróság az enyhítő körülményeket elismerte és a védelemnek a minősítésre felhozott érveit elfogadta és azért szabott ki ily enyhe büntetést. Egy hónapot a vizsgálati fogsággal kitöltöttek veit a bíróság.

Ügyész és vádlott felebbezték.
A tárgyalás után D'Elseaux és a zokogó Nyiri Aranka karöltve távoztak a törvényszék palotájából.

A HIVATALOS LAPBÓL

Kinevezések. A kereskedelmiügyi miniszter Grubics László budapesti asztalosiparost az újpesti állami főipari szakiskolához ideiglenes minőségű segédművezetővé, a vallás- és közoktatásügyi miniszter Szűcs Mihály tapolcai állami polgári iskolai helyettes tanítót ugyanezen iskolához a XI. fizetési osztály harmadik fokozatába segédtanítót, Nagy Kálmán okleveles tanítót az ördögös-füzesi állami elemi népiskolához rendes tanítót, Mihajlovits Miklós okleveles tanítót a knezicsi községi elemi iskolához rendes tanítót, Kollárov Mózés okleveles tanítót a divicsi községi elemi iskolához rendes tanítót, Arnovyevics Milena okleveles tanítót a temesváraljai községi elemi iskolához rendes tanítónővé, a kaposvári pénzügyigazgatóság Palocsay Gusztáv marczali adóhivatali díjtalan gyakoronokot ugyanezen adóhivatalhoz ideiglenes minőségű díjas gyakoronokká nevezte ki.

Pályázatok. (Budapesti Közlöny 280. sz.) Jegyzői állásra a debreczeni ipartestületnél, ellenőri állásra a szamosújvári királyi országos fekvényzetnél, aljegyzői állásra a tiszalöki járásbírósnál, másodosztályú famesteri állásra Kolozsvárral és Tördán, irodavezetői állásra a veszprémi pénzügyigazgatóságnál, egy pénzügyi szemlést, két fővigyázói és két vigyázói állásra az alsókubini pénzügyigazgatóság kerületében, több posta- és távirászkolai állásra a posta- és távirászkolai kerületében, irnoki állásra a jászapati járásbírósnál lehet a folyamodványokat benyújtani.

SZERELEM NÉLKÜL

Francia regény.

(13)

Írta: PIERRE DAX.

A vonat elindult s miután La Garenneben, Houillesban és Sartrouvilleban megállt, Maison-Lafittebe érkezett. Steibel kiszállt és eltávozott a pályaházból. Még egy óra választotta el a párbajtól. Hosszu volt az az óra, de azért jött ki korábban, hogy elkerülje segédeknek többé-kevésbé indiskrét kérdéseit.

A Maison-Lafitteben kiszállt utasok csoportjában egy asszony is volt. Nyugodt lépései elárulták, hogy nem vár reá senki. Ő is elhagyta a pályaházat, miáltal a kocsisok és alkalmazottak után néztek. Két oldalt kissé fel-emelte a ruháját s szépen formált, finom czipőbe bujtatott lábait láthatóvá tette. Derékához álló barna kabátját viselt, kis kezét keztyű burkolta s a fátyol alól egy szép és büszke arc vonásai voltak láthatók, melyek elárulták, hogy a magányos hölgy még fiatal. A tekintetek, melyek a hölgyet mindenfelől követték, mély imádatot áruztak el.

Márczius volt. A nap sugarai felszártatták az előző esőzések nedvességét. A tiszta, felhőtlen kék ég derült fényvel borította a kis várost s a levegő meglehetősen tavasz üde illatával. A fakadó rügyek, az élet, mely a természetben megkezdte munkáját, gyönyörrel töltötte el a szemlélőt.

Steibel lassu léptekkel haladt, ügyet sem vetve a pompára, melyet a természet körülötte kifejtett. Benső küzdelemmel, elgyötörve ment tova az üde levegőben, mely mindennek életet adott, kivéve neki! . . .

Egy nő képe lebegett folyton szemei előtt, azé a nőé, akit elhagyott. Halálsejtem fogta el s lelke megtelt keserűséggel. A percek, melyek multak, úgy tűntek fel előtte, mint a halálküzdelem percei s a távoli harangzuga önkénytelenül mormogta:

— Az én halálharangom ez! . . .

Sajnálta, hogy nem irt néhány sort Luciennek, egy pár utolsó szót!

Aztán hirtelen önmaga ellen lázadt fel.

— Ezzel csak újabb fájdalmat okoztam volna neki, újabb gyávaságot követve el a sírom szélén!

Homlokához szorította a kezét, mintegy elnyomni akarva kínzó gondolatait.

A fiatal hölgy ugyanabban az irányban ment, mint ő. Csakhamar a fiatal emberre terelődött figyelme. Külsőleg nyugodt maradt, azonban szíve heves dobogása elárulta, hogy nem csalódik. Ez ő volt: Steibel Albert! Gyorsabban ment s már két lépésnyire volt a fiatal emberhez, aki nem gondolva arra, hogy Lucienne ilyen közel lehet hozzá, nyugodtan állt meg s egy távolságmérő jelzéseit olvasta el.

Lucienne Albert karjába tette kezét. A fiatalember megrezsent, idegei hevesen lüktettek, szemei elhomályosodtak s csak nagy erőfeszítéssel tudta megőrizni nyugalmát, melyet neki e helyzetben a józanész diktált.

— Ön! . . . Ön! . . . kiáltott fel kétszer is.

— Igen . . . dadogta Lucienne, ki-képtelen volt többet mondani.

— Ön! . . . ismételte Steibel megrendülve.

— Hát olyan különös ez, hogy ön nem tud hinni szemeinek?

Steibel nem tudta visszanyerni hidegvérét. Ugy érezte, hogy forog vele a föld; hideg verejték gyöngyözött egész testén. Szenvedett, mint eddig még soha. Mindent irrább viselt volna el, mint Lucienne jelenlétét ebben az órában. Hogyan került ide? Véletlenül, vagy talán tud valamit? Lamoureyre-nek nincs tudomása a párbajról, tehát nem szólhatott neki.

Az imádott teremtés, amint ott állt előtte, szebbnek látszott, mint valaha és lelke reszketett a fájdalmas gyönyörtől, mikor Lucienne reászegezte tiszta, gyermeket, nyílt tekintetét, melyben benne volt rajongó lelkek bájos öntudatlansága.

Steibel fájdalmas arcvonásai elsimultak és a gyengédség kifejezését öltötték, mikor Lucienne aggodalmas tekintetéből megsejtette a kérdést, melyet hozzá intézni készült.

— Hogyan került ön ide — kérdezte Steibel — nem engedve szóhoz jutni Luciennek.

Steibel szándéka nem került el a fiatal asszony figyelmét, ki merev tekintetét vetve Steibelre, kérde:

— És ön?

— Én? . . . én harangolok.

— Cél nélkül?

— Igen.

Lucienne elhítte. — De ön csak nem járkal itt ezáltalán? — szölt Steibel habozva. — Nem. Én szegény embereket keresek fel, akik segélyért fordultak hozzám. Nem várnak rám s azért vehetek magamnak annyi időt, hogy megkérdezzem öntől, mit csinált nyolcz nap óta? — Sok dolgom volt . . . válaszolt Steibel kitérően.

— El kell hinnem, minthogy teljesen megfélekedett a Lamoureyreék házáról.

Steibel nem felelt e szókra és tovább ment. Lucienne követte.

— A nap folyamán megy vissza Párisba? kérdezte Lucienne, kit a fiatal ember rövid feleletei eiszomorítottak.

— Igen . . . bizonyosan.

— Hány órákor?

Steibel habozott, mire a fiatal asszony elpirulva folytatta:

— Bocsássa meg kíváncsiságomat. Nem gondoltam arra, hogy kérdéseim kellemetlenül érinthetnék önt, de minthogy kóborol — hangsúlyozta ezt a szót — azt hittem, hogy szabad az ideje . . .

Steibel akaratlanul is fájdalmat okozott neki. Gondolatai összezavarodtak agyában. Adjon neki magyarázatot s kérjen tőle bocsánatot? Mire vezetne ez? Aztán, mintha egy golyó süvöltése csengett volna a fülébe s úgy érezte, mintha halálra volna sebezve a gyilkos golyótól. Utolsó találkozája volt ez Lucienne-el, az imádott lényével! A halál biztos előérzete vett erőt rajta s ime, ily elszomorító legyen az utolsó emlék, melyet Lucienne lelkében hagy?

Mérhetetlen fájdalom vett erőt rajta s aztán felocsudva e merev lelkiállapotból, szomorú, titokzatos kifejezéssel nyujtotta kezét Luciennek, mondván:

— Igazán azt hiszi, hogy valami titkolni valóm van? . . .

Oly gyengeség volt szavaiban, szemeiből, daczára ajkai mosolyának, oly aggodalom szölt, hogy Lucienne csak a kétségbeesés egy kifejezésével válaszolhatott, melyben benne volt szíve öntudatlan megbánása.

(Folytatása következik.)

Felolvas szerkesztő: Kálnoki Izidor.

A budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1898. december 6-án.

Table with multiple columns listing various financial instruments like Állampapírok, Záloglevelek, Részvények, and their corresponding prices and exchange rates.

SZÍNHÁZAK.

Budapest, 1898. szerda, december 7-én.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Évi bérlet 212. Havi bérlet 7.

Fekete vér.

Darvas 5 felvonásban. Írta Jókai Máté.

Személyek:

Anna grófné Lendvayné
Bárdy Zoltán gróf Pálffy
Lenke Simon báró Császár
Corinna, művésznő P. Márkus
Barkó Pál Mihályfi
Czibura, felesége K. Hegyesi
Pali Ujj S.
Pati Ujj I.
Manga Boér H.
Lebegut Ottókar Vizvári
Fruzina, neje Grögyiné
Miklós Márton Latabár
Vasúnyai Szegeti I.
Agnes, a felesége Lányiné
Kürbősy, újságíró Faludi
Ingoványi Árpád Nádai B.
Jean, komornyik Nacsi

Kezdete 7 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ

Zárva.

VIGSZÍNHÁZ

835. szám. 835. szám.

A tekenősbéka.

Bóhát 3 felvonásban. Írta Leon Gandilhat. Fordította Fál J. Bela.

Személyek:

Champfleur Gófa
Léonie, felesége László I.
Lemagnan, Mikó L.
Briguet Gál
Fumard, ügyvéd Hegedűs
Adolphe Tapolczai
Giboulet Fencsekéfi
Gibouletné Hencsey
Juliette, leányuk Varsányi I.
Angéla Pécsi P.

Kezdete 7 és fél órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ

L. Komáromi Mária asszony felléptével.

A gésák

vagy *Egy Jován toháts tót-léts.*

Énekes játék 3 főt. Írta Owen Hall. Ford. Fál J. B. és Makai E. Zenéjét szerzezte Sándor J.

Személyek:

Reginald Fairfax Kemény
Brownlie Palásthy
Cunningham Odró Z.
Grinstone Karócs
Downey Simon
Bolton Béres
Vun-Csi Székely
Imári mári Bécses
Mimóza gésa Komáromi
Aranyvirág Bókai
Bimbó Barczai
Aranyháza Hében A.
Doblyáska Gombaszögi
Julietta Rézsa
Constance Wynne Sz. Szilassy
Mary Worthington Yanga Z.
Edith Grant Ananyassy
Molly Seams Szalóczy

Kezdete 7 órakor.

KISFALUDY SZÍNHÁZ

A III. kerületi „Kakuk” jótékonysági egyesület javára adatik.

A sabinnók elrablása.

Bóhát 4 felvonásban. Kezdete 7 órakor.

Színházi műsorok.

	Nemzeti Színház	M. kir. Operaház	Várszínház	Népszínház	Magyar Színház	Vár Színház
Csütörtök d. u.	—	—	A végrehajtó	Gyimesi Vadvírág	Arany lakodalom	—
Este	Himfy dalai	Bohémek	A tekenősbéka	Lili	B. A. L. F. K.	Az áldozat
Péntek	John Gabriel Borkman	—	A tekenősbéka	Bibliás asszony	Garasos kisasszony	A bolygó hollandi
Szombat	John Gabriel Borkman	A zsidónő	A tekenősbéka	Az unatkozó király	B. A. L. E. K.	Jefte lánya Bűnhődés
Vasárnap d. u.	Rafaél	—	—	Az édes	A mama szemé	—
Este	John Gabriel Borkman	A király mondta	—	Az unatkozó király	B. A. L. E. K.	—

Olasz cipőárak gyára

Rovatti & Co.

Csak egy ár

Budapest, Kossuth Lajos-utca 4. Budapest.

Üzlethelyiségünk csakis a Dréher-palotában van.

minden minőség és formában; fekete, sárga, zöld és lila.

Uraknak	5 frt
Nőknek	4 „
Fiúk és leányoknak	3 „
Gyermekeknek	2 „
Kis gyermekeknek	1 „
Női lélezipó	3 „

New-York kávéház

A m. kir. honvéd-zenekar ma este **BACHÓ** karmester vezetésével **zene-estélyt tart.** Kezdete 8 órakor. Szabad bemenet.

Az uri közönségnek

legjobban ajánlom

ruhahérletli rendszeremet

Deutsch F. Károly, Andrassy-ut 1.

A Kőbányai Király-Sörfőző

Dr. Károlyi és dr. Köfny egyetemi tanár urak által győgyezésekre ajánlott

„Góliát-Malátasöre

Meghajlokban, vérzegényességnek, emésztési zavarnak, gyengeségnek stb. kiváló alkarral használható.

Legkellemesebb üdítő-ital.

Megrendelhető a gyári irodában Kőbányán, vagy a városi irodánkban VII., Kertész-utca 48.

Halakú acél patkó-sarok.

Tetemesen olcsóbb árak.

Folyton élés; csatlakozás lehetetlen.

Birtos lépés által a lovat kíméli.

Kaszab és Breuer

Budapest, Kőfal Váci-út 91.

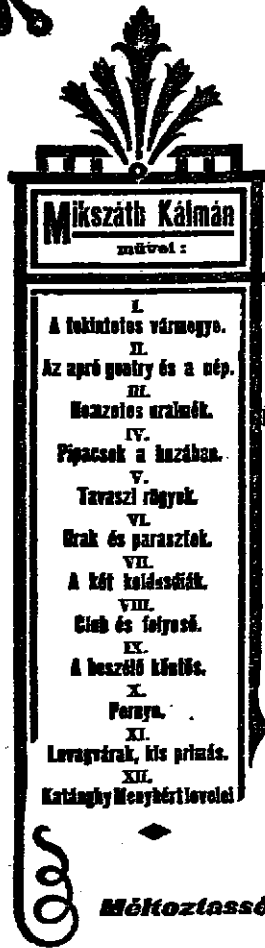
Patkós anyagok és csavar-árak gyára.

Megrendelhető:

1. Utánvétellel bérmentve.

2. Két forintos havi részletre a megjelölt 12 kötet egyszerre szállítva.

3. Egy forintos havi részletre egyelőre 6 kötet szállítva, 10 részlet lefizetése után további 6 kötet.

Mikszáth Kálmán
összegyűjtött munkái.

Olcsó egyöntetű diszkiadás
12 kötetben

A gyűjtemény ára diszkötésben **36 frt**

A kötetek fényesen vannak kiállítva, piros vagy barna kötésben.

Méltóztassók az alábbi rendelési lapot levágni és aláírva lapunk kiadóhivatalához beküldeni.

A Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvény-társaságának Budapest. Megrendelem a 1. Társaságtól az „Országos Hírlap” kiadóhivatala útján.

MIKSZÁTH KÁLMÁN összegyűjtött munkáit
12 diszkötésű kötetben 36 forintért.

a) Utánvétellel bérmentve.

b) 2 forintos havi részletfizetés mellett, a 12 kötet egyszerre való szállítást kívánva.

c) 1 forintos havi részletfizetés mellett, olyképen, hogy 6 kötet azonnal szállítottassék, a további 6 kötet pedig 10 részlet kifizetése után.

Az első részlet utánvétellel szedendő be, a továbbiak 10 hótól mindaddig fizetendők a Társaság pénztáránál Budapesten, míg a mű vételére beleszítva nincs. A részletfizetések be nem tartása esetén szíveskedjék a Társaság az esedékes összeget postai megbízás útján, a postaköltség hozzászámítása mellett bevezetni. A részletek elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és a gyűjteménynek teljes vételára esedékesé válik. A gyűjteménynek a befizetett részletek által még nem fedezett része a részvénytársaság tulajdona marad.

Lakóhely: _____ Név: _____
Közt: _____ Állás: _____

AZ ORSZÁGOS HIRLAP APRÓ HIRDETÉSEI

Minden szó 2 krajczár.

Kiadóhivatal:

VIII. kerület, József-körút 65. szám.

Előrefizetendők készpénzben, levélbélyegekből vagy postautalványon.

Vastagabb betűkből szárvá 4 krajczár

ha a hirdető címét is közli a hirdetésben, vagy a választ poste-restante kéri, akkor minden közlés után még 30 krajczár kincstári bélyegilleték is fizetendő. — Czélszerű az apró hirdetést postautalványon beküldeni s a szöveget az utalvány szelvényére írni; esetleg közönséges levélben is lehet a szöveget s a levéljegyeket beküldeni. Mindenki könnyen kiszámíthatja az apróhirdetés árát.

APRÓ HIRDETÉSEK ÉS ELŐFIZETÉSEK ORSZÁGOS HIRLAP

részére felvételnek kiadóhivatalunkon kívül (VIII. ker. József-körút 65.) a következő üzletekben:

- I. ker., Tárnok-utca 22. **Dr. Baláczits György** ügyvéd, kiadóhivatal.
- II. „ Fő-utca 7. sz. alatt **Eisenbach Vilmos** főszekrénykészítő.
- IV. „ Kecskeméti-utca 14. sz. **Szántó Károly** dohányüzem.
- IV. „ Harisch-bazár **Déval József**, dohányüzem.
- IV. „ Petőfi-tér 3. szám **Kemencsek A. J.** dohányüzem és szőnyeg.
- V. „ Magyorkorona-utca 20. sz. **Löwinger Gyula** húszéveses kőműves.
- V. „ Dorottya-utca 13. sz. **Well Vilmos**, dohányüzem.
- V. „ Váci-körút 6. szám **Morano Jenka**, dohányüzem.
- V. „ Sípót-körút 22. szám **Wenck Zeigmond**, dohányüzem.
- VI. „ Teréz-körút 54. szám **Breuer Miksa**, dohányüzem.
- VI. „ Andrássy-út 48. szám **Hobaczky Ilona**, dohányüzem.
- VII. „ Erzsébet-körút 50. szám **Kelner Béla**, dohányüzem.
- VII. „ Erzsébet-körút 7. szám **Frad J.** dohányüzem.
- VIII. ker., a Nemzeti színház bérk. **Sopronyi V.** dohányüzem.

s egyane helyeken mindennemű felvilágosítások közönségesen megadatnak.

„Poste-restante“ hirdetések bélyegilletékesek.

Apró hirdetések 20 krajczáron alól nem közöltetnek.

LEVELEZÉS.

Marta. Pas sur est ce que je peu venir avant partir pour . . . Pease partir jendi ou vendredi. Ecrivez — Regrette infiniment. 2419—1.

Édes előadásán kétszer megszóltott fekete hölgyet csóvra kéri a melléte üő szöke fiatal ember, dístrét megismerkedés mikor és hol lenne lehetséges? A kiadóhivatalba várom kedves értesítést „Édes“ jelge alatt. 7034—1

J. Csütörtök délután biztosan várj, ott lesztünk. Vasárnap sok kellemetlenségem volt a F.-el és ezért nem mehettem. Viszontlátásig csókol számtalanszor B. 7036—1

Kökényszeműnek levele van már egy hete megbeszél helyen. Kíváncsi vagyok, miért nem akarja átvenni. Vegye kielőbb és csókolja kiadója. 7038—1

Sokan szépenek, sokan meg csönyárnak mondanak! Kíváncsi vagyok, melyik igaz. Válaszoljon nekem valaki „Csak az igazat“ jelge alatt a kiadóhivatalba. 7020—1

HÁZASSÁG.

Feleséget keres ismeretség hiányában ez uton egy 34 éves 3000 frt évi jövedelemmel bíró elég csinos vidéki hivatalnok. Pár ezer forint hozományt is megkiván, de különös gondot fordít arra, hogy felesége igen csinos, művelt, intelligens családból és jó gazdasszony legyen. Kizárólag komoly, nem anonyim tevéteket kér „Diskréció“ jelge alatt a lap kiadóhivatalba. 6980—2

ALLÁST KERES.

Raktárnoki vagy szállítási vállalkozásnál egy (kiszolgáló katonai), megbízható ember, alkalmazást keres. Írásbeli ajánlatokat „Szorgalom“ jelgére kér a lap kiadóhivatalba. 7032—3

Kisasszony, ki már nagyobb irodákban alkalmazva volt, gyorsírás és gépirásban kitűnően járatos, megfelelő állást keres. Hajlandó az állást próbára ingyen is elfogadni. Címe a kiadóhivatalban. 6802—3

Kulcsárnői vagy háztartásnői állást keres egy közepkorú, gyermektelen özvegy asszony (helyben vagy vidékre), aki jó bizonyítványokkal rendelkezik. Cím a kiadóhivatalban. 7008—3

Házgondnoki állást keres egy kellő biztosítékkal bíró hivatalnok. Bővebbet személyesen. Megkereséseket „Ügyes“ jelge alatt kérek. 6888—3

ALLÁST KAPHAT.

Szép kereset alkalma nyílik jó megjelenésű művelt nőknek egy elsőrangú irodalmi műterjesztése által. Ajánlatok „B. C.“ alatt a lap kiadóhivatala útján kéretnek. 6952—4

OKTATÁS.

Zongora-órák adására ajánkozik egy házban mint házon kívül, a bécsi-konzervatóriumot kitűnő sikerrel végzett zongoratanárnő. Elsőrendű referenciák. — Címe a kiadóhivatalban. 6822—5

Correpetitornak ajánkozik gymnásiumi vagy kereskedelmi iskolai tanulóhoz egy kerestedelmit is végzett joghallgató. Cím a kiadóhivatalban. 6416—5

Joghallgató bármily otthon végezhető munkát elfogad igen olcsó áron. Szíves megkereséseket a kiadóhivatalba kér „Megbízható“ czímen. 6608—5

TELEK- ÉS HÁZELADÁS.

Egy új ház a VI. kerületben, magasan épült, szabad kézből családi viszonyok miatt azonnal eladó. Cím a kiadóhivatalban. 7002—7

Házeladás. Csengery-utczában, az Andrássy-út közvellen közelében, 305 négyszögölnyi ház, illetve telek eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2417—7

ELADÁS.

Egy újragyökös nagyon olcsó áron eladó, minden üzlethez használható. Cím a kiadóhivatalban. 7000—8

Méz. Legtöbbször pergetett, 5 kilós postacsomag, bérmentve 2 frt 80 kr., hófehér lépesméz, bérmentve, 4 frt 80 kr. Megrendelhető Országos Méhészeti Egyesület Budapestben. IX., Köztelek, továbbá Damjanich-utca 24., főraktár és központi vásárcsarnok, főszor, ahol üvegekben és kimerve is lehet kapni. Hamisítatlan méh-viasz szobapadló lényezéshez 1 kgr. 1 frt 75 kr. 6999—8

Egy régi fa és szentület, a belvárosban eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6918—8

Gyógyszerár, lozás miatt igen olcsó áron eladó. Venni szándékozók küldjék címüket „Gyógyszerár“ jelge alatt a kiadóhivatalba. 6872—8

VÉTEL.

Házi verki olcsó áron kerestetik megvételre. Cím a kiadóhivatalban. 6704—9

Kétkerekű kézikocsi, használt, olcsó áron kerestetik megvételre. Cím a kiadóhivatalban. 6708—9

KIADÓ SZOBÁK.

Utcai butorozott szoba, kétablakos, a dohány-utczában, második emeleten, előszobával, lépcsőházból különbejárattal, olcsón kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 6920—10

A Kerepesi-uton egy kényelmes 2-ablakos utcaif szoba kiadó, teljes ellátással együtt havi 45 forintért. Cím a kiadóhivatalban. 6144—10

Elegnásan butorozott 2 ablakos utcaif szoba fürdőszoba s esetleg zongorahasználattal a Dávid-utczában kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 6830—10

Intelligens családnál egy különbejárati szoba az Eötvös-utczában egy-két ur részére teljes ellátással kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 6760—10

Az Üllői-uton egy kis tiszta különbejárati igen csinos szoba olcsón kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 6828—10

HITEL—PÉNZ.

Sürgösen kerestetik 200 frt kölcsön egy jóállású hivatalnoknak. Levelet a kiadóba kérek „Pontos“ jelge alatt. 6784—14

KIADÓ BOLTHELYISÉGEK.

Jrodának, műhelynek, divatszalonnak, egyetel helyiségnek, vivóremnek, magániskolának vagy nagy lakásnak alkalmas nagy helyiség 1-2 emeletes azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 3662—17

Nagy bolthelyiség a József-körút legnagyobb forgalmu helyén kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 4706—17

Kiadó üzlethelyiség. Belváros, élénk forgalmu helyén olcsó házbérrel. Cím a kiadóhivatalban. 2345—17

Kiadó üzlethelyiség a Belváros központján, mindezenek alkalmas. Nem drága. Cím a kiadóhivatalban. 2421—17

KÜLÖNFÉLE.

Köhögésnél, rekedtségnél vegyen 30 krért Réthay-féle Pemettefű-czukorkát. 1537—13

Jó ebédkosztot kaphat 1—2 ur intelligens családnál az Eötvös-utczában. Cím a kiadóhivatalban. 6766—18

Ebédkoszt kerestetik két személyre, házhöz hordva a külső Baross-utca környékén. Cím a kiadóhivatalban. 7010—18

„THE GRESHAM“

életbiztosító-társaság Londonban.

Magyarországi fiók: Budapest, Ferencz József-tér 5—6. **Ausztriai fiók:** Bécs, Gizellastrasse 1. szám alatt. a társaság házkban.

A társaság vagyona 1896. december 31-én . . . korona 157,805.340.—
 Évi bevétel biztosítások és kamatból 1896. évi december 31-én . . . 28,670.916.—
 Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések valamint visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848.) . . . 339,497.900.—
 As 1896. évben a társaság 8654 kötvényt állított ki . . . 80,577.950.—
 összeg értékben. — Prospektusokkal és díjtáblázatokat, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgáltatnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynek urak és a magyar és osztrák fiokok.

STANDARD életbiztosító-társaság Edinburghban (Angolhon).

Alapított 1825-ben.

Magyarországi fiók: Budapest, V., Fürdő-utca 4.

Évi bevétel	27,500,000
Kiutalt nyereséményrészek	150,000,000
Vagyon	220,000,000
Halálesetek folytán kifizetve	450,000,000

A Standard kötvényeinek nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. Alacsony díjak. Szabad világkötvények. Kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. Tökésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. Szabad háborúbiztosítás népfelkelők részére.

Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

Decemberelsején új előfizetés nyitottunk lapunkra:

Előfizetési árak:

1 hónapra	1 frt 20 kr.
3	3 50
6	7 —
1 évre	14 —

Kérjük azokat a vidéki előfizetőinket, kiknek előfizetése november végével lejár, hogy a megújításról idejekorán gondoskodni sziveskedjenek, nehogy a lap pontos szétküldése fennakadjon.

Most belépő előfizetőinknek is díjtalanul küldjük meg karácsonykor a

KATÁNGHY-NAPTÁRT,

mely gazdag tartalmával és művészi kiállításával értékes meglepetésül fog szolgálni.

Ujjon belépő előfizetőinknek kívánatra ingyen és bérmentve küldjük meg most folyó nagyhatalmú

Szerelmem nélküli

cízmű regényünk eddig megjelent folytatásait.

Mutatványszámokat készségesen küldünk mindazoknak, kik ez iránt hozzánk fordulnak.

Egyben értesítjük a tisztelt hölgyközönséget, hogy az „Országos Hírlap”-nak ezentúl divatlapja is lesz, mely

„FRANCZIA DIVATLAP”

ezímen jelenik meg havonként kétszer.

Szolgálatot véltünk tenni lapunk hölgyközönségének azzal, hogy az elképzelhető legolcsóbb áron olyan divatújság megszerzését tesszük nekik lehetővé, amely minden magyar nyelven eddigelő megjelent hasonló lapot felülmúl. A „Francia Divatlap” a női- és gyermekdivat minden ágazatát a legkisebb részletekig menő gondossággal őleli fel és a legpompásabb, Párisban készült színes képekben mutatja be mindazt, amit a jó ízlés és elegancia a divat terén produkál. A „Francia Divatlap”-hoz minden hónapban egy eredeti nagyságu, legutolszó divatu szabásmintát csatolunk, ami olyan újítás, mely kétségtelenül a hölgyközönség legnagyobb meglepedésével fog találkozni, mert ez által hölgyeinket esetleg nagy gondtól és munkától kíméljük meg.

A „Francia Divatlap”-ot Wohl Janka kedvelt írónok szerkeszti, nagy gondot helyezve a szépírodalmi részre is.

A „Francia Divatlap” előfizetési ára kizárólag az „Országos Hírlap” előfizetőinek.

Egy évre	3 forint,
Fél évre	1 frt 50 kr.,
Negyed évre	75 kr.

Mutatványszámokat újévig ingyen küldünk mindenkinek, aki az 1899. január 1-tili számfutó előfizetési díjat már most küldi be hozzánk.

A kiadóhivatal.

Ipar- és kereskedelem.

Fizetésmegszüntetések. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésmegszüntetéseket közli: Schaffer Sándor Szeghegy, Friedel Vilmos Nagy-Bittse.

Szeszgyárosok értekezlete. A szeszgyárosok a napokban értekezletet tartottak a forgalmi-adó egyöntetű szabályozása tárgyában. Több felszólaló amellett foglalt állást, hogy a forgalmi-adó a fogyasztási (consum) adóknál követelt eljárásához hasonlóan közvetlenül a vevőtől szedessék be. Véglegesen még nem határoztak e kérdésben.

Délafrikai dinamitkérés. Mint Pretoriából jelentik, a dinamit-társaság az árakat ismét hat shillinggel szállítja le, feltéve, hogy az évi forgalom nem lesz kevesebb negyedmillió bódónnél. Égügy el fogják határozni, hogyha a kormány az üzemet 1903-ra át nem veszi, a koncessziót újabb tizenöt esztendőre meghosszabbítják. A döntést a néptanácsra bízzák. A kormány a Baerveldt és Hoybloom-czeggel, amely a németalföldi pénzcsoportot képviseli, szerződést kötött két és félmilliónyi négyszázalékos kölcsönre nézve. Különös feltételeket nem fiztek a szerződéshez.

Kőbányai sertésárcsúszás, decz. 6. Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felüli súlyban) 47-5—48-0 kr.-ig. Közép (páronként 300—400 kilogramm súlyban) 46—47 krajczár. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 48-5—49-5 kr.-ig. Közép (páronként 251—320 klgig terjedő súlyban) 49—50-0 kr. Könnyű (páronként 250 klgig terjedő súlyban; 50—50-5 kr. Szerbiai: Nehéz (páronként 280 klg. felüli súlyban) 47-5—48 krajczár, közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) 47—47-5 krajczár, könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban, 45—46 krajczár. Sertésárak: 1898. decz. 4. napján

volt készlet 38028 darab, decz. 5-én felhajtott 465 db, december 5-én elszállított 437 darab, december 6-ára maradt készletben 38656 darab. A bizott sertés fizetirányzata csendes.

Budapesti konzum-sertés vásár, decz. 6. A ferencvárosi petroleumraktárnál levő székesfővárosi konzum-sertés vására 1898. decz. 5-én érkezett 1182 drb. Készlet 416 darab, összes felhajtás 1598 drb. Elszállított budapesti fogyasztásra 1156 drb, elszállítatlan maradt 442 drb. Napi árak: 120—180 kilós 45—46-5 kr, 220—280 kilós 45-5—47 krajczár, 320—380 kilós 46—48 kr., öreg nehéz 45—47 krajczár, malacz 38—40 krajczár. A vásár hangulata élénk volt.

Bécsi sertés vásár, december 6. A mai sertés vásáron bejelentettek 7949 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 2633 darab fiatal sertést, 4545 darab magyar hizott sertést, összesen: 7178 drbot. Az irányzat élénk. Jegyzések: kilogrammonként első súlyban (a fogyasztási adót nem számítva) elsőrendű sertés 45—46 krajczáron; kivételesen 47 krajczáron, középminőségű sertés 43—44 krajczáron, könnyű sertés 39—42 krajczáron, fiatal sertés 36—46 krajczáron.

BUDAPESTI GABONATÖZSDE.

Budapest, december 6.

Miklós napján.

A babonás contremineurök bizonyára kirakták az éjjel czipellőjüket az ablakba. Mikulás bácsi nem is feledkezett meg a „jó gyermekekről”. Mazsola, török szilva és mogyoró helyett más édeseggyel kedveskedett az apró baissistáknak és volt is ujongás röggel, amikor megpillantották a különféle kellemesnél kellemesebb meglepetéseket. Itt volt mindjárt egy marczipán higanyoszlopcska, amely a zeruson felül csatangolt, aztán egy édes távirat, amely alacsonyabb kurzusokat jelentett Amerikából, valamint ugyancsak tengerentuli csemege, amely a látható készletek további gyarapodásáról számolt be, végül még egy izletes falat és pedig az a hír, véletlenül nem is álhir, hogy Budapest alatt, a vasúti összekötő hid táján, negyvenhárom hajórakomány gabona vesztelgel, várva az értékesítést.

Akadit ezeken kívül még egy „hírecske” — de ehhez már kétség fér — hogy tudniillik Budapestre szállítva vagonrakományokban szép amerikai búzát kínáltak 10% forinton: elvámolva, ami egyébként nem is bizonyítana semmit, mivel ma 80 kilogrammos magyar búza 10 forint 60 krajczáros készpénzáron kapható. Mindez inycsilandozó dolgoknak azonban nem igen lehetett hasznát venni egyszerűen azért, mert ugyszólván a forgalom nem akart megindulni és nem is volt változás sem az effektív, sem a határidőpiacon.

A terminusok csekély fluktuációk után ugyanazon a ponton zárulnak mint tegnap: este: búza 9 forint 78 krajczár, rozs 8 forint 81 krajczár, tengeri 4 forint 94 krajczár, zab 5 forint 98 krajczár.

A készárupiacon pedig elkelt 15000 métermáza búza változatlan áron és a többi czikkből is néhány vagon alig tartott áron.

New-Yorkban az üzleti forgalom megszakítást szenvedett, mivel a Chicagóval való sürgönyi összekötötés körül némi zavar állt be. Mindazonáltal az árak % centig terjedő csökkenést tapasztaltak.

Az Unióban kitett a visible supply

	ezer bushelben			
	e héten	mult héten	1897	1898
buzából	24098	23369	34836	56312
tengeriből	20369	22263	39950	17406

Az atlanti kikötőkből elszállítottak:

	Angliába	Franciaországba	Belgiumba	Németországba	Atlati kon-tinentre
	ezer bushelben				
búza	2950	160	830	580	—
tengeri	1700	100	1300	1300	—

z s á k b a n

Délután Berliud szilárd irányt, London változatlan, Páris 5 centimessal alacsonyabb kurzusokat jelentett, egyedül Liverpoolban emelkedett 5/8 pennyvel a redwinter ára.

Előfordalt készáru-eladások.

Búza. Tiszavidéki: 300 mm. 78-5 k. 10-62-5 frton, 200 mm. 79 k. 10-67-5 frton, 100 mm. 77 k. 10-45 frton, 100 mm. 77 k. 10-35 frton, vegyes, 100 mm. 77 k. 10-80 frton, vegyes mind három hónapra.

Pestvidéki: 200 mm. 80 k. 10-75 frton, 800 mm. 78-5 k. 10-50 frton, 200 mm. 77-5 k. 10-60 frton, mind három hónapra.

Fehérmegyei: 900 mm. 78-5 k. 10-75 frton, 100 mm. 77 k. 10-45 frton, 1400 mm. 75 k. 10-35 frton, mind három hónapra.

Váárhelyi: 1200 mm. 77-8 k. 10-65 frton, három hónapra.

Oroszházi: 1000 mm. 77 k. 10-62-5 frton, három hónapra.

Bánsági: 2300 mm. 77-5 k. 10-35 frton, három hónapra.

Felsőmagyarországi: 200 mm. 79 k. 1-450 frton, 350 mm. 79 k. 10-10 frton, sárga, 300 mm. 76-2 k. 10-22-5 frton, mind három hónapra.

Szerbiai: 1500 mm. 76 k. 8-40 frton, 3500 mm. 75-5 k. 8-40 frton, mind három hónapra.

Rozs. Pestvidéki 100 mm. 8-40 frton, készpénzben.

Tengeri. 100 mm. Temesvár 3-70 frton, 300 mm. 4-20 frton Budapest par készpénzben.

Árpa. Takarmány, Budapest 100 mm. 6-40 frton készpénzben.

Hivatalos készárujegyzések.

Áru	ó vagy új	faj	100 klg. készpénz-ára		100 klg. készpénz-ára		
			frtól	frtlig	frtól	frtlig	
Búza	ó	tiszavid.	74	—	75	10.— 10.15	
			76	10.20 10.30	77	10.35 10.40	
			78	10.45 10.55	79	10.60 10.65	
			80	10.70 10.75	81	—	
" "	" "	pestvidéki	74	—	75	9.95 10.10	
			76	10.15 10.25	77	10.30 10.35	
			78	10.40 10.50	79	10.55 10.60	
			80	10.65 10.70	81	—	
" "	" "	fehérm.	74	—	75	10.— 10.15	
			76	10.20 10.30	77	10.35 10.40	
			78	10.45 10.55	79	10.60 10.65	
			80	10.70 10.75	81	—	
Rozs	" "	román	77	8.25 8.30	—	—	
			elsőrendű 70—72	8.50 8.55	—	—	
			másodr.	8.40 8.45	—	—	
Árpa	" "	takarm.	60—62	6.20 6.50	—	—	
			szeszfőz.	62—64	6.80 7.60	—	—
			sőrfőzésre	64—66	7.30 8.70	—	—
Zab	új	—	89—41	5.75	6.10		
Tengeri	ó	bánsági	—	5.50	5.55	—	
			másnemű	—	5.45	5.50	—
Répcze	ó	káposzta	—	—	—	—	
			másnemű	—	—	—	—

Hivatalos határidőjegyzések.

Áru	Határidő	Déli tőzsdé adatai			
		december 5-én	december 6-án	december 6-án	Leszámlolt ártólajok
búza	október	—	—	—	—
	november	—	—	—	—
" "	márczius	9.77	9.79	9.76	9.78
	október	—	—	—	—
" "	november	—	—	—	—
	márczius	8.57	8.59	8.50	8.52
tengeri	október	—	—	—	—
	november	—	—	—	—
" "	május	4.92	4.94	4.92	4.94
	október	—	—	—	—
" "	november	—	—	—	—
	márczius	5.96	5.98	5.98	5.98
répcze	augusztus	12.20	12.20	12.15	12.25

Előfordalt határidőkötések.

Délalótt. Búza márczius 9.76—77—75—9.77 forinton, április 9.61—63—9.58 forinton, Rozs márczius 8.53—8.51 frton. Tengeri május 4.91—90—4.94 forinton. Zab márczius 5.97—5.97 forinton. Répcze 12.25 frton. Délután. Búza márczius 9.77—79—9.78 forinton, április 9.60—62—9.61 forinton. Rozs márczius 8.54—8.56 frton. Tengeri május 4.93—4.94 forinton. Zab márczius 5.97—5.98 forinton. Répcze augusztus 12.15—12.25 frton.

Gabonaforgalom:

1898. december 5.

	érkezett	elszállított
	métermázsza	
buzából	5811	1540
rozsból	3000	—
árpából	11477	307
zabból	5897	—
tengeriből	2224	924

Raktárállomány:

Közraktár: Buza 99700 mm. Rozs 6800 mm. ...

Raktárház: Buza 62199 mm. Rozs 2019 mm. ...

BUDAPESTI ÉRTEKTŐZSDE.

Budapest, december 6.

A belpolitikai helyzet nyomást gyakorolt a mai tőzsdére. Ugy nemzetközi papírok, mint a forgalomba került helyi papírok folyton csökkentek.

Az előtőzsdén: Magyar hitelrészvény 389.80 391.10, Jelzálogbank 246.—, Osztrák hitelrészvény 360.40—361.40, Osztrák-magyar államvasut 361.50—362.50, Leszámitoló bank —, Közüti vas-pálya 371.—371.50, Villamos vasut 223.—224.25, Rimamurányi 279.25—280.90, Általános köz-szénbánya 90.— forinton.

A déli tőzsdén előfordult kőtések: Koronajáradék 97.80, Kereskedelmi bank —, Salgótarjáni 598—602, Közüti vasut 369.50—371.—, Villamos vasut 220.50, Magyar hitelrészvény 388.70—389.75, Magyar ipar- és kereskedelmi bank 101.50, Magyar jelzálogbank 245.75—, Magyar leszámitoló bank 258.50, Rimamurányi 278.—279.—, Osztrák hitelrészvény 359.90—360.60, Osztrák-magy. államvasut 360.70—361.80, Ált. közszénbánya 93—93.50, Ganz 2230—2550.—, Weitzer 256—261.—, Csakoripar 127—127.50, Magy. villamosági 134—136.— forinton.

Díjbiztosítások: Osztrák hitelrészvényekben holnapra 2—3— forint, 8 napra 5.50—6.50 frt, december utódjára 9.—10.— forint.

Délután 1 óra 30 perczkor zárulnak:

Table with 3 columns: Item, Dec 6, Dec 5. Includes Magyar aranyjáradék, Magyar koronajáradék, Magyar hitelrészvény, Magyar ipar és keresk. bank, Magyar jelzálogbank, Magyar leszámitoló bank, Rimamurányi vasmű, Osztrák hitelrészvény, Déli vasut, Osztr.-magyar államvasut, Közüti vaspálya, Villamos vasut.

Délután 4 órakor zárulnak:

Table with 3 columns: Item, Dec 6, Dec 5. Includes Osztrák hitelrészvény, Magyar hitelrészvény, Osztr.-magyar államvasut, Leszámitoló bank, Rimamurányi vasmű, Közüti vaspálya, Villamos vasut.

TERMÉNY- ÉS ÁRUTŐZSDEK.

Budapest, december 6. Zsiradékokból csak kis tételek kerültek forgalomba csökkenő irányzat mellett. Elsőrendű városi árú 55—56 forint. Szilva és szilvaix ára változatlan.

Hivatalos jegyzések.

Table with multiple columns: Item, Price, etc. Includes Disznósér, Szalonna, Szilva, Szilvaix, etc.

Budapesti vásárcsarnok.

Budapest, december 6. A vásári forgalom: Husnál forgalom élénk, árak szilárdak. — Baromfi-nál élénk, árak csökkentek. — Halban élénk, árak emelkedtek. — Tej és tejtermékek-nél élénk, árak változatlanok. — Tojásnál élénk, árak szilárdak. — Zöldség-nél élénk. — Gyümölcs-nél élénk, árak változatlanok. — Fűszerek-nél csendes. Időjárás borult, hideg. A központi vásárcsarnokban nagyban eladott élelm. cikkek hivatalos árjegyzése a következő: Hus. Marhabús hátulja I. 52—54 frt, II. 48—52 frt. Birkahús hátulja I. 33—43 frt, II. 34—38 frt. Borjúhús hátulja I. 60—65 frt, II. 55—60 frt. Sertéshús elsőrendű 48—50 frt, vidéki 36—46 frt (Mindenkint 100 kil. net.) Kolbász füstölt 50—80 kr (kilónkint). Sertészsír hordóval 57.0—57.5 frt (100 kilónkint). — Baromfi (élő). Tyúk 1 pár 1.10—1.40 frt. Csirke 1 pár 0.60—1.20 frt. Lud hízott kilónkint 48—53 kr. — Különlétek. Tojás 1 láda (1440 db) 40.0—41.5 frt. Sárgarépa 100 kötés 1.60—4.— frt. Petrezselyem 100 kötés 1.40—4.0 frt. Lencse m. 100 kiló 7—9 frt. Bab nagy 100 kiló 7—9 frt. Paprika I. 100 kiló 30—60 frt, II. 20—30 frt. Vaj I. rendű kilónkint 0.85—0.90 frt. Tea-vaj kilónkint 0.95—1.10 frt. Burgonya, rózsa, 100 kiló 1.60—1.80 frt. Halak. Harcsa (élő) 0.80—1.00 frt 1 kiló. Csuka (élő) 0.80—1.00 frt 1 kiló. Ponty dunai 0.40—0.60 frt.

Szesz.

Budapest, december 6. Finomított szesz nagyban 54.25—54.50. Finomított szesz kicsinyben 54.75—55.—, Élesztő szesz nagyban 54.25—54.50, Élesztőszesz kicsinyben 54.75—55.—, Nyerszesz adózva nagyban 53.25—53.50. Nyerszesz adózva kicsinyben 53.50—54.75. Nyerszesz adózatlan (exkt.) 14.—14.25. Denaturált szesz nagyban 21.—21.25. Denaturált szesz kicsinyben 21.50—21.75. A kontingens nyerszesz ára 17.50 forint. Az árak 10.000 literfokninként hordó nélkül, ab vasut Budapest, készpénzfizetés mellett értendőek.

Bécs, december 6. Kontingens nyerszesz azonnali szállításra 18.40 forintig kelt el. Zárult jegyzés azonnali szállításra 18.30—18.40 forint.

Prága, december 6. Adózott tripló-szesz 53.75—54 frt, adózatlan szesz 17.50—17.75 frton azonnali szállításra kelt el.

Triest, december 6. Kivitel szesz tartályokban szállítva román és magyar árú 12 frt, cseh árú 11.25 forint 90% hektoliterenkint nagyban.

KÜLFÖLDI GABONATŐZSDEK.

Bécs, december 6. Az irányzat gyengült. Buza tavaszra 9.61—9.63 forinton kötöttet.

Hivatalosan jegyeztetett:

Buza tavaszra 9.60—9.61, rozs tavaszra 8.60—8.61, tengeri május-juniusra 5.21—5.22, zab tavaszra 6.20—6.22 forinton.

KÜLFÖLDI ÉRTEKTŐZSDEK.

Bécs, december 6. A mai tőzsde realizációkkal kezdődött, amelyek hatásait külföldi számlára történő eladások is fokozták. A német trónbeszéd kissé javította az irányzatot.

Az előtőzsdén: Osztrák hitelrészvény 361.50—360.50, Anglo-bank 155.25—155.—, Union-bank 295.—, Osztrák-magyar államvasut 363.—361.75, Déli vasut 68.35—68.12, Tramway 551—549, Török dohány 128.25—127.75, Alpési bányá 194.90—193.—, Prágai vasipar 979.—972.—, Osztrák koronajáradék 101.25, Török sorsjegy 58.75—59.—, Német márka 59.01 forinton.

A déli tőzsdén: Osztrák hitelrészvény 359.87, Anglo-bank 155.—, Bankverein 286.—, Union-bank 295.—, Länderbank 230.75, Osztrák-magyar államvasut 361.—, Déli vasut 68.—, Elbevolgyi vasut 261.50, Észak-nyugoti vasut 247.—, Török dohányrészvény 126.50, Alpési bányá 193.25, Májusi járadék 101.25, Török sorsjegy 58.50, Német márka 59.02, Fegyvergyár 200 forinton.

Délután 2 óra 30 perczkor jegyeztek: 4 2/10-os papírjáradék 101.20, 4 2/10-os ezüstjáradék 101.15, 4% os osztrák aranyjáradék 120.10, Osztr. koronajáradék 101.40, 1860. sorsjegy 140.25, 1864. sorsjegy 194.—, Osztrák hitelsorsjegy 203.85, Osztrák hitelintézeti részvény 359.75, Angol-osztrák bank 156.—, Union-bankrészvény 295.—, Bécsi Bankverein 266.50, Osztrák Länderbank 230.50, Osztrák-magyar bank 915.—, Osztrák-magyar államvasut 360.75, Déli vasutrészvény 68.—, Elbevolgyi vasut 261.—, Dunagőzbajárási részvény 450.—, Alpési bányarészvény 192.70, Dohányrészvény 126.25, 20 frankos 9.56, Császári kiz. vez-

ary 5.71, Londoni váltóár 120.70, Német bank-váltó 59.02, Tramway 544.—, Az irányzat nyomott.

Bécs, december 6. A déli tőzsde zárata után jegyeznek: Osztrák hitelrészvény 359.50, Anglo-bank 156.50, Bankver. 265.—, Union-bank 295.—, Länderbank 230.25, Osztr.-magyar államvasut 360.58, Déli vasut 67.75, Elbevolgyi vasut 261.—, Északnyugoti vasut 246.50, Török dohányrészvény 126.—, Alpési bányá 193.—, Májusi járadék 101.20, Török sorsjegy 58.50, Német márka 59.05 forint.

Frankfurt, december 6. (Zárlat.) 4 2/10-os ezüst-járadék 85.40, 4% os osztrák aranyjáradék 101.85, 4% magyar aranyjáradék 101.95, magyar koronajáradék 97.90, osztrák hitelintézeti részvény 304.—, osztrák-magyar bank 774.—, osztrák-magyar államvasut 305.—, déli vasut 60.63, bécsi váltóár 169.16, londoni váltóár 204.31, Párisi váltóár 807.5, bécsi Bankverein 225.—, Union-bank részvény —, villamos részvény 135.—, 3% magyar arany-kölcsön 86.—, Alpési bányarészvény 165.—, 4 2/10 papírjáradék 85.80. Az irányzat gyengébb.

IDŐJÁRAS.

A m. kir. országos meteorológiai intézet távirati jelentése 1898. december 6-án reggel 7 órakor

Table with columns: Állomások, Légnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet az árnyék alatt Celsiusban, Csapadék mm., Állomások, Légnyomás mm. 700 +, A hőmérséklet az árnyék alatt Celsiusban, Csapadék mm. Lists stations like Árvavárja, Belmecsibánya, N.-Szombat, etc.

Az időjárás helyzete hasonló a tegnaphoz. A Közép-Európa fölött elterülő barométeres maximum erősség és kiterjedés tekintetében változatlan és ebből kifolyólag Közép-Európában a borult és ködös idő dacára csapadék nem volt. Ellenben az északon levő depressziók Angliában, Skandináviában és Oroszország északi részén lecsapódásokat okoznak.

Hazánkban egyes tájakon ködcsillásból eredő 1—2 mm.-nyi csapadék esett. Az idő csendes és nyirkos. A hőmérséklet többnyire 1—2 fokkal van a fagypont fölött.

Lényeges változás nem várható.

VIZÁLLÁS.

— December 6-án. —

Table with columns: Folyó, Vizmértés, Vizállás reggel, Áradás, F. apadás, Folyó, Vizmértés, Vizállás reggel, Áradás, F. apadás. Lists rivers like Schelding, Pannau, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, etc.

↑ = emelkedés; ↓ = csökkenés; — = 0 alatti; — = 0 alatti; — = 0 alatti.

Megjegyzések: Helyenként jelentéktelen csapadék volt; maximum Tokajban 6 mm.

A Duna Pástaúti, Bécsi és Gombosúti apad, a Tisza és Sajó apad, a Zala és Balaton apad, a Dráva és Sáva apadnak.

Legelőszőbb és legelőszörűbb
karácsonyi ajándék
egy

Ujságírók-Sorsjegye

melyet
1 korona
árért

egy
100.000 korona
és öt 20.000 stb. koronás nyereményt lehet nyerni.

Az összes nyereményeket a kezelőség 20%
levonással kívántra készpénzben vissza-
váltja. Minden sorsjegy utánfizetés nélkül
mind a 6 húzáson játszik. * * * * *

nyuzás visszavonhatatlannul már jövő hó 4-en.

Sorsjegyeket ajánl:

**A Budapesti Ujságírók Egyesületének
sorsjáték kezelősége.**

Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

Mészáros Miklós

„MERCUR“

A. u. kir. szab. osztálysorsjáték főkezelője
Budapest, V., Nádor-utca 5. szám.

bank- és váltóüzlet r.-t.
Budapest, V., Borovits-utca 12. szám.

**Mi a legszebb
ajándék**

karácsonyra?

A fényesen berendezett fókák áruknak

**karácsonyi
kiállítására**

felhívjuk a t. közönség
figyelmét. Az ezer és ezer
féle szébbnél-szebb zene-
lő dísz tárgyak közül
a helyszűke miatt csak
néhányat említnék fel
u. m.

nők számára:

Zenélő varrőkészlet,
pelmeche-dobozban 6 frt
50 kr. 8, 10, 12 és
15.— frt árban és fel-
jebb. Bonbonierek zené-
vel 8, 10, 12, 14 frttől
feljebb, továbbá zenélő
ékszertartó 6.—, 10.—,
12.—, 14.—, 16.— frt
és feljebb, **zenélő pi-
pere- és illatszere-
készlet** 8.—, 10.—,
12.—, 15.—, 18.— frt
és feljebb.

zenélő-albumok
gyönyörű kivitelben 7,
8.—, 10.—, 12.—, 14.—,
16.—, 18 frt s feljebb.

STERBERG ÁRMUN és TESTVÉRE cs. és kir. udv. szállítók

**Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36. Zongoratermek: Kossuth
Lajos-utca 22. Zenepalota.**

Képes árjegyek: a) harmonikáknál b) mechanikai zenélő műveknél és zenélő dísz tárgyaknál, c) az
összes egyéb hangszereknél, mint **kegerek, parókák, cimbalomok, ütőes, harmonikusok,
Zongorák** stb. ingyen és bérmentve küldjük. Árjegyek kérésre küldjük megnevezni, hogy
melyre hangszereket kívánunk és árjegyeket.

Urak részére:

zenélő dohánykészlet
14—, 16—, 18—, 20—,
22—, 25— frt s feljebb.
**Zenélő dohányzere-
ny** tölgyfából, szí-
varvágóval 14 frt—,
zongora-alakban 15 frt.
zenélő dohányzósztal
finom ibolyaszínű fé-
nyezettel, finoman vésv.
nagyon szép kivitelben
22 frt. **Zenélő szivartem-
plén,** zenekísérettel melletti szí-
varokat kiad. 14— frt
Zenélő ütőszel 10, 14—,
16—, 18—, 20—, 24 frt
s feljebb, **zenélő stévjegy-
készlet** nickelből, finom
kivitelben 10 frt.

Gyermekek részére:

Forgató dobozok
kis gömbölyű szekrény-
kében nagyság szerint
1 frt 1.—, 1.25, 1.50 **Ze-
nelő dob,** díszes kiál-
lításu 2 frt 75 kr., **ze-
nelő kártyák** 3 frt
50 s feljebb, **zenélő
kintorna** 3 frt 50 s
feljebb **Intona** forgat-
ható hangszer melyen
a legszebb magyar vagy
bármilyen más nótát
korlátlan számmal el
lehet játszani minden
zeneismeret nélkül. Ára
10 frt. Nagyobb alakú
12 frt. A kótalapok
drbjá (érezből) 40 kr.

**Ariston,
Phönix, Manopan, Ariosa,
Sonora, Herophon
a legjörfányosabb árakon
kaphatók**

szabadalmakat
kieszközl és értékesít
Pataky H. és W.
Budapeston,
VII. ker. Erzsébet-körut 42.
Központ: Berlin, Luisenstr. 25
Főnéél 1892. 5ts.
Saját irodák: Prága, Hamburg,
Köln, Frankfurt, Lipsee, Boroeló,
Varso, New-York, Hannover.
Kéddig 30.000 beuyjtási
több mint 1000 megbízás.
Értékesítési szerződések
23/4 millió márká
értékben kötettek.
Felvilágosítások és prospektusok
ingyen.
A magyar kereskedelmi mu-
zeum képviselője.

5 kilós POSTAÜVEG
RUM
Braziliai rum 4.—
Cuba rum 4.50
Jamaika-rum, finom . . . 5.—
Jamaika rum igen finom . 6.95
Jamaika rum legfinom . 7.25
Ananas rum angol . . . 10.—
Fejedelmi rum 8 koron. 15.—
Cognac 3 csillagos . . . 8.25

1 postaladában 2 nagy üveg
finom Jamaika rum és egy 1/4 ki-
lós doboz csészék kevé. tea. óz-
szesen 4 f t. Ugyanilyen láda
lezelegőrnömbb minőségben
6.60 fr. 1/2 kiló dessert teake-
nyerre együtt minden láda 1 fo-
rinttal drágább. — Vidékre min-
dent fagymentesen, ingyen csö-
mögölvá küd utánvét mellett is
PINTÉR GYULA
cs. és kir. udvari főszerez- és
csomogészálító
Budapest, Kecskeméti-sz. 15.

**A legszebb
karácsonyi ajándék**

Az összes magyar műkritikusok egyhangu
véleménye szerint a legszebb magyar könyv a

RÉVAI TESTVÉREK
IRODALMI INTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

kiadásában megjelent

Kiss József
költeményei

illusztrált díszkiadása.

A legnagyobb negyedéretű alakú, pompás díszkötésű mű,
tízennyolc fényképet (Heliogravur), tízenkét auto-
typikus szines mintafelvételeket és harmincezredvegyet
foglalt magában.

A képeket a nagybányai művészoklónia tagjai
festették:

**FERENCZY KÁROLY, GRÜNWARD BÉLA
RÉTHY ISTVÁN, HOLLÓSY SIMON és
THORMA JÁNOS.**

A pompás díszmű ára fényes vászon-díszkötésben
— 24 forint. —

Egymásután fizetendő 2 frtos havi részlet
fizetésre rendelhetik meg a díszművet az „Országos
Hírlap” olvasói ha az alábbi megrendelő lapo-
nevaláírásukkal ellátva az „Országos Hírlap” kia-
dóhivatalába beküldik.

Az „ORSZÁGOS HIRLAP”
kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körut 65.

Az „Országos Hírlap” kiadóhivatala által
megrendelem a mű kiadóitól Révai Testvérek
irodalmi intézet részvénytársaságtól

Kiss József költeményei

illusztrált díszkiadását díszkötésben 24 frtért
és kötelezem magamat a mű átvételétől kezdve
havonként 2 frtot mindaddig a munka kiadói-
nak Budapestben fizetni, míg a teljes vételár
törlesztve nincs.

A részletfizetések be nem tartása esetén az
esedékes összegek rajtam postai megbízás
utján (30 kr. postaköltség hozzászámítása
mellett) beszedhetők.

Hely és kelet: Név és állás:

Ezen rendeléslap levelező-lapra ragasztandó és az „Országos
Hírlap” címére küldendő.

**ÉN
Csillag
Anna,**

akinek 185 cm. hosszú
óriási Loreley-haja saját
találmányu kenőcsöm 14
havihasználatától nőtt meg.
Ezt a kenőcsőt a legelőke-
lőbb orvosok mint egyetlen
szert ajánlják hajkiállítás-
ellen, a hajnövekedés előse-
gítésére és a a bőr erős-
bítésére, uraknál elősegíti
a szép erős szakállnöve-
sést és már rövid használata
után ugy a haj, valamint
a szakáll természetes fényt
és tömörséget kap és meg-
óvja ezeket a korai öszü
léstől a legmagasabb korig
**Tégelye 1 frt, 2 frt,
3 frt és 5 frt.**

Postai széljellel minden naponként a
pénz előzetes megküldése, vagy
postafutárúttal a világ minden
tájékára a gyárból:

Csillag Anna
Wien, I.,
Seilergasse 7.

A nagy krach!

New-York és London az európai szárazföldet sem
hagyhatták kíméletlenül és így egy nagy ezüstáru-gyár
kényeszerítő ön egész készletét a munkaeserőnek nagyon
cselény megtérítése ellenében eladai. En nagyon felhatal-
mazva ezen megbízás koresztülvitelére. Ennek fogva min-
denkinek megküldöm a következő tárgyakat csupán
1 frt 8.60 megtérítése ellenében, és pedig:
6 drb legfinomabb asztali kész, valódi angol pengével,
6 drb amerikai szabadalmazott ezüst-világítók,
6 drb amerikai szabadalmazott ezüst-évkönyv-
12 drb amerikai szabadalmazott ezüst-kávéskanalat,
1 drb amerikai szabadalmazott ezüst-lyovsmérőt,
1 drb amerikai szabadalmazott ezüst-tajmért,
2 drb amerikai szabadalmazott ezüst-tojás-kehelyt,
6 drb angol Victoria-alsófalczát,
2 drb feltöltést kelts asztali gyertyatartót,
1 téaszűrőt,
1 drb legfinomabb cukorkalintót.
44 drb összesen csak frt 8.60.

nem szédelgésen
alapul, mely szerint ezennel nyilvánosan kötelezem maga-
mat mindenkinnek, akinek az áru meg nem felel, az összegét
minden akadály nélkül visszatéríteni; és senki se mialassa
el ezen kedvező alkalmat, hogy ezen díszgarnitúrát meg-
nézze, mely

**karácsonyi, újévi,
menyegző és alkalmi**

ajándéknul minden jobb háztartás részére kiválóan al-
kalmas. Kapható csupán:

A. HIRSCHBERG'S
Hauptagentur d. vereinigten amer. Patent-Silber-
warenfabrikanten.

Wien, II., Neuberndstrasse 19/0 Telephon Nr. 7114.

Szélküldés a vidékre utánvétellel vagy az összeg előleges be-
küldésével. Tisztelettel porhozza 10 krajczár.
Csak a mellékelt végjeggyel való!
(egészéretű érc.)
Kivonat az ékszerész iratokból.
Küldeményt megkaptam s meg vagyok elé-
gedve: kérek még egy küldeményt 6 frt 60 krért.
Kolozsvár, Bárd Béla fia.

AZ

ORSZÁGOS HIRLAP

Hölgyközönségéhez!

Olyan újdonságról adunk hírt lapunk tisztelt hölgyközönségének, mely kétségtelenül a legszelebb körökben fog általános meglepetést kelteni.

Megjelent

a legszebb divatújság, a

„Franczia Divatlap”

Az „Országos Hirlap” Divatlapja.

Szerkeszti: **WOHL JANKA.**

A „Franczia Divatlap” ugy szerkesztésében, mint kiállításában olyan újítást jelent, mely a divat-irodalom minden eddigi termékét fölülmulja és a hölgyközönségnek minden elképzelhető divatkérdésben olyan tanácsadója, amilyen magyar nyelven eddigelé még nem jelent meg.

A „Franczia Divatlapban”
csak eredeti párisi színes képek jelennek meg.

- A Franczia Divatlap havonként kétszer, és pedig minden hó 1-én és 15-én jelenik meg.
- A Franczia Divatlap terjedelme számonként 13 oldal.
- A Franczia Divatlap minden egyes száma egyaránt kiterjed a női divat minden ágára, a **gyermekdivatra** és a **kézimunkákra**.
- A Franczia Divatlap nagy és jelesen szerkesztett szépirodalmi és közhasznú rovatot is tartalmaz, valamint minden számban egy folytatólagos regényt közöl, mely **könyvivalakjában** nyomtatva, évenként **két kötetet ad**.
- A Franczia Divatlap képes divatrésze teljesen Párisban készül.
- A Franczia Divatlap minden számának külső lapja, továbbá belső 4. és 5. lapja gyönyörű színnyomatú képekkel lesz díszítve, így tehát minden szám **három oldalon** tartalmaz színnyomatú képeket.
- A Franczia Divatlap minden második számához **ingyen adunk egy életnagyságu kivágott szabásmintát!**
- A Franczia Divatlap az összes magyar divatlapok közt a **legolcsóbb**.

A „Franczia divatlap”
minden második számához egy életnagyságu kivágott szabásmintát csatolunk.

Előfizetési ára évenként 3 frt 60 kr, félévre 1 frt 80 kr, negyedévre 90 kr.

Kedvezmény az ORSZÁGOS HIRLAP előfizetőinek!

A Franczia Divatlap előfizetési ára az ORSZÁGOS HIRLAP előfizetőinek:

Egy évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr., negyedévre 75 kr.

Az Országos Hirlap és Franczia Divatlap együttes előfizetési ára:

Egy évre 17 frt, fél évre 8 frt 50 kr., negyed évre 4 frt 25 kr., 1 óra 1 frt 45 kr.

Megrendelhető

az Országos Hirlap kiadóhivatalában Budapest, VIII., József-körut 65.

Azok akik már most beküldik a Franczia Divatlapra az előfizetési díjat, január elsejéig ingyen kapják a megjelenő számokat és előfizetésük január elsejétől számítódik.